

Täysistunto

Tiistai 4.5.2021 klo 13.59—19.04

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 19.04.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (13.59—15.58 ja 17.48—19.04) ja ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov (15.58—17.48).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 30.4.2021 antanut hallituksen esityksen HE 73/2021 vp, joka otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 21/2021 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 toiseksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 68/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 1 tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Vanhanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.00 **Valtiovarainministeri Matti Vanhanen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut vuoden 21 toisen lisätalousarvioesityksen. Esityksen keskiössä on kulttuurille, taiteelle, liikunnalle ja tapahtuma-alalle kohdistettu merkittävä, noin 225 miljoonan euron, tukipaketti.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Jo etukäteen pyydän anteeksi, että tässä puheessa on paljon numeroita. [Sari Sarkomaa: VM:n vai hallituksen?] — Ihan puheen kirjoittajan. [Sari Sarkomaa: Selvä!]

Kokonaisuudella tuetaan kulttuurin, taiteen, liikunnan ja tapahtuma-alan selviämistä pandemiasta. Tavoitteena on tukea sisällöntekijöitä ja samalla luoda edellytyksiä järjestäjille, jotta alalle syntyy työtä ja ihmisille mahdollisuuksia osallistua tapahtumiin, kun yhteiskunta avautuu. Tukipaketissa huomioidaan erityisesti alan moninaisuus ja työnteon erilaiset muodot, kuten keikkatyöläiset, itsensätyöllistäjät, yksinyrittäjät, freelancerit ja toiminimillä toimivat. Paketista suunnataan kulttuuriin ja taiteeseen 127,36 miljoonaa euroa, liikuntaan 18 500 000 euroa ja tapahtuma-alalle tapahtumatakuun muodossa 80 miljoonaa euroa.

Kulttuurin ja taiteen noin 127 miljoonan euron kokonaisuus muodostuu apurahoista ja kulttuurialan toimijoille myönnettävistä avustuksista. Määrärahat kohdennetaan laajasti taiteen ja kulttuurin eri sektoreille. Noin puolet, 64,8 miljoonaa euroa, kohdennettaisiin alan ammattilaisille apurahoina sekä toiminimille ja yksinyrittäjille avustuksina. Nämä tuet jakaisi Taiteen edistämiskeskus, Taike. Näihin Taiken myöntämiin avustuksiin on osoitettu tämän vuoden ensimmäisessä lisätalousarviossa 15 miljoonaa euroa, jonka päälle nyt myönnettävä lisäys tulee.

Lisätalousarvion tukipaketista 15 miljoonaa euroa kohdennettaisiin niin sanotun vapaan kentän toimijoille ja yhteisöille esittävän taiteen alalla, visuaalisten taiteiden ja kirjallisuuden yhteisöille ja lastenkulttuurin toimijoille. Kansallisille taidelaitoksille ja valtionosuutta saaville teattereille, orkestereille ja museoille osoitetaan yhteensä 20 miljoonaa euroa. Yleishyödyllisenä toimintana järjestettävien ja alle 150 000 euron vuosiliikemaihdon osakeyhtiömuotoisten järjestöjen järjestämille kulttuuritapahtumille ja festivaaleille, kesäteattereille ja uskonnollisille kesätapahtumille varattaisiin yhteensä 10 500 000 euroa.

Kulttuuriperintöalan toimijoille ja seurantalaille kohdennettaisiin yhteensä 3,5 miljoonaa euroa, valtionosuuden ulkopuolella toimiville taiteen perusopetuksen järjestäjille 4 miljoonaa euroa ja alan virastoille 1,6 miljoonaa euroa. Pienten ja keskisuurten elokuvateattereiden avustuksiin varattaisiin 8 miljoonaa euroa, jotka Suomen elokuvasektori jakaisi.

Liikunnan toimialalle esitetään 18,5 miljoonan euron määräraha. Tästä määrarahasta kohdennettaisiin liikunta- ja urheiluseuroille 9 miljoonaa euroa, valtakunnallisille ja alueellisille liikuntajärjestöille 6 miljoonaa euroa ja peruuntuneille tai tappioita kärsineille tapahtumille sekä tuleville tapahtumille 3,5 miljoonaa euroa.

Hallituksen valmisteleva tapahtumatakuu olisi uusi tukimuoto, joka lisätään osaksi yritysten määräaikaista kustannustukea. Tapahtumatakuuta koskeva hallituksen... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu] Tavoitteena on pienentää tapahtumien järjestämisen riskiä tilanteessa, jossa koronapandemian hallintaan liittyvä lain tai viranomaisen määräys estää tai vaikeuttaa tapahtumien järjestämistä ja rahoituksen tai vakuutusten saamista tapahtumien järjestämisen varmistamiseksi. Tapahtumatakuuseen varataan lisätalousarviossa yhteensä 80 miljoonan euron arviomääräraha. Käytännössä rahaa kuluu sen verran kuin myönnettyjen tapahtumatakuuiden maksamiseen tarvitaan. Myönnettyjen ennakollisten maksusitoumusten yhteenlaskettu määrä saa samanaikaisesti olla enintään 250 miljoonaa euroa.

Tapahtumatakuu annetaan ennakollisena maksusitoumuksena vähintään 200 hengelle suunnattuihin yleisötilaisuuksiin. Tapahtumatakuu voidaan myöntää ammattimaiselle tapahtumajärjestäjälle ja tämän käyttämille alihankkijoille, jotka yksilöidään takuuhakemuksessa. Tapahtumajärjestäjän katsominen ammattimaiseksi edellyttää, että sillä on pysyvä organisaatio ja myynti ylitti 150 000 euroa vuonna 2019. Tapahtumatakuun kautta

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

korvataan peruuntuneen tapahtuman järjestämisestä aiheutuneista ja ennakoon ilmoite-
tuista kohtuullisista kustannuksista 85 prosenttia. Korvauksen enimmäismäärä on
1 800 000 euroa, ja takuun on tarkoitus tulla voimaan 1. kesäkuuta 21.

Lisätalousarviossa lisätään myös 40 miljoonaa euroa yritysten kustannustukeen. Ravit-
semisliikkeille maksetaan kustannustuen kautta hyvitystä, jonka arvioidaan olevan yhteen-
sä 70 miljoonaa euroa ajanjaksolta 29.3.—18.4. tänä vuonna. Hyvityksen maksamiseen
käytetään osin momentin vuoden 20 määrärahaa, mutta tähän tarvitaan myös lisärahoitusta
tämästä lisätalousarviosta.

Lisäksi Valtiokonttori saa luopua kustannustuen ensimmäisellä kierroksella myönnet-
tyyn tukeen kohdistuvista takaisinperintäsaatavista. Tukea olisi kohtuutonta periä takaisin
tilanteessa, jolloin ravintola-ala on rajoitusten kohteena. Valtiokonttorille ehdotetaan 8,3
miljoonan euron lisärahoitusta. Lisäys aiheutuu yleisötapahtumien järjestäjille maksetta-
vasta tapahtumatakuusta ja yritysten avustamiseen tarkoitetusta kustannustuesta. [Väli-
huuto oikealta]

Lisätalousarvioesitykseen sisältyy myös koronavirusepidemian torjumiseen tarvittavi-
en tavaroiden kotimaisiin myynteihin ja EU-alueen yhteisöhankeisiin tietyin edellytyk-
sin sovellettavan määräaikaisen 0 prosentin verokannan voimassaolon jatkaminen koske-
maan touko—joulukuuta tänä vuonna. Myös kyseisten tuotteiden maahantuonti olisi mää-
rääjäksi vapautettu arvonnäköverosta samoin edellytyksin. Tämä vähentää verotuloja arvi-
olta 9 miljoonaa euroa. Varsinaisten tulojen 9 miljoonan euron vähennys ja määrärahojen
277 miljoonan euron lisäys huomioon ottaen vuoden 21 toinen lisätalousarvioesitys lisää
valtion nettolainanoton tarvetta 286 miljoonalla eurolla. Valtion nettolainanotoksi vuonna
21 arvioidaan noin 12 miljardia euroa. Kuluvan vuoden jakamattomaksi varaukseksi jää
374 miljoonaa euroa, josta 84 miljoonaa euroa varausta kertaluontoisiin ja finanssipoliitti-
sesti pakollisiin koronavirustilanteesta aiheutuviin menotarpeisiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

14.08 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvä valtiovarainministeri ja hy-
vät edustajakollegat! Kiitos ministeri Vanhaselle tämän lisätalousarvion esittelystä. Tässä
tulee pieniä apuja kulttuurille, tapahtumille ja liikunnalle, mutta kyllä nyt rehellisyyden ni-
missä on todettava, että jähän tämä tapahtumatakuu tässä varsin vaatimattomaksi. Se on
lähinnä nyt sana, jota hallitus toistelee, mutta ei se, arvoisat hallituspuolueiden edustajat,
tule pelastamaan meidän tapahtumia. Siitä on rajattu ulos merkittävä määrä esimerkiksi
sarjamuotoista toimintaa ja paljon muita tapahtumia.

Ja ovathan nämä toimenpiteet nyt aivan ihmeellisiä. Samaan aikaan te annatte avata
Veikkauksen kasinon Helsingissä, 350 henkeä voi tulla kasinoon sisätiloihin, mutta teidän
rajoitustoimenpiteenne tapahtumia kohtaan tarkoittavat sitä, että esimerkiksi Seinäjoen
SJK:n Veikkausliigan avausotteluun 6 000 hengen ulkokatsomoon [Pasi Kivisaari pyytää
vastauspuheenvuoroa] — edustaja Kivisaari, Seinäjoella 6 000 hengen ulkokatsomoon —
te annatte tulla 20 henkeä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Helsingissä sisätilassa,
kasinon veikkaussalissa 350 henkeä, Seinäjoella SJK:n avausottelussa 20 henkeä. Edusta-
ja Kivisaari todennäköisesti mahtuu siihen 20 hengen määrään, muista ei todennäköisesti
sitten niin väliä.

No, sama tietysti Helsingissä jääkiekkohalleissa. No, Helsingissä ei nyt tietysti enää
pelata huippujääkiekkoa tänä keväänä, niin ettei sillä ole niin isoa merkitystä. Turussa,

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

mistä meidän puheenjohtajamme, edustaja Orpo on, pelataan suomenmestaruudesta. Mutta Helsingissä näihin jäähalleihin, joihin mahtuu 6 000—13 000 katsojaa, voidaan ottaa 15 henkeä sisään, ja siellä kuitenkin pelaavat lukuisat juniorijoukkueet ja monet muut.

Ei tässä teidän tapahtuma-alan kurittamisessa, näissä toimenpiteissä, ole kyllä järjen häivää. Sen takia nämä puheet tapahtumatakuusta ja tapahtuma-alan pelastamisesta tuntuvat vähän siltä kuin olisi lukenut kirjallisuuslehti Nuoren Voiman pääkirjoitusta. Päätoimittaja Vesa Rantama totesi lehden pääkirjoituksessa yksiselitteisesti, että kulttuurialan työntekijät ovat luottaneet liikaa vasemmistopuolueiden ja vihreiden kulttuurimyönteisyyteen. Rantama kirjoitti tässä pääkirjoituksessaan: ”Jos kulttuuribudjetilla on epäterve kytkös veikkausvaroihin, on keskimääräisellä kulttuurityöläisellä vastaavasti ollut epätervettä luottoa vasemmistopuolueiden ja vihreiden kulttuurimyönteisyyteen.” Edustaja Arhinmäki, näin totesi Nuori Voima -kirjallisuuslehden päätoimittaja: kulttuuriväellä on ollut epätervettä luottamusta teihin. Nyt tässä tiukassa paikassa te olette unohtaneet tämän kulttuurialan. [Jussi Halla-aho: Hyvin sanottu!] Hän kirjoitti myös näin: ”Siispä kulttuurielinkeino, josta Suomen tulevaisuus on monin tavoin kiinni ja joka työllisti 135 000 ihmistä ainakin vielä vuonna 2019, sai nyt osakseen ainakin 50 miljoonan euron edestä lisää juustohöylää. On korkea aika muistuttaa hallituspuolueita, että 135 000 äänestäjää ei ole mitätön joukko. Yhtenäisenkään se ei ole, mikä voi olla ongelma vertailussa turvealan kaltaiseen lilliputtiin. Mutta edes mahdollisuus, että alaa koskevat päätökset vaikuttavat satatuhatpäisen joukon äänestyspäätöksiin, otetaan takuulla vakavasti. Äänenvoimakkuus pitää saada asian vakavuuden mukaiseksi.” Ja hän totesi vielä tässä erinomaisessa pääkirjoituksessa, jonka toivottavasti hallituspuolueidenkin edustajat lukevat: ”Koska kulttuurin perusturvallisuus on järkkynyt, pitää alalla vallinnut poliittinen konsensus myös kyseenalaistaa ja ottaa asioista itse selvää. Hyvinvointilässytyksen aika on ohi. Keikkabussit tukikikoot Mannerheimintien.” Näin kirjoitti päätoimittaja Nuori Voima -lehestä, Vesa Rantama.

Arvoisa puhemies! Nyt me olemme tässä viime päivinä saaneet seurata ensin tuota kesäteatteri- tai kevätteatterinäytelmää, kun keskusta näytteli aikamoista esitystä talouden ison kuvan ympärillä. Odotettiin työllisyystoimia, odotettiin aitoja toimenpiteitä, ja mitä te, arvoisa keskusta, teitte? Te hyväksyitte sen, että ensi vuonna melkein miljardilla eurolla voidaan elää yli eduskunnan päättämien ja tämän hallituksen, teidän hallituksenne, päättämien kehysten. Ja mitä vielä: vaalivuonna, kun ei enää ole mitään syytä tällaiseen ylitykseen, te päätitte, että 500 miljoonaa pitää vielä vaalivuonnakin saada ylittää nämä teidän itse päättämänne ja eduskunnankin vahvistamat kehykset. Teiltä odotettiin työllisyystoimia, te kerroitte tehneenne toimet 40 000—44 000 työllisestä. No hetken päästä totuus paljastui: valtiovarainministeriö kertoi, että nämä toimet tuovat enintään 11 000 uutta työpaikkaa. Eli totuus oli tarua ihmeellisempää.

Veronkorotuksia te kerroitte kuitenkin tekevänne 150 miljoonalla eurolla. Mihin kaikkeen ne tulevat kohdistumaan, kuinka paljon yrityksiin, yrittäjyyteen, kuinka paljon työhön, työllisyyteen, ihmisten tavalliseen kulutukseen? [Jussi Halla-aho: Paljonko Italian työllisyyteen?]

Velkariihen lopputulos oli kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, karu. Vuonna 2025 valtionvelka kasvaa 167 miljardiin, ja samalla tämä hallitus päätti leikata opetus- ja kulttuuritoimelta 35 miljoonaa, [Puhemies koputtaa] puolustusministeriöltä 35 miljoonaa, maa- ja metsätalousministeriöltä 35 miljoonaa, ulkoministeriöltä 35 miljoonaa, työ- ja elinkeinoministeriöltä 32 miljoonaa. [Puhemies koputtaa] Ja kun puhemies jo koputtaa, niin tode-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

taan, että liikenteeltä, joka on jo tähän asti joutunut kovia kokemaan, tämä hallitus leikkaa 110 miljoonaa. [Pia Lohikoski: Paljonkos te olisitte leikanneet? — Paavo Arhinmäki pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa en myönnä vastauspuheenvuoroja. Otetaan kolme puheenvuoroa, jotka on etukäteen varattu, ja sen jälkeen voidaan käydä debattiin. — Ja seuraavaksi edustaja Sarkomaa.

14.16 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä lisätalousarviossa nousee yksi asia ylitse muiden, ja se on tapahtuma-alan ja kulttuuriväen huoli, johon kokoomuksen eduskuntaryhmä yhtyy. Olemme varmasti kaikki saaneet valtavasti viestiä siitä, että kulttuuriväki on ihmeissään, että vasemmistovihreä hallitus keskittyi kiistelemään turpeesta ja sen turpeen alle jäi tapahtuma-alan huoli. Nyt olemme valtiovarainvaliokunnassa huolissamme siitä, missä viipyy tapahtumatakuuesitys. Julkisuuteen tulleen tiedon mukaan se on vielä aivan keskeneräinen. Olemme todella huolissamme ja toivomme, että valtiovarainministeri voisi tässä vahvistaa, että tuo lakiesitys on valmis.

Arvoisa puhemies! Viime viikot herättivät kyllä suurta toivoa kokoomuksen eduskuntaryhmässä ja suomalaisissa. Vihdoin löytyi vasemmistovihreästä hallituksesta taho, jonka omatunto havahtui hallituksen vastuuttomaan linjaan elää rumasti lasten piikkiin. Uskon, että monessa perheessä syntyi toivo, josko nyt äiti tai isä saisi töitä, tai useamman kesän ilman kesätyötä ollut nuori. Mutta pettymys oli kyllä järkyttävä, ainakin kokoomuksen eduskuntaryhmässä, ja uskon, että monessa kodissa. Velkariihen tulos oli paljon huonompi kuin kukaan osasi pelätä. Keskustan puheenjohtajan Annika Saarikon yli viikon koko Suomelle ja keskustan kentällekin lupaama vastuullisuuden palautus oli kyllä tyhjää puhetta, näin on pakko sanoa. [Joonas Köntän välihuuto] Suunnanmuutoksen sijaan vasemmistovihreän velkariihen tulos oli jäätävä: vappumiljardeja vilistää, valtiontalouden kehykset heitettiin romukoppaan, verotus kiristyy, velka kasvaa, ja eläminen rumasti lasten piikkiin jatkuu. Ne päätökset, joilla kymmenettuhannet suomalaiset olisivat saaneet työpaikan, jätettiin tekemättä. Eli hallituksen aivan kautensa alussa ottama, jo ennen koronaa ottama, tyyli lykätä aina työllisyyspäätöksiä jatkuu. Suomi jää entistä kauemmaksi jälkeen kaikilla mittareilla muista Pohjoismaista. Kymmenettuhannet ihmiset jäävät hallituksen tekemätömyyden takia ilman työtä.

Ja nyt on pakko sanoa, arvoisa valtiovarainministeri, että kaikesta näkee, että teidät ja ennen kaikkea teidän ministeriönne virkamiehet sysättiin velkariihen oven taakse, ja se kyllä näkyy. Kun VM sai sitten nuo luvut sieltä velkariihestä, minne ovea ei avattu, niin heitettiin VM lyttäsi nuo vasemmistovihreän hallituksen kehysriihen tulokset. VM arvioi, että työllisyysvaikutukset olivat vain neljännes hallituksen ilmoittamasta — vasemmistovihreän hallituksen riihituloksen vääristyneet numerot eivät kestäneet päivänvaloa. Ja kehyksenkin rikkomiselle löytyi oikea syy. Koronahan on muuttanut Suomea paljon, se on kurittanut Suomea, mutta sen taakse ei pitäisi mennä kyyristelemään, niin kuin hallitus tekee. Ja VM:n virkamiehet kirjoittivat blogissaan, kun sitten vihdoin saivat nuo kehysriihen tulokset ja numerot — ihan suoraan kirjoittivat — että ”hallituskaudella on toimeenpantu uudistuksia, joiden rahoitukseen vaalikauden alussa asetetuissa kehyksissä ei ollut varauduttu”. Eli kehysten rikkominen oli tahdon asia. Jatkettiin sitä politiikkaa, mitä on tehty jo ennen koronaa, eli tehdään uudistuksia, valtaosa sinänsä tärkeitä, mutta ei välitetä siitä, mistä tuo raha saadaan. Joku kirjoittikin — en nyt muista, ketä tässä siteeraan, mutta näin totesi —

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

että mennään vaan Marinin—Mäkysen talouslinjalla, jossa ajatellaan, että rahaa saa pankista, lainaa saa aina lisää ja ihmisiä voidaan verottaa.

Arvoisa puhemies! Hallitus perusteli kehysten rikkomista pelkällä koronalla, mutta se kään ei siis pitänyt paikkansa, ja nyt haluan kysyä, tehdäänkö tulevatkin vasemmistovihreät budjettiriihet ilman kehystä, ilman valtiovarainministeriä. Siltä se näyttää, ja kyllä se pahalta tuntuu. Vastuullisten suomalaisten asioita ei tule hoitaa näin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen politiikka laittaa työn tekemistä, suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa kannattavan ihmisen mielen kovin matalaksi. Tämä on kylmää ja kovaa politiikkaa. Me emme hyväksy kokoomuksen eduskuntaryhmässä sitä, että ihmiset sysätään työttömyyteen. Me emme hyväksy suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan vaarantamista. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Meidän mielestämme työn ja yrittämisen pitää aina kannattaa. Kyllähän tämä meno on vastuutonta, ja totean tässä, että tämä on se yksi syy, miksi kokoomuksen eduskuntaryhmä tulee jättämään välikysymyksen. Onhan tässä suunnanmuutoksen aika.

Ja ihan lopuksi sanon tässä, kun olen katsellut tuota sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta, että se kasvattaa kustannuksia, ei paranna palveluita. Ja se, mikä tällä hetkellä ainakin omaa mieltäni painaa, on se, että palkkaharmonisaation kustannukset on alibudjetoitu. Parhailtaan meillä on huutava työvoimapula, hoitajapula, suljetaan jo monia toimintoja, leikkaussaleja, monia osastoja. Me emme saa hoitajia, korona rasittaa hoitohenkilökuntaa, hoitojonot kasvavat. Ja mitä tehdään sille alueelle, joka on kaikkein eniten kärsinyt koronasta, Uudellemaalle ja Helsingille? Esitetään isoja leikkauksia. [Anne Kalmarin välihuuto] Kysynkin nyt valtionvarainministeriltä: kuinka tämä on mahdollista? Toivon, että rahat laitetaan palveluihin eikä mittavaan sote-hallinnon uudistukseen. Ja kun sote-uudistusta katsoo — ihan viimeisenä sanon sen — niin näyttää siltä, että sen tulevat maksamaan erityisesti hoitajat sillä, että erityisesti palkkaroja ei ole siihen budjetoitu. Pidän tätä suurena virheenä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Multala.

14.23 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tässä käsittelyssä on tänään lisätalousarvio, joka sisältää muun muassa tapahtumatakuun rahat. [Paavo Arhinmäki: Joko kolmas puhuja pääsee asiaan?] Varsinainen tapahtumatakuulakiesitys sen sijaan ei vielä ole eduskunnassa. On todella tärkeätä, että kulttuuri, liikunta, taide, tiede saavat tukea tämän lisätalousarvion kautta. Kuitenkin se, mitä kaikki nämä toimijat eniten toivoisivat, olisi se, että he pääsisivät töihin. Tapahtumatakuu olisi tapa, josta olisi edes jotakin toivoa. Tapahtumajärjestäjät uskaltaisivat suunnitella tapahtumia. Valitettavasti itse valmistelu oli auttamattomasti myöhässä, ja nyt, kun hallitus on yrittänyt kiirehtiä tätä lakiesitystä, lainsäädännön arviointineuvosto puuttui siihen ja käski korjaamaan puutteet tästä lakiesityksestä ennen kuin se voidaan eduskunnalle antaa. Katsoin juuri valtioneuvoston sivuilta: arvio on se, että vasta mahdollisesti kesäkuussa näitä rahoja päästään jakamaan, jos hyvä lykky käy.

Arvoisa puhemies! Moni kesän suuri tapahtuma on jo ilmoittanut peruvansa tapahtuman tulevalta kesältä. Edustaja Heinonen omassa puheenvuorossaan kuvasi hyvin näitä tämän hetken rajoituksia, miten epäsuhtaisia ne ovat tartuntariskin kannalta. [Timo Heinonen: Kyllä!] Kaikki rajoitukset Suomessa on perusteltu sillä — ja niiden välttämättömyyden pitäisi perustua siihen — kuinka suuri on tartuntariski. Jokainen ymmärtää, että vaikkapa Veikkausliigan pelissä, joka tapahtuu ulkostadionilla, tartuntariski ei voi olla suurem-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

pi kuin vaikkapa sillä Helsingin kasinolla, joka on sisätila eikä vielä kovin avarakaan sel-lainen.

On aivan käsittämätöntä, että tähän epäkohtaan ei mitenkään ole vielä puututtu. Jokai-nen ymmärtää sen, että avit, aluehallintovirastot, ovat vastuussa näistä alueellisista ko-koontumisrajoituksista, mutta ne ovat tiukasti noudattaneet valtioneuvoston ohjeistusta. Siksi nyt olisi erittäin tärkeää, että valtioneuvosto arvioisi vielä kaikki ohjeistuksensa ko-ronavirusrajoituksiin liittyen pikaisesti. Kesän tapahtumista ehkä osa olisi vielä pelastetta-vissa.

Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on tälläkin hetkellä tapahtumien järjestämiseen liitty-vää lainsäädäntöä, esimerkiksi tartuntatautilain rajoitusten jatko, joka edelleen pitää sisäl-lään vaatimuksen kahden metrin turvaväleistä. Tämä tulee todennäköisesti hankaloitta-maan erittäin monien tapahtumien järjestämistä myös ensi syksynä, jos tämä jatko sinne asti määrätään, kuten nyt on suunniteltu.

Arvoisa puhemies! Pidän erittäin ongelmallisena sitä, että tapahtumateollisuus on ollut rajoitusten piirissä jo yli vuoden ja meillä on paljon muusikoita, jotka eivät ole päässeet esiintymään vuoteen eivätkä ole saaneet myöskään ansaitsemaansa korvausta menetetyistä toimeentulosta, sillä niin muusikoiden — taiteilijoiden yleensä — kuin myös urheiluväen sosiaaliturva ja työttömyysturva ovat erittäin puutteellisia.

Arvoisa puhemies! Nyt valitettavasti täällä ei ole ministeri Pekosta, mutta hän lupasi, että tekijänoikeuskorvausten vaikutus työttömyysturvaan oltaisiin linjattu kehysriihen yh-teydessä. Siitä ei ole kuulunut valitettavasti mitään. Osaako joku hallituspuolueiden kan-sanedustajista mahdollisesti valottaa, ratkaistiinko tämä ehkä näin isossa kuvassa pieni asia mutta monelle taiteentekijälle erittäin merkittävä asia kehysriihen yhteydessä?

Jos ei ole toimintaa, ei ole kulttuuria, ei ole liikuntaa, ei ole urheilua. Sen vuoksi kaikki tuki on tietysti tässä tilanteessa aivan välttämätöntä, mutta erityisesti koko tapahtuma-ala toivoo mahdollisimman pikaista turvallista avautumista. Tätä varten opetus- ja kulttuuri-ministeriön toimesta laadittiin turvallisten tapahtumien kriteerit, joita voitaisiin hyödyntää nyt jo tämän kesän aikana. Sen lisäksi voitaisiin aivan mainiosti Suomessakin ottaa käyt-töön koronatodistus. Erittäin monet ovat jo saaneet koronarokotuksen, ja tahti jatkuvasti kiihtyy. Toisekseen sairastettu tauti tai negatiivinen testitulos voisi oikeuttaa pääsyyn esi-merkiksi tapahtumaan. Valitettavasti tätäkään ei tunnuta hallituksen päässä kiirehdittävän.

Arvoisa puhemies! Tästä lisätalousarviosta ei sinällään ole muuta moitittavaa kuin aika-taulu. Tapahtumatakuun rahat eivät siellä budjetissa auta, jos meillä ei ole lakiesitystä, jon-ka perusteella ne jaetaan. Kysyisinkin, milloin tapahtumatakuuesitys saadaan eduskuntaan ja korjataanko sen sisältämät puutteet, jotta se auttaisi kaikentyyppisiin tapahtumiin, jotka tälläkin hetkellä ovat rajattuja sen ulkopuolelle. Ja toisaalta — nyt, kun näyttää todella sil-tä, että näitä tapahtumia ei edelleenkään voida kesällä samassa mittakaavassa järjestää — miten olette varautuneet siihen, että niin taiteilijoiden kuin joidenkin urheilijoidenkin työt-tömyys- ja sosiaaliturvan aukot tulevat aiheuttamaan kohtuuttomia tilanteita, jotka ovat jo siis jatkuneet kohta vuoden?

Puhemies Anu Vehviläinen: Otamme tähän vielä edustaja Lindénin puheenvuoron ja sen jälkeen debatin. — Edustaja Lindén.

14.29 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Oli tavallaan mielenkiintoista kuulla edustajien Heinonen, Sarkomaa ja Multala puheenvuorot. Luonnehtisin niin, että tuntuu

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

siltä, että kaksi ensimmäistä kuuluu kokoomuksen kaunafraktioon. Sen sijaan paljon myönteisempi ja rauhoittavampi oli tämä edustaja Multasen puheenvuoro. [Eduskunnasta: Multalan!] Heinonen ja Sarkomaa eivät nähneet mitään hyvää tässä esityksessä, jota edustaja Multala piti varsin hyvänä — valitti tosin tätä aikatauluongelmaa, mikä tässä on. Kiinnitin huomiota siihen, että edustaja Heinonen puheenvuoronsa lopussa arvosteli sitä, että hallituksen kehysriihessä on leikattu kehystä, mikä oli siis kehyksen kasvun leikkaamista. Samaan hengenvetoon hän arvosteli sitä, että kehyksiä ylitetään, ja samaan hengenvetoon hän antoi ymmärtää, että nyt kyseistä taidetta, kulttuuria, liikuntaa ja tapahtumia tuetaan liian vähän. [Timo Heinonen: Ei!] Aika yhteismitattomia asioita.

Edelleen kiinnittäisin huomiota siihen, että tämä erilaisten asioiden vertailu on kyllä mielenkiintoista. Silloin kun koulut olivat suljettuina mutta ravintoloissa sai käydä, kuulumme usein kritiikkiä siitä, että on niin väärin, että koulut ovat suljettuina ja ravintolassa saa käydä. Mietin, kumpaa silloin ajetaan: sitäkö, että ravintolat suljettaisiin, vai sitäkö, että koulut avattaisiin?

Eilen meillä oli Varsinais-Suomen kansanedustajien keskustelutilaisuus, jossa eräs opposition kansanedustaja valitti sitä, että alueellamme ravintoloissa on vielä rajoituksia mutta Citymarkettiin saa mennä. Tarkoittiko hän kenties sitä, että Citymarketiinkaan ei saisi mennä? No, äsken kuulumme vertailun siitä, että tiettyjä liiketoiminnan tapahtumia sisätiloissa on sallittua järjestää, mutta edelleen on rajoituksia ulkotiloissa. Mitä tulee liikunnan ulkotiloihin, kannatan itse sitä, että mahdollisimman nopeasti arvioidaan se tilanne, että sinne saataisiin enemmän yleisöä, ja mitä tulee esimerkiksi jääkiekkoliigan otteluihin, olen itse asiassa aika varma siitä, että jonkunnäköinen järjestely ainakin pienemmän ilmaantuvuuden alueella Satakunnassa eli Raumalla saadaan. Turun tartuntatilannehan on vielä huolestuttava. [Timo Heinosen välihuuto]

Mutta nyt varsinaiseen puheenvuorooni — jota on minuutti jäljellä, mutta jouduin valittavasti käyttämään aikaa äsken kuultujen puheenvuorojen debatointiin. Korostaisin, että kyllä tämä 277 miljoonaa euroa on erittäin merkittävä summa taiteelle, kulttuurille, liikunnalle ja tapahtumateollisuudelle. Se on noin 0,3 prosenttia koko valtion budjetista, ja aivan niin kuin tästä asiasta ja monista muista voidaan päätellä, ei tämä koronan aiheuttama taloudellinen haaste ole ohi vielä ensi vuonna, eikä mahdollisesti olla täysin noustu vielä vuonna 23:kaan, mikä tarkoittaa sitä, että sen takia on perusteltua, että tiettyjä ylityksiä niin sanottuun kehysmenettelyyn niinäkin vuosina joudutaan käyttämään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat käyttää debatissa vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painikkeella puheenvuoron itselleen. — Ja tämän debatin käynnistää edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

14.32 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, edustaja Heinonen, joka ei näe mitään hyvää liikunta-, kulttuuri- ja tapahtuma-alalle kohdistetussa tuesta, linkittää kaikki mahdolliset tapahtumat perusteena, että tämä 230 miljoonan tuki ei ole yhtään mitään. Uskon, että tässä salissa aika moni on iloinen tästä paketista, tästä tukipaketista, joka kohdistuu näille elintärkeille aloille, mutta olen huolissani, kun edustaja Heinonen ei näe niin. Mutta hienoa, kun toitte esiin Seinäjoen ja SJK:n. Itse olen samaa mieltä, että on hiukan ylimitoitettua, että 6 000:n stadionille todella pystyy ottamaan vain 20 henkilöä, mutta edustaja Heinonen unohtaa, että eduskunnan toiveesta ja myöskin kokoomuksen vaateista olemme siirtyneet alueelliseen ja paikalliseen päätöksentekoon, [Timo

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Heinonen: Ei!] jossa avit tekevät [Puhemies koputtaa] paikallisten olosuhteiden mukaan ratkaisuja. Tämän edustaja Heinonen unohtaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Arhinmäki.

14.34 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kulttuuri- ja tapahtuma-alat, liikunta ovat varmasti pahiten kärsineitä tästä koronaviruksesta. Tämän paketin myötä nousee noin puoleen miljardiin euroon se tuki, joka kulttuuri- ja tapahtuma-alalle on annettu. Nämä alkupuheenvuorot eivät oikeastaan tätä lisätalousarviota juurikaan koskettaneet, joten voidaan varmaan todeta, että se on aika laajasti pidettynä hyvä.

Sen sijaan täällä kritisoitiin kehysriittä ja vaadittiin kehyksiin palaamista. Mitä se tarkoittaisi? No, se tarkoittaisi esimerkiksi kulttuurille, liikunnalle ja nuorisotyölle 300 miljoonan euron leikkausta. Kun te vaaditte kehyksiin palaamista, niin kehyslivitykset tulevat muun muassa siitä, että veikkausvoittojen romahtaminen kompensoidaan. Te siis haluatte leikkauksia 300 miljoonaa kulttuuriin, liikuntaan, nuorisolle. [Kokoomuksen eduskuntaryhmästä: Eihän!]

Arvoisa puhemies! Sen sijaan kritiikkiin siitä, että kulttuuri- ja liikuntatilaisuuksia ei voida avata, [Puhemies koputtaa] minä yhdyin. Minusta samoilla kriteereillä — turvallisesti, turvavälein — pitäisi avata kulttuuri- ja liikuntatapahtumat kuin esimerkiksi ravintolat.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Orpo.

14.35 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arhinmäen puheenvuoron loppuosa oli hyvä. Olemme samaa mieltä siitä, että kulttuuri- ja liikunta-, tällaiset tapahtumat pitää saada auki. Tässä ei ole kyse siitä, etteikö olisi tukea riittävästi, vaan kyse siitä, että annetaan tehdä, löydetään ne turvalliset tavat. Nyt on kyse siirtymäajasta, muuttamista kuukausista, ja annetaan kulttuuriväen, urheiluväen tehdä, annetaan järjestää, hakea turvalliset tavat.

Mutta tämä alkuosa, tämä kehysmenettely: Eihän se nyt, hyvän aika, edustaja Arhinmäki, tarkoita sitä, että kulttuurista ja liikunnasta pitäisi leikata. Kehys on kokonaismenotaso. Se on ollut 30 vuotta niin. On ollut erivärisiä hallituksia, Arhinmäkikin on ollut mukana yhdessä. Erivärisiä hallituksia — siellä tehdään niitä arvovalintoja, mutta pääasia on se, että pysytään kehyksissä, koska se suojelee veronmaksajaa tuhlailevilta poliitikoilta. Joka ainut hallitus tätä hallitusta ennen viimeisen 30 vuoden ajan on pitänyt kiinni kehys-säännöstä. Kehys on eduskunnan vahvistama, sen on hallitus, [Puhemies koputtaa] sen on pääministeri tuonut tänne ilmoituksellaan ennen hallituksen nimeämistä, ja nyt se tuosta vain heitetään pois.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindtman.

14.36 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuunteli tämän keskustelun alussa kokoomuslaisten puheenvuoroja, [Timo Heinonen: Kenen?] niin täytyy sanoa, että synkkä on mielenilmasto. Kaikki on pielessä tässä maassa. [Jussi Halla-aho: No aika moni asia kyllä on! — Eduskunnasta: Maailman onnellisin kansa! — Sari Sarkomaa: Puhe on kehysriihestä!] Arvoisat kokoomuslaiset, me olemme tilanteessa, jossa meillä on jälleen Euroopan parhaimpia tautitilanteita. Me olemme menossa tautitapahtumissa

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

alas, ja näkymä kesään on entistä parempi. Suomi on tähän mennessä selvinnyt Euroopan kärkipäässä, mitä tulee taloudellisiin tappioihin. Nyt saadaan tapahtuma-alalle kauan kaivattu paketti, jota oppositiostakin on huudettu. Mutta kaikki on aina väärin sammutettu. Aina kaikki on kokoomuksen mielestä pielessä! [Jussi Halla-aho: Hyvin luonnehdittu!] Onko niin vaikea joskus tunnustaa, että Suomi on kohtuullisen hyvin selvinnyt koronasta monilla mittareilla? [Puhemies koputtaa] Euroopan kärkipäässä, ja taloudellisessa mielessäkin Euroopan kärkipäässä, ja nyt tätä linjaa jatketaan. Miksi se on niin vaikea tunnustaa, arvoisat kokoomuslaiset? [Puhemies: Aika!] Tarvitseeko aina räksyttää kaikesta? [Naurua — Jussi Halla-aho: Nyt tuli paha mieli Lindtmanille!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mykkänen.

14.37 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, edustaja Lindtman, se synkkyys tulee siitä, että me katsomme pidemmälle kuin nenäämme. Jos katsotaan, missä Suomi on, me ollaan tilanteessa, jossa me ollaan Euroopan huonoimmassa kolmanneksessa kestävyysvajeen kannalta, siltä kannalta, miten me saadaan hyvinvointipalvelut turvattua vielä kymmenen vuoden päästä. [Antti Lindtmanin välihuuto] Nyt kun te aloititte hallituksenne, lupasitte, että sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta huolehditaan siten, että julkista taloutta vahvistetaan työllisyyspäätoöksillä puolentoista miljardin euron edestä. No, viime syksynä siirsitte sitä rimaa aikavuosissa seitsemän vuotta eteenpäin 2030:een mutta lupasitte kahden miljardin edestä työllisyysuudistuksia. Puoliväliriihestä niitä tuli 150 miljoonaa euroa, siitäkin osa vilunkipelilaskelmilla. Tämän takia meidän tunnelmamme on synkkä, koska ei ole niitä rahoja eikä sitä työtä, joilla rahoitetaan tulevaisuuden tapahtumatakuut, hoitotakuut, sote. Perutaan sote-uudistus, [Puhemies koputtaa] niin sillä jo saadaan Veikkauksen voittovarojen verran kompensatiota budjettiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindtman.

14.39 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuunneltuani ryhmäpuheenjohtaja Mykkäsen puheenvuoron alan ymmärtää, mistä on kysymys. [Perussuomalaisen ryhmästä: No?] Teidän oma linjanne on niin sekaisin, että te yritätte peittää sen sen alle, että te ammutte kaikkea, mikä liikkuu, ja räksytätte aivan kaikesta. [Vasemmalta: Juuri näin!] Te yritätte maalata kuvan, että kaikki olisi Suomessa pielessä, kun se on täysin päinvastoin. [Timo Heinosen välihuuto] Tuo kestävyysvaje, josta te puhuitte — mikä on teidän vastuunne siinä teidän hallituskausilta? [Välihuuto kokoomuksen ryhmästä] Erittäin iso, erittäin iso.

Ja, arvoisa puhemies, mitä tulee tähän teidän talouslinjaanne, tässä salissa viime vuoden — koko viime vuoden — te vaaditte satojen ja satojen miljoonien lisämenoja ja miljardien veronkevennyksiä. Ennen kehysriihtäkin te vaaditte sinne kehykseen kehysvaikutteisia menoja, ja nyt äsken tässä puheenvuorossa teidän johtava talousasiantuntija Timo Heinonen ensiksi kritisoi kehysten ylittämistä ja sen jälkeen kritisoi leikkauksia. [Timo Heinosen välihuuto]

Arvoisat kokoomuslaiset, vanha talouspuolue, [Puhemies koputtaa] teidän linjanne on aivan sekaisin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

14.40 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä meidän kritiikin isoin kärki on siinä, että te annatte kansan ymmärtää, että te teitte 40 000:n työllisen työllisyysvaikutukset, ja kun menemme valtiovarainministeriöön — jonka virkamiehiä ei laskettu eikä edes itse ministeriä näihin neuvotteluihin mukaan — niin heidän viralliset laskelmansa kertovat, että nipin napin yli 10 000 työllistä on syntymässä. Tästä tässä, arvoisa edustaja Lindtman, on kyse, että te ette ole pystyneet tekemään työllisyystoimia, joita muuten viime kaudella kokoomuksen ollessa hallituksessa ja keskustan ollessa Sipilän linjalla syntyi 140 000. Se on aika kova rekordi niistä toimenpiteistä, joita pystyttiin tekemään. Ja kun lopputulos on se, mitä aiemmin sanoin, että te kuitenkin päätätte leikata lopulta esimerkiksi kulttuurialalta 50 miljoonaa, niin mitä te vastaatte niille ihmisille, kun te hehkuttatte täällä, että heidät on pelastettu, [Puhemies koputtaa] ja ala itse kertoa, että he ovat tähdessä ahdingossa? [Antti Lindtmanin välihuuto]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ville Vähämäki.

14.41 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Olen edustaja Lindtmanin kanssa samaa mieltä, ettei Suomessa aivan kaikki ole pielessä. Joitakin asioita toki on. Edustaja Heinosen kanssa olen myös samaa mieltä, että näissä työllisyyslaskelmissa on heittoja, ja vähän huonoon suuntaan kyllä.

Nyt kun katsotaan sitä, että kun tämän vuoden ensimmäinen lisäbudjetti käsiteltiin 16.3. tuolla valiokunnassa ja todettiin, että hallitus on palannut vuonna 2021 noudattamaan menokehystä, niin tämä ei vanhentunut kovin hyvin. Nyt kun syksyllä budjetin käsittelyn yhteydessä ja neuvottelujen yhteydessä sovittiin tästä 500 miljoonan covid-lisästä, josta ekan lisäbudjetin osalta käytettiin 139 miljoonaa ja tässä käytetään 277 miljoonaa, niin jäljelle jää vain 84 miljoonaa. Tämä on aika pieni summa, niin että voi olla, että tämänkin osalta kehykset ylittynevät [Puhemies koputtaa] sitten loppuvuoden lisäbudjeteissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hopsu.

14.42 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, että päästään keskustelemaan kulttuurista ja kulttuurin tukipaketista, ja hallitukselle kiitos siitä, että paketin suuruusluokka on nyt sellainen, että se oikeasti ja aidosti vastaa kulttuurin haasteisiin.

Kun täällä puhuttiin työllisyyskysymyksistä, jotenkin kaipaan myös sitä ymmärrystä, kuinka suuria ja merkityksellisiä sekä kulttuuri- että tapahtuma-ala ovat myös työllistäjiä. Tämä tuntuu usein keskustelusta unohtuvan.

Aiemmat tukipaketit sivuuttivat freelancereiden aseman, ja tässä tukipaketissa siihen pystytään paremmin vastaamaan. Kuitenkin korona-aika on tuonut esiin myös sen vaikeuden, jota meillä freelancereiden ja niin sanottua silpputyötä tekevien sekä sosiaaliturvaan että eläketurvaan ja vastaaviin liittyy, ja näiden osalta tarvitaankin pitkäjänteisempiä ratkaisuja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

14.43 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun katsomme sitä talouden suurta kuvaa siellä taustalla, niin on ihan selvää, että tarvitsemme työllisyystoimia, tarvitsemme isoja rakennepoliittisia uudistuksia ja tarvitsemme hyvää perhepoli-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

tiikkaa ja syntyvyyden parantumista. Nämä ovat sellaisia asioita, jotka siellä taustalla jyläävät ja ovat haaste meidän taloudelle riippumatta sitten siitä, mikä tämä covid-epidemia tässä päällä nyt on.

Mutta tähän lisätalousarvioon. On tietenkin hyvä, että tapahtuma-ala ja taide, tiede, liikunta, urheilu saavat tässä rahoitusta, mutta on huomioitava se, että kompensatiosta huolimatta ensi vuodelle tulee yli 41 miljoonaa vähennystä ja vuodelle 23 vähennystä 54 miljoonaa. Ne ovat suuria summia. Ja siinä mielessä kun katsoo liikunnan osuutta, niin liikunta, joka on kaikkein riippuvaisin näistä veikkausvoittovaroista, tulee kärsimään näissä eniten kompensatiosta huolimatta. Tässä toivonkin, että siellä valtiovarainministeriössä jatketaan [Puhemies koputtaa] työtä sen suhteen, että me pystymme alan pitämään hengissä. [Paavo Arhinmäki: Samaa mieltä Essayah'n kanssa!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Adlercreutz.

14.44 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Se, että TPS on liiga-finaalissa, on tietenkin merkki siitä, että maailmankirjat ovat jossain määrin sekaisin, [Naurua — Paavo Arhinmäki: Puhumattakaan Rauman Lukosta!] mutta täällä toki meno jatkuu. Oppositiossa kritisoidaan toisaalta leikkauksia ja halutaan toisaalta lisää menoja ja sitten kritisoidaan nyt tätä kehyksen ylittämistä, joka sinänsä on ihan vakava asia. Ei se ole mitätön asia. Sitä ei tulisi tehdä kevyin mielin, ja olen varma siitä, että valtiovarainministeri Vanhanen ei sellaisia budjetteja tee kevyin mielin. Mutta ei tämä tilanne mikään normaalikaan ole. Me olemme poikkeuksellisissa kriisissä: maailmanlaajuinen pandemia, joka on synnyttänyt ymmärrettävästi lisää kuluja. Paljon helpompaa on kritisoida symbolista asiaa — väärin sammutettu, huonosti neuvoteltu ja nyt sitten tämä ylitys [Antti Lindtmanin välihuuto] — symbolitason kysymyksiä, vaikka olisi syytä toki pureutua siihen sisältöön. Kyllä minä uskon, että teilläkin tulee olemaan haastavaa [Puhemies koputtaa] tehdä se oma vaihtoehtobudjettinne, jossa te varmaan yritätte [Puhemies koputtaa] sitten karsia ilmeisesti kulttuurista, ehkä [Puhemies koputtaa] veikkausmenoista, ehkä kolmannen sektorin avustuksista [Puhemies: Aika!] ja muusta. Ei se teillekään helppoa tule olemaan. [Timo Heinosen välihuuto]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta. — Nyt teillä ei ole mikrofoni päällä vielä.

14.46 **Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus toimii tässä tilanteessa aivan kuten sen kuuluukin eli tukee koronasta eniten kärsiviä toimialoja. Tähän lisäbudjettiin sisältyy tapahtuma-, taide- ja kulttuuri- ja liikunta-aloille verrattain mittava tukipaketti. Siitä ei pääse mihinkään.

Tilanne tässä salissa tuntuu myös sikäli varsin turvalliselta, että oppositio tekee sitä työtä, mikä sille kuuluukin. Kokoomusoppositio tapansa mukaan moittii hallitusta kahdesta asiasta: siitä, että hallitus käyttää rahaa liian väljästi, ja siitä, että hallitus käyttää sitä aivan liian vähän.

Tapahtuma-alan tukeminen on enemmän kuin paikallaan, sillä alan liiketoiminta on ollut lähes kokonaan pysähdyksissä jo reilusti yli vuoden ajan. Tapahtumatakuu on kaivattu väline tapahtumien järjestämiseen olennaisesti kuuluvien taloudellisten riskien hallintaan.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

[Puhemies koputtaa] Näin madalletaan kynnystä suunnitella ja järjestää tapahtumia näinä epävarmoina aikoina.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

14.47 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen lähestyminen... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Teillä ei myöskään ole nyt mikrofoni vielä päällä.

— Tätä ei meinaa muistaa, vaikka...

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen lähestyminen lisätalousarvioon on kyllä hämmästyttävä. Syntyy tunnelma, että tässä ei ole mitään hyvää. Kuitenkin tässä lisätalousarviossa on merkittäviä panostuksia kulttuuriin ja liikuntaan.

Nostan kuitenkin yhden asian esille, joka on minulle myös tärkeä, se on lapset ja nuoret. Meillä on tiedossa, että suuri joukko lapsia ja nuoria on jäänyt liikunnan ja harrastusten parista, ja nyt on äärettömän tärkeää, että me saamme lapset ja nuoret takaisin harrastusten pariin. Tästä syystä olen erityisen iloinen siitä, että tässä lisätalousarviossa on panostuksia lastenkulttuurin toimijoille, taiteen perusopetukseen sekä liikunta- ja urheiluseurojen toimintaan. Nämä ovat äärettömän tärkeitä. Nyt olisi tärkeää myös se, että kunnat panostaisivat myös maksuttomiin harrastustoimiin, niin että jokaisella lapsella olisin ainakin yksi maksuton harrastus koulun ohella, jotta hän pystyisi palaamaan takaisin harrastusten pariin ja me pystyisimme luomaan [Puhemies koputtaa] entistä tasavertaisempaa lapsille tarjottavaa harrastustoimintaa jatkossakin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Marttinen.

14.48 **Matias Marttinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta on kyllä aika oireellista, kun täällä RKP:n edustajat ja myös keskustan edustajat ikään kuin osoittavat hyväksyntää sille, että tämän maan talouspolitiikan tärkeimmän työkalun ja ohjausvälineen eli kehysmenettelyn murtaminen olisi ikään kuin hyväksyttävää ja sallittua. Te olette ensimmäinen hallitus, joka tosiaan rikkoo tämän itse asettamansa menokehyksen, [Välihuutoja vasemmalta] ja tietysti huolestuu siitä, että me olemme nyt löperön taloudenpidon tiellä, kasvavan velkaantumisen tiellä, kun samaan aikaan taas vastaavasti työllisyystoimenpiteitä ei ole pystytty tekemään. Kehyslityksessä on yhteensä 1,4 miljardia euroa, ja todella hämmästelän sitä, ovatko siis keskusta ja RKP istuneet ollenkaan näissä neuvotteluissa läsnä vai oletteko olleet äänettäviä yhtiömiehiä. Kysyn ministereiltä sitä, eikö teitä todella huoleta tämä, että [Puhemies koputtaa] nytten tämä velanpito on lähtemässä käsistä [Puhemies koputtaa] ja ohjauskeinoja puretaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Vanhanen, 3 minuuttia.

14.49 **Valtiovarainministeri Matti Vanhanen:** Arvoisa puhemies! Minä uskon, että olemme kaikki siitä yhtä mieltä, että haluamme, että töihin päästäisiin mahdollisimman hyvin ja epidemia pitää hoitaa sellaisella tavalla, että töihinpaluu voisi myös kulttuuriväelle onnistua. Sen pitää olla tavoite. Kukaan ei ole kuitenkaan varma siitä, miten kesä sujuu,

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

miten epidemia hiipuu, kuinka voidaan alueellisesti viranomaisten päätöksiä muuttaa siinä, miten tapahtumia järjestetään, paljonko yleisöä voi olla. Mutta siitä huolimatta tavoitteen pitää olla se, että näitä tapahtumia valmistellaan, ja siksi tämä tapahtumatakuujärjestelmä on luotu. Toivottavasti se rohkaisee tapahtumien järjestäjiä yrittämään näitä, ja aika sitten näyttää, kuinka hyvin onnistumme epidemiaa hallitsemaan.

Sitä, että me ohjaamme tässä paketissa aikaisempien pakettien lisäksi kulttuuriväelle ja tapahtumiin yli 200 miljoonaa euroa, ei pidä myöskään oppositiossa kokea niin, että hallitus yrittää sillä kerätä pisteitä kulttuuriväeltä. Se raha on tulevien vuosien veronmaksajien rahaa, ja nyt meidän, tämän salin, tehtävä on arvioida, onko se panostus tässä tilanteessa oikeasuhtainen niihin menetyksiin nähden, [Sari Sarkomaan välihuuto] joita on ollut tässä korona-aikana. Tässä suhteessa arvioinnin pitää olla samanlaista kuin muuhunkin yritystoimintaan ja työllisyyteen liittyvien kysymysten.

Palataan kehysten ylitykseen sitten JTS-keskustelun osalta tarkemmin, mutta totta on, että kehys ylitetään. Se ei ole 30 vuotta vanha järjestelmä. Nykymuotoinen kehysjärjestelmä tuli reilut 20 vuotta sitten. Vanhasen ykköshallituksen aikana sitä on sovellettu, ja nyt tämän hallituksen aikana ensimmäisen kerran siitä on poikettu. Ja voitte olla varmoja, että olen pohtinut tätä asiaa tavattoman paljon. Se on toiminut tähän asti noususuhdanteissa hilitsemässä, että ylijäämiä ei tuhлата, ja finanssikriisissäkin kyettiin elvytystoimet tekemään kajoamatta kehykseen. Nyt viime vuonna, vuonna 20, kehystä rikottiin ensimmäisen kerran rajusti, muutettiin kehysten sääntöjä, siirryttiin kehysten ulkopuolelle, ikään kuin koronaan liittyvillä menoilla. Se oli yhtä lailla kehysäännön rikkomista. Ja samalla tavalla... [Ben Zyskiewicz: Se olikin ymmärrettävää!] — Niin, se oli ymmärrettävää, ja samalla tavalla pitää nähdä, että on ymmärrettäviä syitä myös siinä, että tämän epidemian jälkeenkin on hoidettavaa. Hoitojonoja pitää purkaa ja niin edelleen. Mutta palataan tähän JTS-keskustelussa tarkemmin.

Kehysten uskottavuuden säilyttäminen on se ydinkysymys. Tältä kannalta kehysriihän teki päätöksen, että paitsi että vuonna 22 on 900 miljoonan ylitys, sitten tulee laskeva ura, 500 miljoonaa vuonna 23, mutta tämä kehysriihi ja tämä eduskunta tulevat tekemään myös [Puhemies koputtaa] ne leikkauspäätökset, joilla palataan nollassa — tai itse asiassa nollassa alapuolelle, [Puhemies koputtaa] alle valtiovarainministeriön esittämän tason, niitten leikkausten avulla. Eli tämä poliittinen kokoonpano [Puhemies koputtaa] huolehtii myös siitä, että kehystasoon palaaminen tapahtuu uskottavalla tavalla. Se on ehkä se tärkein viesti [Puhemies koputtaa] markkinoille siitä, että vaikka kehystä rikottiin, niin kehysten [Puhemies koputtaa] perussanoma Suomen osalta säilyy.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Orpo.

14.53 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siis vuosi 24 ollaan kehystasolla. Sitä kutsutaan jo yleensä tekniseksi kehykseksi. Se tehdään niin, että seuraavalle hallitukselle putsataan pöytä mahdollisimman hyvin, jotta seuraava hallitus voi tehdä arvovalintojaan. Ei sitä kannata, hyvänen aika, nyt väittää, että se on vastuullista talouspolitiikkaa, jos te jätätte sen seuraavan hallituksen tehtäväksi. [Antti Lindtman: Ei!] Edustaja Lindtman on muutenkin taitava kääntämään nämä asiat kaikki pääläelleen, mutta se ei muuta mihinkään sitä tosiasiaa, että kun kehysriiheltä odotettiin kehykseen palaamista, odotettiin työllisyyttä ja kasvua tukevia toimia ja suunnitelmaa siitä, miten velkaantuminen saadaan hallintaan, mikään näistä kolmesta ei toteutunut, ja se tulee johtamaan siihen,

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

että velkaantuminen kasvaa, hallitsemattomasti mahdollisesti, meidän valtionlainojen korot voivat hyvinkin lähteä nousuun hyvin nopealla tahdilla, meidän ihmiset, työttömät ihmiset, eivät saa töitä, ja tulevaisuudenuskoa ei ole, eli kaikki tämä uhkaa suomalaista hyvinvointia. [Puhemies koputtaa] Varmasti tekin olette huolissanne [Puhemies koputtaa] ennen kaikkea suomalaisesta hyvinvoinnista, mutta ei se tällä politiikalla turvaannu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Arhinmäki.

14.54 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Orpo, kun te nyt niin voimakkaasti kritisointe sitä, että kahtena seuraavana vuonna pyritään huolehtimaan koronan jälkihoidosta, [Ben Zyskowiczin välihuuto] siitä, että hoitovelka kurotaan umpeen, siitä, että etäopetuksessa olleet lapset... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jälleen mikrofonin lähti pois päältä.

Nyt en nähnyt, kuka otti pois päältä, mutta... — Se, miksi kehykset nyt joudutaan ylittämään, on se, että teemme koronan jälkihoidoa. Me kuromme umpeen sitä hoitovelkaa, joka on koronan aikana syntynyt, me kuromme umpeen sitä oppimisvajetta, joka on etäopetuksessa syntynyt. Ja kun tiedämme koskien nyt tätä keskustelua, joka nyt täällä on käynnissä lisätalousarviosta, jolla tuetaan kulttuuri-, tapahtuma-alaa ja liikuntaa, että Veikkauksen tulos on romahtanut, me kompensoimme sitä romahdusta, niin jos tätä ei olisi tehty ja jos te olette sitä mieltä, että pitää palata kehyksiin, niin te samalla vaaditte muun muassa 300 miljoonan euron leikkausta [Kokoomuksesta: Ei!] kulttuuriin, liikuntaan, nuorisotyöhön, sotejärjestöille. [Sari Sarkomaa välihuuto] Tähän teidän pitää pystyä vastaamaan kritiikissä ja kertomaan, mistä kaikesta te olette valmiita leikkaamaan ja rajusti [Puhemies koputtaa] tämän 300 miljoonan euron koulutus- ja liikuntaleikkauksen lisäksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kauma. [Ben Zyskowicz: Edustaja Arhinmäki ymmärtää tahallaan väärin!]

14.56 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun on kyllä hyvin vaikea ymmärtää tuota edustaja Arhinmäen logiikkaa. Emmehän me kokoomuksessa arvostele sitä, että tapahtuma-alaa tuetaan. Mehän olemme sitä halunneet, koska sillä tavalla me pystytään säilyttämään näitä työpaikkoja. Mutta me arvostelemme tätä rahoitusta. Te haluatte velkaantua meidän lastemme ja lastenlastemme piikkiin, [Välihuutoja vasemmalta] mutta ette ole tehneet mitään työllisyystoimenpiteitä.

Meidän kokoomuslaisten tavoite on se, että me saisimme työllisyysasteen 75 prosenttiin, vähintään, mutta se vaatii myös toimenpiteitä ja se vaatii varmasti osittain myös ikäviä toimenpiteitä. Ja olemme hyvin pettyneitä siihen, että erityisesti keskusta ei ole millään tavalla reagoinut tähän tilanteeseen ja on vain ollut tämän vasemmistohallituksen takuumiehenä. [Vasemmalta: Tuo nyt on ihan höpöhöpöpuhetta!] Ei minkäänlaisia toimenpiteitä. Olemme kokoomuksessa hyvin pettyneitä tähän tilanteeseen. [Ben Zyskowicz: Keskusta on pullistellut siinä Säätytalon edessä!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinäluoma.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

14.57 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitushan toimii tässä kuten on puhunut ja luvannut, ja nyt osana tätä lisätalousarviota suunnataan tukea kulttuuritoimijoille puolen miljardin euron edestä, johon sisältyy myöskin tapahtumalan ja liikunta-alan tuki. Tätä SDP:n eduskuntaryhmässä on pidetty hyvänä toimenä. Näin me pystymme tukemaan tätä alaa, joka on koronakriisin keskellä kärsinyt erittäin paljon.

Ja pidän tärkeänä, että me päästään myöskin näiden alueellisten rajoitustoimien purkuun, koska sitähan myös kulttuuriala eniten odottaa, että päästään järjestämään näitä tilaisuuksia ja tapahtumia. Ei siellä toivota ensi sijassa tukipaketteja vaan sitä, että päästään palaamaan normaaliin. Sen pitää olla tavoitteena.

Mutta, arvoisa puhemies, kyllä tätä kokoomuksen populismia ihmettelen suuresti. Samaan aikaan vaaditaan, ettei saa ottaa lisää velkaa, ja sitten seuraavassa lauseessa jo puhutaan, että minkä takia hallitus ei tue riittävästi kulttuuri- tai tapahtumalaa. [Puhemies koputtaa] Eihän tässä ole mitään järkeä, enkä usko, että suomalaisetkaan tätä ymmärtävät.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laakso.

14.58 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todellakin hyvä, että nyt tulee tätä rahaa, mitä tämä ala on oikeasti odottanut todella kauan, koska oikeasti on käsittämätöntä, että tässä meni näin kauan.

Autourheilumiehenä ja autourheilun tapahtumajärjestäjänä sanoisin, että hallitus on ollut kyllä näissä toimissa koko ajan kierroksella ohitettava. Mennään oikealta ja vasemmalta ohi, koska kaikessa ollaan jäljessä. Hyvä esimerkki on nyt tämä tapahtumatakuu. Ollaan toukokuussa, asia ei ole paketissa. Tämä kesä on oikeasti menetetty jo. Eivät tapahtumajärjestäjät tee tapahtumia kuukautta aikaisemmin, ne aloitetaan monta kertaa jopa vuotta aikaisemmin. Tapahtumatakuun olisi pitänyt tulla viimeistään tammikuussa, jos meinaetaan, että tänä kesänä näillä tapahtumajärjestäjillä on minkäänäköisiä toiveita saada tästä tuesta jotain hyötyä.

Tämä on oikeasti pakko sanoa, että on hienoa, että rahaa tulee, [Puhemies koputtaa] mutta jatkuvalla syötöllä on siitä kierroksella ohitettavuudesta pitäisi hallituksessa päästä ohi. [Puhemies koputtaa] Olette koko ajan jälkijunassa näissä jutuissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Ja tähän viimeinen puheenvuoro, ministeri Vanhanen, 1 minuutti.

14.59 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen: Arvoisa puhemies! Valitettavasti edustaja Orpo joutui poistumaan salista, mutta haluan silti korjata muutoinkin tässä viime päivien keskustelussa olleen väärinkäsityksen. Leikkaukset, joita hallitus tekee, eivät kohdistu vuoteen 24 vaan jo vuoteen 23, eli tämä hallitus ja tämä eduskunta tekevät pysyvät säästöpäätökset, ja ne astuvat voimaan jo vuoden 23 ensimmäisestä päivästä alkaen. Tämä hallitus kantaa vastuun siitä. Seuraavalle eduskunnalle ei säilytetä tätä tehtävää, eli tämä hallitus putsaa pöydän, niin kuin sen pitääkin, omalta osaltaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.00.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.24.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3. käsittelyä. — Keskustelu tästä jatkuu, edustaja Kivisaari.

17.24 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Vuoden 2021 toinen lisätalousarvioesitys lisää valtion nettolainanoton tarvetta 286 miljoonalla eurolla. Kulttuuri-, liikunta- ja tapahtuma-alan tukipaketin osuus on yli 200 miljoonaa euroa. Haluan todella kiittää hallitusta tästä paketista. Jokainen meistä täällä tietää, miten tärkeä tukipaketti se on. Kyseisille aloille vuosi on ollut karmea. Kohdistan puheenvuoroni huomiot juuri tähän kokonaisuuteen, vaikka lisätalousarvio sisältää muutakin tärkeää, muun muassa ravintolasulun kompensatioita.

Koronan vuoksi tapahtumiin on kohdistunut voimakkaita rajoituksia ja kieltoja. Tapahtumia on peruttu ja siirretty viime vuoden keväästä saakka. Tapahtumien työllistämät kymmenentuhannet ihmiset ovat jääneet ilman töitä ja toimeentuloa. Tulevaisuutta on ollut liki mahdoton ennustaa, ja suunnitelmat on jouduttu tekemään enemmän toiveiden kuin tiedon pohjalta. Tämä epävarmuus on ollut omiaan lisäämään tapahtuma-alan ahdinkoa.

Koronarokotusten lisääntyessä valoa ja toivoa on taas näkyvissä. Se ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että huomisen näkymät ovat edelleenkin vähintäänkin pilviset. Tapahtuma-alakin joutuu sietämään vielä epävarmuutta.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri-, liikunta- ja tapahtuma-alan tukipakettiin kuuluvaan tapahtumatakuuseen on siis varattu 80 miljoonaa euroa. Kyseessä on ennakkoon myönnettävä sitoumus vähintään 200 hengen yleisötapahtumille, jotka on tarkoitus järjestää lain voimaantulon jälkeen ja viimeistään tämän vuoden loppuun mennessä. Tämä takuu mahdollistaa sen, että järjestäjillä on selkänojaa toimia, kenties myös rohkaisua ja uskoa tulevaan.

Tukipakettiin kuuluvat myös Taiteen edistämiskeskuksen myöntämät apurahat ja valtionavustukset kulttuurialan ammattilaisille, toiminimille ja yksinyrittäjille. Tähän on varattu lähes 65 miljoonaa euroa — ei huono sekään. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtionavustuksia muun muassa teattereille, orkestereille, museoille, uskonnollisille tapahtumille ja monille muille — kaikki meille tuttua, syvää suomalaista kulttuuriperintöä. Pieniä ja keskisuuria elokuvateattereita sekä elokuvien levittäjiä tuetaan Suomen elokuvasäätien myöntämillä valtionavustuksilla. Tämäkin on hyvä asia.

Liikunnan tukipakettiin on varattu 9 miljoonaa euroa liikunta- ja urheiluseuroille, 6 miljoonaa euroa valtakunnallisille ja alueellisille liikuntajärjestöille ja 3,5 miljoonaa euroa koronavirustilanteen vuoksi peruuntuneiden tai tappiota kärsineiden tapahtumien tukemiseen. Kiitän myös siitä. Liikunta tarvitsee yksiselitteisesti panostusta valtion taholta, ja niin hallitus nyt tekee. Harrastajien sekä liikunnan ja urheilun parissa työskentelevien tulevaisuus on totta kai turvattava, tai muuten edessä on paitsi kansanterveydellinen ongelma myös henkinen ja fyysinen lamaannus.

Hallitus on varmasti tiedostanut, että liikunta ja urheilu ovat Suomen suurin kansanliike. Seuratoimintaan osallistuu lähes kaksi miljoonaa suomalaista. Seuratoiminnassa on mukana 500 000 vapaaehtoista ja 160 000 ohjaajaa ja valmentajaa, ja nyt korona-aika on laittanut monet harrastukset tauolle. Myös liikunnan seuratoiminnasta on korona-aikana

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

kadonnut valtava määrä lapsia ja nuoria. Tämä on vakava paikka, jota ei voi sivusta seuraten ihmetellä.

Arvoisa puhemies! On ensiarvoisen tärkeää, että kulttuuri-, liikunta- ja tapahtuma-alat elpyvät osana koko yhteiskunnan jälleenrakentamista ja ihmisten toipumista. Nämä lisätalousarviotoimet mahdollistavat sen, että kyllä tässä on toivoa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Soinikoski.

17.30 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva lisätalousarvio luo toivoa ja tulevaisuudennäkymiä koronaviruksen pahasti runtelemalle kulttuuri-, liikunta- ja tapahtuma-alalle. Vaikka koronarajoitukset ovatkin olleet välttämättömiä ihmisten suojelemiseksi, ovat ne aiheuttaneet yleisöstä riippuvaiselle kulttuurialalle katastrofaalisen romahduksen. Tämä 225 miljoonan euron tukipaketti on suomalaisen kulttuurialan pelastusrenkas, joka tulee todella tarpeeseen. On äärimmäisen tärkeää tunnistaa kulttuurialan erilaiset toimijat ja varmistaa, että ihmiset eivät tipahda tukiverkoston väleihin. Esimerkiksi monet ammattifreelancerit ovat tähän asti jääneet ilman tukia, vaikka tulovirta on koronan vuoksi pysähtynyt, kuten muillakin alan toimijoilla. Nyt asia korjataan.

Arvoisa rouva puhemies! Kulttuurialalla on paitsi valtava merkitys ihmisten arjelle ja elämänlaadulle, sillä on myös suuri vaikutus Suomen talouteen ja työllisyyteen, niin suoraan kuin välillisestikin. Tässäkin salissa tiedämme toinen toistaan hienompia esimerkkejä siitä, mitä kaikkea tapahtuu ennen sitä hetkeä, kun artisti nousee festarilavalle tai kun futsipeli vihelletään käyntiin.

Tapahtumateollisuus paitsi työllistää 20 000 työntekijää, sillä työskentelee lähes yhdeksänkertainen määrä tilapäisiä työntekijöitä. Puhutaan suuresta määrästä työpaikkoja, ja myös siksi tämä lisätalousarvion laaja tukipaketti on tärkeä.

Tiedämme myös, kuinka suuri merkitys urheiluseuroilla ja liikuntajärjestöillä on suomalaisten liikuttajina, kuten edustaja Kivisaari äsken kuvasi. Mahdollisuus liikuntaan ja harrastuksiin on erityisen tärkeä lapsille ja nuorille, joihin tämä kriisi osuu kenties kaikista koviten. Tukemalla liikunta-alaa ja urheiluseuroja viitoitamme kestävää tietä ulos tästä kriisistä.

Arvoisa rouva puhemies! Kriisin keskellä tulevaisuus voi näyttää epävarmalta ja näkyvät ovat sumuisia. Nyt tapahtumatakuun kestoa pidennetään vuoden loppuun ja tuen omavastuuta pienennetään merkittävästi. Näin luodaan edellytyksiä suunnitella tulevaa kulttuurikesää ja -syksyä.

Vihreille on tärkeää, että tapahtumat saadaan mahdollisimman nopeasti auki epidemiatilanne huomioiden. Tämä edellyttää erojen huomioimista niin alueellisessa tautitilanteessa kuin tapahtumien riskiprofiileissa. Paras mahdollinen tuki myös kulttuurialalle on edelleenkin noudattaa annettuja ohjeita ja suojella toinen toisiamme koronavirukselta. Mitä paremmaksi tautitilanne kehittyy, sitä nopeammin voimme avata yhteiskunnan eri toimintoja ja sitä nopeammin pääsemme takaisin tapahtumien ja kulttuuripalvelujen äärelle.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiviranta.

17.33 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tämä tämän vuoden toinen lisätalousarvio kohdistuu käytännössä kokonaan opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonaloille. On erittäin tärkeää, että tässä lisäbudjetissa otetaan monipuoli-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

sesti huomioon taiteen, kulttuurin ja liikunnan tarpeet. Joitakin luetellakseni siellä ohjataan apurahoja taiteen ja kulttuurin alan henkilöille, toiminimille ja yksinyrittäjille, ohjataan korvauksia museoille pääsylipputulosten vähentymisestä ja tilaisuuksien peruuntumisesta, ohjataan varoja taiteen perusopetuksen järjestäjien valtionavustuksiin, ohjataan avustuksia kulttuuri- ja taidelaitosten sekä elokuvateattereiden pääsylipputulosten vähentymisestä. Seurantalojen ja työväentalojen ylläpitoon tulee rahaa. Avustuksia ohjataan myös liikunta- ja urheiluseuroille sekä alan järjestöille, samoin kuin peruuntuneiden ja tappioita kärsineiden urheilu- ja liikuntatapahtumien järjestäjille. Jopa uskonnollisten kesätapahtumien järjestäjille ohjataan avustuksia.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla tämä tapahtumatakuu on tietysti hyvin keskeinen. Minusta hallitus on hämmästyttävän nopeasti saanut tuon tapahtumatakuulainsäädännön valmiiksi, jos se nyt jo kohta annetaan eduskunnalle, ja sen hyväksyminen on tietysti tämän lisäbudjetin hyväksymisen edellytys. On erittäin tärkeää, että näin nopeasti kuitenkin tapahtumatakuuta koskeva säännöstö on tulossa ja tuota apua löytyy tapahtumalan tukemiseen.

Arvoisa puhemies! Ravintoloiden toimintaa on tänäkin vuonna huomattavasti rajoitettu, ja suurin osa maamme ravintoloista oli maaliskuuhunkin osan ajasta kokonaan suljettuina. Ravintola-ala on kärsinyt huomattavasti koronapandemiasta, joten hallituksen sille osoittama lisätuki tulee todella tarpeeseen. Ravintolasulusta maksettavia hyvityksiä varten ehdotetaan 40 miljoonan euron lisärahaa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wallinheimo.

17.36 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa rouva puhemies! Tähän vuoden toiseen lisätalousarvioon pitää mielestäni suhtautua kahdella tapaa. Ensinnäkin on paikallaan kiittää hallitusta siitä, että tässä esityksessä nyt vihdoinkin, ja nimenomaan vihdoinkin, tuodaan edes jotain kompensatiota koronarajoituksista eniten iskuja saaneille tahoille. Sen sijaan kritiikkiä pitää antaa hallituksen toimien hitaudesta ja vaatimattomuudesta. On paikallaan kysyä syytä siihen, miksi hallituksen tukipaketista päätettiin vasta nyt.

Vitkastelun seurauksena moni kulttuurin, taiteen, liikunnan ja tapahtumalan toimija on joutunut jo perumaan kesälle suunnittelemaansa tapahtumia, kun tietoa tästä tukipaketista, saati hallituksen kovin mainostamasta tapahtumatakuusta ei ole ollut saatavilla. Ja tämän tapahtumatakuun liikkeelle saaminen viivästyy edelleen. Sen verran kovaa nuhteita hallituksen esitys lainsäädännön arviointineuvostolta sai ennen vappua.

Kritiikki toki sopii myös hallituksen ravintolatukipolitiikkaan. Olen itse vedonnut siihen, ja monet muutkin edustajat, jopa hallituksen omista riveistä, ovat vedonneet, että ennemmin kuin jouduttaisiin tekemään näitä tukipaketteja, parannettaisiin mieluummin alan omia toimintaedellytyksiä tämän koronapainajaisen kestämiseksi: eli enemmän alueellista tautitilannetta huomioivia rajoituksia ja ravintoloiden toimintaedellytysten parantamista muun muassa alkoholin ulosmyyntiä koskevien säädösten höllentämisen kautta. Mutta tässä tunne on ollut kuin olisi puhunut seinälle. Hallitus ei ole muutoin kuin juhlapuheissa halunnut kuulla ravintola-alan toimijoiden omia toiveita oman tilansa parantamiseksi. Siksi tällä hetkellä peräti 28 prosenttia alan yrittäjistä on konkurssiuhkan alla.

Mutta toisaalta, arvostan puhemies, ei hallitus ole ollut ylimielinen vain ravintola-alaa kohtaan. Puhun tässä puoliväliriihestä, jonka lopputuloksia ovat kyseenalaistaneet paitsi VATTin Roope Uusitalo myös hallituksen itsensä asettama talouden arviointineuvoston

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

puheenjohtaja ja työllisyyspäätösten osalta jopa itse julkisesta taloudesta päävastuun kantava valtiovarainministeriö. Nämä kyseisten tahojen kommentit ovat tyrmääviä.

Esimerkiksi Roope Uusitalo totesi STT:lle antamassaan haastattelussa, että onhan sitä menokehysten näin isoa ylittämistä vähän vaikea perustella suhdannepoliittisesti tai koronapoliittisesti tai millään muulla tavalla.

Talouden arviointineuvoston puheenjohtaja, professori Jouko Vilmunen puolestaan analysoi Kauppalehdessä hallituksen puoliväliriihtä näin: ”Olen todella pettynyt. Hallitus osti halvalla rahalla sovun. Julkisen talouden ongelma on pitkän aikavälin kestävyysongelma, jonka ratkaisuja taas lykätään.”

Silti kylmäävin kommentti kuultiin hallituksen työllisyystoimista, ja sen antoi perinteisesti työllisyysvaikutukset arvioiva valtiovarainministeriö. VM:n perjantaina julkaiseman tiedotteen mukaan hallituksen kymmeniätuhansia suuremmiksi kirjattujen työllisyystoimien työllisyysvaikutus jää 11 000 henkeen. Virkavastuulla toimiva VM:n johtava erityisasiantuntija Olli Kärkkäinen kiteyttikin Yle-uutisille antamassaan haastattelussa hallituksen työllisyyspolitiikasta: ”On syytä erottaa potentiaalinen arvio ja vaikutusarvio, ja se vaikutusarvio on se, mitä me tehdään”.

Itse kyllä ottaisin näiden tahojen varoitukset vakavasti, mutta totta kai hallitus päättää itse. Voisi kuitenkin olla, arvoisa puhemies, paikallaan, että keskusta lopettaisi höttöiset puheensa velkaantumisen jarruttamisesta ja kovista työllisyystoimista, kun niihin eivät enää teidän vastuulla olevat VM:n virkamiehetkään usko.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttinen.

17.40 Matias Marttinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Maan hallitus päätti tästä lisätalousarviosta, jota käsittelemme tänään, osana kehysriihtään, jossa tehdystä päätöksestä kuulumme viime viikolla. Siksi on tarpeen tarkastella hallituksen talouspolitiikkaa myös laajemmin kuin vain tämän lisätalousarvion menojen osalta. Vielä helmikuussa pääministeri Marin vakuutti meille kansanedustajille tässä salissa: ”Vuoden 2020 jälkeen on palattu valtiontalouden kehykseen, ja se ohjaa tulevan kehysriihen valmisteluita.”

Hallituksen ministerit ovat vakuuttaneet meille kansanedustajille, että tämä hallitus suitsee velanottoa, ylläpitää menokuria ja vakauttaa julkisen talouden tilaa. Kehysriihen tulokset ovat kuitenkin täysin päinvastaisia. Hallituksen budjettikuri, tai se vähä, mitä siitä on jäljellä, horjuu vakavasti. Kun monet talousasiantuntijat ovat korostaneet tarvetta siirtyä seuraavaksi huolehtimaan julkisen talouden tasapainottamisesta ja kehyksiin palaamisesta, mitä maan hallitus päätti tehdä? Hallitus päätti ylittää kehyksensä eli menokaton ensi vuonna 900 miljoonalla eurolla ja vuonna 23 vielä 500 miljoonalla eurolla. Kehys rikotaan 1,4 miljardilla eurolla seuraavan kahden vuoden aikana. Julkisen talouden vahvistamisesta ei ole tietoaakaan, kun ensi vuonna uutta velkaa otetaan yli 7,5 miljardia euroa ja vuonna 23 velanotto kiihtyy lähes 9 miljardiin euroon.

Hallituksen politiikalla julkinen taloutemme on jämähtämässä rajusti alijäämäiseksi koko 2020-luvun ajaksi. Tämä hallitus jää historiaan ensimmäisenä hallituksena, joka on päättänyt rikkoa nykymuotoisen kehyksensä. Kehys on suojannut tavallisia veronmaksajia poliitikkojen tuhlailevalta verovarojen käytöltä, kasvavalta alijäämältä ja korkeammalta veroasteelta. Nyt hallitus päätti laittaa tämän tärkeän työkalun yksissä tuumin silppuriin. On käsittämätöntä, miten valtiovarainministeripuolue keskusta on voinut hyväksyä tällaisen menettelyn.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Rouva puhemies! Ihmetystä herättävät myös hallituksen päätökset työllisyydestä tai oikeastaan niiden puuttuminen. Hallituksen mukaan riihessä päätettyjen työllisyystoimien vaikutus olisi jopa yli 40 000 työllistä. Tätä tyytyväisyyttä kesti hallituspuolueissa kuitenkin vain hetken, kunnes valtiovarainministeriö julkaisi omat vaikutusarviossa, joiden mukaan työllisyyspäätösten vaikutukset ovat vain neljäsosa tästä julkaistusta, noin 11 000 työllistä. Se vähä, mitä riihessä saatiin siis päätettyä, on siis osin työllisyshuttua, ei todellisia työllisyysuudistuksia.

Maan hallitus on kyllä ansioitunut työryhmien asettamisessa ja niiden työskentelyssä. Ryhmät istuvat, mutta tuloksia ei näy eikä kuulu. Surullinen esimerkki liittyy esimerkiksi paikallisen sopimisen työryhmään. Sen toimikautta on jatkettu ja jatkettu, kun sopua ei ole löytynyt. Jälleen puoliväliriihestä kerrottiin, että työryhmä jatkaa työtään vaalikauden loppuun. Arvoisa hallitus, jos ryhmä ei löydä sopua kahdessa vuodessa, kannattaako vastuu ulkoistaa sille myös seuraavaksi kahdeksi vuodeksi vai olisiko hallituksen aika kantaa vastuunsa tässä tilanteessa itse? Olemme tehneet kokoomuksessa lakialoitteen, jolla paikallinen sopiminen laajennetaan yhdenvertaisesti kaikille yrityksille. Ihmettelen erityisesti keskustan ja RKP:n kollegoitani, ettei tämä aloite kelpaa teille. Miten voitte antaa paikallisen sopimisen kaatua, mutta hyväksytte hallituksen tempputyöllistämisen?

Arvoisa puhemies! Jos ette usko, hyvät kollegat, opposition antamaa kritiikkiä kehysriihen tuloksista, niin uskokaa sitten edes maamme huippuasiantuntijoita — nimittäin ette te kyllä kehuja ole keränneet. Työelämäprofessori Vesa Vihriälä on todennut blogissaan päätöksistänne: ”Kehysriihen linjaukset ovat suhdannepoliittisesti kyseenalaisia, heikentävät tärkeän kehysmenettelyn uskottavuutta eivätkä lisätoimista huolimatta tue työllisyyden kohentumista riittävällä tavalla.” Talouspolitiikan arviointineuvoston puheenjohtaja, professori Jouko Vilmunen totesi kehysriihestä seuraavasti: ”Olen todella pettynyt. Hallitus osti halvalla rahalla sovun. Julkisen talouden ongelma on pitkän aikavälin kestävyysongelma, jonka ratkaisuja taas lykätään.”

Olen havainnut, että hallituspuolueiden kollegat perustelevat nyt kiivaasti kehyksen rikkomista koronakriisin vaikutuksilla. Korona toki vaikuttaa taloustilanteeseen, mutta miten ihmeessä maan hallitus selvisi finanssikriisistä ja esimerkiksi maahanmuuttokriisistä ilman kehysten rikkomista — sellaisen kriisin aikana, jonka vaikutukset talouteemme, siis finanssikriisin aikana, olivat paljon vielä rajummat kuin mitä nyt olemme tässä tilanteessa nähneet?

Budjettikurin lipsuminen, hyvät kollegat, ei ole siis koronan syytä, vaan se on alkanut jo paljon aikaisemmin. Se on alkanut heti tämän hallituksen ensimmäisestä työpäivästä lähtien. Silloin menoja lisättiin rajusti mutta päätökset uusista tuloista ja työllisyyden vahvistamisesta lykättiin hamaan tulevaisuuteen. Koronakriisi on vain syventänyt tätä menojen ja tulojen välistä kuilua. Valtiovarainministeriön budjettipäällikkö Sami Yläoutinen kommentoi näitä ylityksiä kolumnissaan toteamalla, että ”hallituskaudella ollaan myös toimeenpanemassa uudistuksia, joiden rahoitukseen vaalikauden alussa asetetuissa kehyksissä ei ollut varauduttu” — ei ollut varauduttu.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi tarvitsee ja me tarvitsemme kokonaisvaltaisen suunnitelman velanoton laittamisesta kuriin, aitoja työllisyyspäätöksiä ja kasvua vauhdittavia toimia, emme rajua lisävelanottoa ja höttöistä työllisyyspolitiikkaa. Näitä toimia jäämme tältä hallitukselta odottamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

17.47 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Vaikka kehyksestä ja kehysriihestä keskustelu ja työllisyydestä keskustelu on todella tärkeää, niin ajattelin käyttää tämän tilaisuuden kuitenkin puhuakseni kulttuurialasta, tapahtuma-alasta ja niiden tämän hetken tilanteesta ja tarvittavista tuista ja tästä lisätalousarviosta.

Kiitos hallitukselle, että lopultakin olemme käsittelemässä kokoluokassaan kulttuuri-alan tarpeeseen vastaavaa tukipakettia. Aiemmissa vaiheissa tukea on tarjottu mutta niin vähän, että sitä ei ole riittänyt kaikille hakijoille ja tukimuodot ovat sivuuttaneet monet freelancerit kokonaan. Koronatilanne onkin tuonut vielä korostetusti esiin jo aiemmin tiedossa olleita freelanceriuteen ja niin kutsuttuun silpputyöhön liittyviä haasteita, joita pitäisi ratkoa myös pysyvästi, ei vain koronapaketissa. Näitä on muun muassa se, ettei työttömyyskorvaus kerry tekijänoikeuskorvauksista mutta leikkaa sitä. Tärkeää olisi ratkoa jo nyt myös tämän suuren joukon eläkekysymyksiä.

Välillä tuntuu, ettei kulttuuri- ja tapahtuma-alan tuntemus yhteiskunnassa tai kaikissa ministeriöissäkään vastaa alan työllisyys- eikä myöskään hyvinvointivaikutuksia. Tapahtumien välilliset vaikutukset työllisyyteen ovat suuret. Esimerkiksi festivaalien taustalla tarvitaan ihmisiä suunnittelemaan valaistusta, järjestämään äänentoistoa. Tapahtumien ympärille kerääntyy myös paljon ravintola- ja majoitustoimintaa. Tapahtumateollisuuden liikevaihto on 2,35 miljardia euroa, ja ala työllistää paitsi 20 000 työntekijää myös 175 000 tilapäistä työntekijää.

Hallituksessa on nyt sovittu kulttuuri-, taide- ja tapahtuma- ja liikunta-alalle jaettavasta lähes 230 miljoonan euron tukipaketista. Tapahtumatakuu toteutetaan 85 miljoonan euron suuruusena, kestoa pidennetään saadun palautteen perusteella vuoden loppuun ja tuen omavastuuta pienennetään merkittävästi 15 prosenttiin. Tällä tuodaan kulttuuri- ja tapahtumalalle näkymää tulevasta ja luodaan edellytyksiä suunnitella kulttuurikesää, loppukesää, ja -syksyä. Hienoa olisi tietenkin ollut, jos päätös olisi ehtinyt vielä aiemmin ja kaikki festivaalijärjestäjät olisivat ehtineet sen piiriin.

Kesän ja syksyn kulttuuritapahtumien onnistumisessa ja läpiviennissä voimme jokainen auttaa pitämällä omilla toimillamme tautitilanteen mahdollisimman matalana. Rokotukset ja mahdollisesti myös rokotustodistusten käyttö tuovat tähän myös lisää helpotusta. Tärkeää on, että tapahtumat saadaan mahdollisimman nopeasti auki ja tapahtumien erilaiset riskiprofiilit ja erot alueellisessa tautitilanteessa huomioidaan. Hyvä on huomioida eri tavalla myös ulkotiloissa järjestettävien tapahtumien mahdollisuus. Entä voisiko ravintoloiden nyt auettua pohtia myös mahdollisuuksia tuoda kulttuuriesityksiä tälle jo koolla olevalle yleisölle?

Opetus- ja kulttuuriministeriön kautta jaetaan avustuksia taiteen ja kulttuurialan ammatilaisille ja yrittäjille 65 miljoonan euron verran. Tämä nostaa tämän kevään työskentelytukea tälle joukolle yhteensä 80 miljoonaan. Tukea voi saada enimmillään neljäksi kuukaudeksi, ja tukea jaettaessa huomioidaan nyt myös ne toimijat, jotka aiemmin ovat jääneet tuen ulkopuolelle. Tähän valtiovarainvaliokunnassa kiinnitimme huomiota jo edellisen tukipaketin yhteydessä.

Teattereille, orkestereille ja museoille tukea tulee 20 miljoonaa. Tällä tuella pystytään valmistautumaan syksyn näyttely-, konsertti- ja esityskauteen. Myös vapaan kentän toimijat ja esittävän taiteen ala, visuaalisten taiteiden ja kirjallisuuden yhteisöt sekä lastenkulttuuritoimijat saavat 17 miljoonan euron tukikokonaisuuden. Myös taiteen perusopetusta ja elokuvateattereita tuetaan. Tässä suurena huolena minulla ovat valtionosuutta saavat taiteen perusopetuksen oppilaitokset, joiden tilanteeseen toivon, että voimme valiokuntakä-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

sittelyssä vielä paremmin perehtyä. Tässä on myös kunnilla tärkeä rooli etsiä keinoja tukea nuorten harrastusmahdollisuuksia ja niiden jatkoa.

Lainaan vähän eteläkarjalaisten taiteen perusopetuksen toimijoiden lähettämää viestiä tänne eduskuntaan: Taiteen perusopetuksen oppilaitokset ovat sinnikkäästi jatkaneet toimintaansa keskeytyksestä ja uusia ratkaisuja etsien. Tällä on iso merkitys myös perheiden arjessa. Oppilaitoksissa on noudatettu erittäin huolellisesti alueella voimassa olevia rajoituksia sekä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ohjetta harrastustoiminnan järjestämisestä. Oppilaitoksissa on opetettu lähi-, etä- ja hybridiopeutuksena, toimittu entistä pienemmissä ryhmissä, järjestelty liikkumista siten, että kontaktien määrä on minimissään, opetettu ulkotiloissa ja niin edelleen. Tämä joukko toivoo, että näitä 2020 myönnettyjä avustuksia voitaisiin yhä jatkaa.

Osana pakettia edistetään myös liikuntaa ja urheilua 18,5 miljoonalla. Moni nuori aikuinen on jäänyt pois urheiluseurojen ja liikuntajärjestöjen toiminnasta, ja ikääntyneet ovat pysytelleet kotosalla. Nyt olisi erittäin tärkeää saada suomalaiset taas liikkeelle. Myös kuntien tukitoimiin tulisi kuulua seurojen ja eri harrastustoimien tukeminen niin, että nuorten paluu näiden pariin jo kesällä ja etenkin ulkona tapahtuviin harrastuksiin mahdollistuu varmasti.

Kehysriihen kuulumisista olen valitettavasti pettynyt siitä, että hallitusohjelmaan neuvotellusta tavoitteesta kompensoida Veikkauksen rahapelituottojen alenema tulevana vuotena kulttuuri- ja nuorisotoimijoille ei nyt vielä tässä kohtaa pystytty kokonaisuudessaan pitämään kiinni. Toivottavasti tätä pystytään myöhemmissä vaiheissa korjaamaan.

Esitys on siis todella tärkeä askel eteenpäin kulttuurin tuessa, mutta tarvitsemme niin ratkaisuja pitkäjänteiseen rahoitukseen kuin myös alan freelancereiden aseman korjaamista esimerkiksi perustulon puitteissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.54 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Koronapandemian tuomat rajoitukset ovat olleet taloudellisesti erityisen raskaita taiteen ja kulttuurin alalle. Nyt tässä lisätalousarviossa pitkään ahdingossa olleet kulttuuri-, liikunta- ja tapahtuma-ala saavat kaivattua lisätukea 225 miljoonaa euroa. Kulttuuripaketin tavoitteena on akuutin kriisin hoitaminen ja toimeentulon turvaaminen kulttuuri- ja tapahtuma-alan työntekijöille. Alojen yhteisöjen tarpeettomat konkurssit pitää pystyä välttämään. Samalla on luotava näkymä pandemianjälkeiseen jälleenrakentamiseen.

Tukipaketti on rakennettu niin, että erityinen huomio kiinnitetään alan moninaisuuteen ja monenlaisiin työnteon muotoihin, kuten muun muassa keikkatyöläisyyteen, itsensätyöllistäjänä toimimiseen, yksinyrittäjyyteen sekä freelancerina ja toiminimellä toimimiseen. Tarpeita on alan monimuotoisuuden vuoksi lukuisia. Paketissa ovat mukana sekä myöhemmin käsittelyyn tuleva tapahtumatakuu että OKM:n tukikokonaisuus, joka koostuu apurahoista ja kulttuurialan toimijoille myönnettävistä avustuksista. On hyvä, että tukipaketti huomioi nyt alan moninaisuuden. Tapahtumien osalta sekä tapahtumatakuulla että suoralla tuella on merkitystä, jotta pääsemme nauttimaan epidemiatilanteen niin salliessa taiteesta taas livenä.

Nyt kun hallituksen päätökset alan toimijuuden laajasta tukemisesta on tehty, pitää saada rahaa ripeästi liikkeelle. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Taikan on jo eduskuntakäsittelyn aikana valmisteltava jakomallit niin, että avun saanti ei jumiudu mihinkään turhaan

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

byrokratiaan tai vastaavaan. Eurot pitää saada nopeasti liikkeelle heti, kun eduskunnan päätös on valmis. Toivon, että jakoperusteet ovat oikeudenmukaisia ja tukevat myös kulttuuritoimijoita rakentamaan kulttuuri- ja taidealan tulevaisuutta. Kulttuuritoimijoita tarvitaan nimittäin yhteiskunnan uudelleenrakentamisessa koronan jälkeen. Meillä on esimerkiksi tulevaisuusvaliokunnassa ollut hyviä kokemuksia tieteen ja taiteen tekemisestä yhdessä tulevaisuuden ennakoitavuudessa. Taiteen ja kulttuurin ammattilaisilla on jo ammatinkin edellyttämää luovuuspotentiaalia, ja juuri tätä nyt tarvitaan koronan jälkeisen yhteiskunnan mahdollisuuksien näkemisessä.

Nyt olisi tärkeää myös edistää kulttuurihyvinvoinnin toimintaedellytyksiä. Kulttuuri ja taide antavat erinomaisia välineitä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, ennaltaehkäisyyn, hoitoon, hoivaan ja kuntoutukseen. Esimerkiksi useissa sosiaali- ja terveysalan tiimeissä olisi suotavaa olla myös kulttuurin ja taiteen ammattilaisia. Nyt onkin tärkeä ymmärtää joka tasolla, että taidetta ja kulttuuria tarvitaan myös koronan aiheuttamien hyvinvointivajeiden korjaamiseen yhteiskunnassa. Meidän täytyy osata nähdä kulttuurin ja taiteen mahdollisuudet laaja-alaisemmin kuin mitä perinteisesti olemme ajatelleet. Toivonkin, että nyt kulttuurialallakin lähdetään tietoisesti miettimään alan tulevaisuutta myös täysin uusista näkökulmista ja toisaalta että taiteen ja kulttuurin kumppanuudet nähdään mahdollisuutena yhteiskunnassa myös muilla aloilla.

On hyvä asia, että osana kulttuurilinjauksia hallitus asettaa kulttuuripolitiikkaa käsittelevän ohjausryhmän seuraamaan tukien valmistelua ja jakoa sekä arvioimaan muita kulttuurialan ja luovien alojen kysymyksiä ja etsimään ratkaisuja yhteistyössä alan toimijoiden kanssa osana korona-ajan jälleenrakennusta. Ohjausryhmään toimii vuoden 22 loppuun saakka.

Arvoisa puhemies! Koronavirustilanne on aiheuttanut liikunnan ja urheilun harrastajamäärissä suurta laskua. Vaarana on, että erityisesti nuorille tilanne voi muodostua pysyväksi eivätkä he enää samalla tavalla palaa liikunnan ja seuratoiminnan pariin koronan jälkeen. Mitä nopeammin normaali liikunta- ja urheilutoiminta koronan jälkeen jälleen käynnistyy, sitä paremmin pystymme minimoimaan poikkeusoloista aiheutuneita negatiivisia vaikutuksia lapsiin ja nuoriin. Liikuntaan suunnatun tukipaketin määrärahoista liikunta- ja urheiluseuroille kohdistetaan 9 miljoonaa euroa, valtakunnallisille ja alueellisille liikuntajärjestöille 6 miljoonaa euroa ja liikuntatapahtumien avustamiseen ja tukemiseen 3,5 miljoonaa euroa. Liikkumattomuus, erityisesti lasten ja nuorten liikkumattomuus, tulee yhteiskunnalle pitkällä tähtäyksellä kalliiksi, ja siksi tämä asia on tärkeä hoitaa pikaisesti kuntoon. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ollikainen poissa, edustaja Virta poissa. — Edustaja Lohikoski.

18.00 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Hallitus on koronan aikana tukenut taiteen, kulttuurin ja luovien alojen toimijoita toistaiseksi yhteensä noin 250 miljoonalla eurolla. Olen iloinen siitä, että tänään käsittelemme vuoden 2021 toista lisätalousarviota, joka tuo lisähelputusta koronasta erityisen pahasti kärsineelle kulttuurialalle. Koronavirustilanteen vuoksi nyt annetaan kulttuuri-, liikunta- ja tapahtuma-alalle uusi, noin 226 miljoonan euron tukipaketti. Tukipaketissa huomioidaan erityisesti kulttuurialan moninaisuus ja työnteon erilaiset muodot, kuten keikkatyöläiset, itsensätyöllistäjät, yksinyrittäjät, freelancerit ja toiminimellä toimivat.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Arvoisa puhemies! Kulttuurialan ahdinkoon on tärkeää suhtautua vakavasti. Se on välttämätöntä alan ammattilaisten toimeentulon vuoksi, mutta se on välttämätöntä myös suomalaisen kulttuurielämän ja koko yhteiskunnan hyvinvoinnin näkökulmasta. Koronarajoitukset ovat käytännössä valitettavasti estäneet kulttuurialan toimijoiden elinkeinon, kun esitykset ja tapahtumat on peruttu.

Vasemmistoliitto on läpi vuoden vaatinut parannuksia kulttuuri- ja tapahtuma-alan tilanteeseen. Vaikka kulttuurialalle on pyritty ohjaamaan mittavasti erilaisia tukia, on alalla ollut paljon väliinputoajia. Varsinkaan itsensä työllistäjiä ja freelancereita ei ole pystytty tukemaan niin hyvin kuin olisi pitänyt. Vasemmistoliitto on tehnyt kovasti työtä tämän asian tiimoilta, ja olemme tyytyväisiä, että tällä paketilla nyt kaksinkertaistetaan freelancerien tuki kerralla.

Arvoisa puhemies! On selvää, ettei mikään tuki voi paikata taloudellisesti kaikkia niitä aukkoja tai korvata elävää ja monipuolista kulttuuritarjontaa. On tärkeää, että hallitus on laatinut oman exit-strategian. Tapahtumien turvallisen järjestämisen tulisi nyt olla ensimmäisten joukossa, kun yhteiskuntaa taas avataan. Yksi ihmetyksen aihe yhä on, miksi teatterit ja konsertit eivät ole saaneet vielä avautua terveysturvallisuutta noudattaen, vaikka ravintolat jo saivat. Eri aloja ja elinkeinoja on kohdeltava yhdenvertaisesti.

Kun koronatilanne on nyt menossa parempaan suuntaan, antaa se meille kaikille toivoa siitä, että kesällä pystymme kokoontumaan, pääsemme kesäteattereihin ja konsertteihin. Tilanne on kuitenkin edelleen epävarma, ja siksi on erittäin tärkeää, että tapahtumatakuulla voidaan rohkaista kulttuuri- ja tapahtuma-alaa suunnittelemaan tulevia tapahtumia.

Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen myös siihen, että lisätalousarvio tuo helpotusta paikallisten liikunta- ja urheiluseurojen tilanteeseen. Lasten ja nuorten harrastajamäärissä on ollut merkittävää laskua, ja nyt on riskinä, että moni joukosta tippunut ei sinne enää pala. Korona on aiheuttanut taloudellisia tappioita monelle seuralle, ja siksi on tärkeää, että tämän tukipaketin avulla nyt tuetaan vaikeuksissa olevia seuroja ja sarjoja. Jokaiselle lapselle on taattava mahdollisuus harrastamiseen. Se on erittäin tärkeä tulevaisuusteko.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkinen.

18.04 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on koronakriisin aikana tukenut mittavien tukipakettien kautta elinkeinoelämää ja yrittäjiä. Kulttuuri- ja tapahtumala on kuitenkin toistaiseksi jäänyt osin näiden tukimuotojen ulkopuolelle, eikä tukien rakenne ole tunnistanut alojen monimuotoisuutta riittävän hyvin. Nyt tuleva neljäs kustannustuki auttaa erityisesti yrittäjiä, freelancereita ja toiminimellä työskenteleviä, ja on selvä, että hallituksella on vahva tahtotila varmistaa, että kaikki pääsevät tuen piiriin. On kuitenkin tosiasia, että kustannustukien rinnalla tarvitaan myös muita toimia, ja siksi tässä lisätalousarviossa asiaan puututaan.

Tänään olemme käyneet keskustelua tästä lisätalousarviosta, ja on ollut jotenkin erikoista, että kokoomus ei ole näissä omissa puheenvuoroissaan sivunnut asiaa kuin korkeintaan sivulauseissa, hädin tuskin sitäkään. Tämä lisätalousarvio on saanut hyvin laajalti kannatusta, ja ehkä on todella niin, että sitä ei oikein rohjeta avoimesti haukkua ja kritisoidakaan kuin korkeintaan siinä mielessä, että todetaan, että siinä annetaan lisärahaa riittämättömästi, mutta sekin on ikävällä tavalla sitten ollut ristiriidassa niiden puheenvuorojen kanssa, joissa vaaditaan entistä enemmän leikkauksia. Mutta mielestäni on tärkeää, että me käymme joka tapauksessa nyt tässä hetkessä keskustelua nimenomaan käsillä olevasta asiasta.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen siitä, että toisessa lisätalousarvioesityksessä keskitytään nyt erityisesti kulttuuri-, liikunta- ja tapahtuma-alaan. Kokonaisuudessaan on kyse 277 miljoonan euron tukipaketista, ja sitä voidaan pitää merkittävänä.

Tapahtumatakuu on nostettu esille salissa käytävän keskustelun aikana muutaman kerran, ja totean osaltani, että ohjeistuksen tulee todella olla niin yksiselitteisen selkeä, etteivät alan toimijat joudu tekemään ratkaisuja epäselvien tulkintojen varassa. Tämä on asia, joka on varmistettava. Mielestäni on tärkeää, että emme jätä toimijoita yksin tämän jälkeenkään. Siksi hallitus seuraa tukien valmistelua ja jakoa. Kun eduskunta saa lisätalousarvion käsiteltäväksi ja siitä päätettyä, tulee esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriöllä sekä Taiteen edistämiskeskuksella olla jo valmiit jakomallit, sillä tuet on ehdottomasti saatava pikaisella aikataululla liikkeelle. On myös hyvä, että hallitus edelleen yhteistyössä alan toimijoiden kanssa etsii sekä nykytilanteeseen että koronan jälkeiseen jälleenrakennukseen ratkaisuja. Korona ei ole ohi, mutta näiden alojen kovin kurimus toivottavasti alkaa viimeinkin olla.

Haluan puheenvuorossani puuttua erityisesti lasten ja nuorten liikunta- ja harrastusmahdollisuuksiin. Pandemian vuoksi harrastamista on ollut välttämätöntä rajoittaa, ja tämän seurauksena harrastajamäärät ovat laskeneet. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta on arvokasta, että rajoitustoimia puretaan ennen kaikkea lasten liikunta- ja harrastustoiminta edellä. Tämä on ollut myös hallituksen selkeä, yhteisesti sovittu linjaus. Nyt kun tautitilanne on helpottanut ja rokotukset etenevät erinomaista vauhtia, monessa maakunnassa on jo näin päästy tekemään. Tilanne helpottaa myös seurojen toimintaedellytyksiä. Olen kuitenkin huolissani siitä, että osa lapsista ja nuorista ei välttämättä enää palaa harrastustensa pariin pandemian väistyttyä, vaan tilanteesta voi tulla monelle pysyvä. Siksi meidän on tehtävä kaikkemme, että koronan kielteiset vaikutukset jäisivät jokaisella osa-alueella mahdollisimman vähäisiksi.

Myös kunnissa tarvitaan nyt paljon panostuksia lasten ja nuorten hyvinvointia edistävään palveluihin. Valtio on tukenut kuntia runsaasti, ja koronan hoitovelkaan on suhtauduttava vakavasti myös tämä huomioiden.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että hallituksen johdolla voimme palauttaa liikunta- ja urheilutoiminnan normaaliin mahdollisimman nopeasti. Osoitan hallitukselle lämpimät kiitokset lisätalousarviosta ja siinä myös liikunta-alalle osoitetusta tuesta. Se on odotettu ja tarpeen. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kvarnström.

18.09 Johan Kvarnström sd: Ärade talman, arvoisa puhemies! Tämän vuoden toinen lisätalousarvio on enemmän kuin tarpeellinen. Tämä tukipaketti kulttuuri-, liikunta- ja tapahtuma-alalle on erittäin tärkeä koko yhteiskunnalle. Alalla on merkittävä työllistävä vaikutus ja iso merkitys taloudelle ja hyvinvoinnille. Alan tilanne on äärimmäisen vaikea ja tulevaisuus monelta osin vielä epävarma. Mitä nopeammin torjumme koronavirusta, sitä nopeammin tämä moniulotteinen ala voi kukoistaa taas, mutta sitä odotellessa se tarvitsee ja ansaitsee tukea. Tämä lisätalousarvio on vaikuttava vastaus tähän tarpeeseen.

Pidän alan tilannetta kiireellisenä, ja arviointini on, että tukipaketti huomioi paremmin alan monipuolisuuden ja on aikaisempaa tehokkaampi. Tilanne näyttää nyt valoisammalta monelle kulttuurinharjoittajalle ja freelancerille, jotka ovat tähän asti valitettavasti jääneet paitsioon, kun tukea on jaettu koronakriisin aikana. Alan erityispiirteitä ja monimuotoi-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

suutta ei ole aiemmin huomioitu tarpeeksi. Tämä paketti pelastaa paljon, ja siinä otetaan huomioon alan monipuolisuus ja työn eri muodot, kuten keikkatyöläiset, freelancerit, itsenäiset ammatinharjoittajat ja yksityiset elinkeinonharjoittajat.

Samalla on yhä muistettava, että kriisi ei ole vielä ohi, että tuemme toimialaa parhaiten pysäyttämällä tartuntojen leviämisen nyt, jotta voimme tavata tapahtumissa mahdollisimman pian. Kulttuuri- ja tapahtumasektori on joutunut odottamaan kauan hyvää tukipakettia, mutta suuressa kuvassa Suomi on pystynyt ratkaisemaan kriisin erinomaisesti.

Ärade talman! Finland har i den stora bilden lyckats tackla coronapandemin föredömligt, jämförelsevis bättre än bra, men helt perfekt har allting förstås inte gått, och kultur- och evenemangsbranschen är ett exempel på var vi delvis har misslyckats. Stöd har delats ut till sektorn, men för många med stödbehov har fallit mellan stolar och proportionerna mellan stöd och restriktioner har inte alltid gått hand i hand.

Därför är denna tilläggsbudget med detta stödpaket så oerhört viktig. Det räddar inte allting men det ger konkret stöd till många som drabbats hårt av pandemin och det gör stor nytta för hela samhället. Det här paketet är mer rättvist och effektivt än tidigare stöd till sektorn.

Att olika sektorer och branscher har fått olika typer av stöd och ålagts olika typer av restriktioner beror i stor utsträckning på hur vår lagstiftning ser ut och inte på hur statsmakten rangordnar och värdesätter branscherna. Stödsystemet var helt enkelt inte redo, inte byggt för den här typen av kriser.

En betydande del av kultur- och evenemangssektorn har fått vänta för länge på stöd, så det här paketet är en absolut nödvändighet. Många evenemang som planerats för den kommande sommaren är tyvärr inhiberade, precis som i fjol, och många som förlorat sina inkomster men inte heller har haft löpande utgifter har blivit utan kostnadsstöd. Frilansare har fallit mellan stolar, branschens särdrag och komplexitet har inte beaktats tillräckligt tidigare, men nu når detta stödpaket förhoppningsvis [Puhemies koputtaa] de behövande. Det är vår skyldighet och en rättvisefråga. — Kiitos, tack.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Könttä.

18.12 **Joonas Könttä kesk:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämä lisätalousarvio, vajaa 280 miljoonaa euroa kokonaisuudessaan, on saanut verrattain hyvän vastaanoton tämän päivän keskustelussa, sillä keskustelu on pitkälti mennyt omille radoilleen, ehkä laajempaan taloudelliseen kokonaisuuteen ja kokonaiskeskusteluksi.

Muutama sana kuitenkin tästä tukipaketista kulttuuri-, liikunta- ja tapahtuma-alalle. Pidän myös itse sitä erittäin tärkeänä, ja minusta on hyvä, että nyt vihdoin tuetaan tapahtumaa, kulttuurialaa. Täällä on mainittu freelancertoimijat ja liikunta-ala. On aivan totta, että tämä kokonaisuus olisi ollut suotavaa tuoda hieman aiemmin tänne eduskuntaan, mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Ja toivon, että ne tapahtumatakuuseen liittyneet asian-
tuntijahuomiot, arviointineuvoston huomiot, otetaan vakavasti käsittelyyn mahdollisimman nopeasti, jotta tämä tapahtumatakuu myös saadaan vielä voimaan ja sillä voidaan ennaltaehkäistä niitä ongelmia, mitä ilman tätä kokonaisuutta voisi syntyä.

Tästä laajemmasta talouden kuvasta: Olen pitänyt hieman erikoisena niitä puheita, mitä on tänäänkin täällä kuultu, että mitään ei tehdä ja mihinkään ei pystytäkään. Väitän, että esimerkiksi tuo eläkeputken leikkaus, jonka tämä hallitus aiemmin toteutti, on sellainen niin

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

sanottu kova toimi, joka olisi saanut kyllä erittäin paljon julkistakin keskustelua aikaan, mikäli sen olisi erivärinen hallitus toteuttanut. Ja kun taas katsotaan tätä kokonaisuutta, mikä nyt on saavutettu, kyllä nuo 370 miljoonan euron leikkaukset tuonne vuodelle 2023 ovat merkittäviä ja osoittavat sitä suuntaa, että myös niitä pysyviä leikkauksia, jotka sitten jaetaan hallinnonaloille eri tavalla, tehdään. Ne eivät ole helppoja, mutta tähän se tie on. Mikäli halutaan saattaa julkinen talous tasapainoon ja mikäli isossa kuvassa ei kyetä työllisyyttä parantamaan ja muutoin lisäämään tuloja, niin silloin se valitettavasti on tuo leikkausten tie. Ja siihenhän meidän täytyy kiinnittää erityistä huomiota, jotta näin ei käy.

Rouva puhemies! Kokonaisuudessaan tämä lisätalousarvio on erittäin kannatettava, ja niin kuin täällä täysistuntosalissa on kuultu, tämä on saanut kyllä laajaa tukea niin hallituksen kuin oppositionkin riveistä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman poissa. — Edustaja Eskelinen.

18.15 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on iltapäivä ja nyt sitten iltakin keskusteltu lisätalousarviosta, mutta puhuttu lähinnä kaikesta muusta, kehysriihestä erityisesti opposition osalta, ja taidettiin siinä sote-keskustelukin päivällä käydä. Tämä vaatii kunta- ja maakuntapoliitikolta aina vähän totuttelua, että joka pykälässä käydään kaikki asiat läpi. Ehkä se kertoo myös siitä, niin kuin edustaja Mäkinen totesi, että sali on kumminkin kohtuutyytyväinen tähän lisätalousarvioon kaiken kaikkiaan.

Tämän vuoden toisen lisätalousarvion merkitys on suuri, ja se toivottavasti pelastaa ja auttaa niin ravintola-, kulttuuri-, liikunta- kuin tapahtuma-alaa selviämään koronaviruksen vaikutuksista tämän kevään ja kesän osalta. Rajoitukset ovat vaikuttaneet erityisesti kulttuuri- ja liikunta-alaan taloudellisesti ja työllisyydenkin näkökulmasta rajusti.

Lisätalousarvio on kokonaisuutena 226 miljoonaa euroa ja kattaa minusta hyvin kaikki sektorit: kulttuuri 127 miljoonaa, paljon puhuttu tapahtumatuki 80 miljoonaa. Siinä on kyllä helppo yhtyä siihen huolenaiheeseen tästä tapahtumatuen aikataulusta sen jälkeen, kun lainsäädännön arviointineuvosto puuttui asiaan. Ravintolasulun toimenpiteitten kompensatio on 40 miljoonaa kustannustuen osalta, ja liikuntaan sitten 18,5 miljoonaa.

Nyt tukea saavat alat ovat kärsineet eniten, ilmailualaa lukuun ottamatta, koko Euroopassa. Tämmöisen vertailun löysin, ja varmaan pitää paikkansa, puhumattakaan kulttuurin ja liikunnan vaikutuksista ihmisten arjen hyvinvointiin. Suurin osa yritysten ja järjestöjen yhteydenotoista koronan aikaan on tullut juuri kulttuurin ja liikunnan alalta niin harrastusmahdollisuuksien rajoittamisesta kuin erityisesti toimijoiden ja yrittäjien hädästä toimeentulon osalta.

Lisätalousarviossa minusta on kattavasti huomioitu kulttuurialan monimuotoisuus yksinyrittäjistä freelancereihin. Tapahtumatakuu on tärkeä, että pikkuhiljaa kesän myötä myös tapahtuma-ala pääsisi sorvin ääreen ja luomaan ihmisille niitä aitoja elämyksiä. Tapahtuma-alan vaikutus on myös aluetalouteen merkittävä. Harmillista tietysti, niin kuin tänäänkin on puhuttu, että iso osa merkittävistä kesän joukkotapahtumista, musiikkitapahtumista on peruttu jo aiemmin.

Liikunnan tukipaketti on myös tärkeä, ja se kohdentuu pääosin seuroille ja liikuntajärjestöille. On hienoa, että lasten ja nuorten harrastuksiin paluu on jo pikkuhiljaa tapahtunut alueilla. Korona-aikana erityisesti moni nuori on kadonnut harrastusten parista, ja on tärkeää, että seuroja tuetaan, jotta saataisiin nuoret takaisin näitten hyvien liikuntaharrastusten pariin.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Tärkeää on myös, että palloilulajien pääsarjat ovat tuen piirissä. Seurat ovat erityisesti jalkapallon ja pesäpallon osalta jo yhden koronakesän kokeneet, ja toista seurojen talous ei tule kestämaan, varsinkaan, jos vielä tämä kesä sarjoja pelattaisiin ilman yleisöä. Kovasti yhdyin niihin toiveisiin, mitä täällä on, että mahdollisimman pian erityisesti näitten tapahtumien osalta nyt sitten näitä yleisörajoituksia katsottaisiin ja pikaisesti pystyttäisiin arvioimaan, olisiko mahdollista sitten nopeammalla aikataululla yleisömääriä nostaa näissä tapahtumissa.

Hallituksen esitys pitää sisällään myös kulttuuripolitiikan vaikutusta seuraavan ohjausryhmän asettamisen kulttuuri- ja luovan alan onnistumisen seuraamiseksi koronan yli silan rakentamisessa, ja se on todellakin tärkeää.

Työllisyyden näkökulmasta ravintola-alalle ravintolasulusta maksettavat hyvitykset ovat välttämätön toimenpide monelle yrittäjälle, jotta toiminta voi yleensäkin jatkua tulevaisuudessakin. Ravintola-ala on ollut jo reilun vuoden todella vaikeuksissa, ja on ihme, että tämän enempää ei sitten konkurseja ja työpaikkoja ole menetetty.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarvio tuo valonpilkahduksen ravintola-, kulttuuri-, tapahtuma- ja liikuntasektorille kohti normaalia arkea.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

18.20 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Valtion toinen lisätalousarvio luo toivoa kriisin keskelle, kun kuljemme kohti toivottavasti vapaampaa kesää. Meillä on suuri tarve kokoontua, toimia ja harrastaa yhdessä. On kaipuu toisen ihmisen luokse. Kulttuuri ja liikunta auttavat meitä eteenpäin.

Koronan jälkihoito jatkuu yhteiskunnassamme samalla, kun palaamme päättäväisesti takaisin kohti kehyksiä. Kehyksiä, jotka on väliaikaisesti ylitetty.

Täällä täysistuntosalissa on tänään vaadittu paljon ja suurempia summia rahaa koronasta johtuviin välttämättömiin tukitoimiin. Täällä on myös arvosteltu hallituksen koronan jälkihoidon toimia, mutta osin myös vähätelty hallituksen askelmerkkejä sekä tietä takaisin kohti kehyksiä ja valtionvelan taittumista ja myös siihen liittyen tehtäviä, aikanaan kipeitä leikkauksia. Koronan jälkilasku pitää myös maksaa.

Arvoisa puhemies! Vuoden toisessa lisätalousarviossa ehdotetaan kulttuuri-, liikunta- ja tapahtuma-alalle yhteensä 225 miljoonan euron tukipakettia koronavirustilanteen alalle aiheuttaman vaikean tilanteen vuoksi. Paketissa kiinnitetään huomiota alan monimuotoisuuteen. Nyt apurahoja ja avustuksia myönnetään myös yksinyrittäjille työskentelyyn, oman työn suunnitteluun ja ammattitaidon kehittämiseen.

Valtiokonttorin myöntämä tapahtumatakuu on 80 miljoonaa euroa. Se on ennakollisesti myönnettävä sitoumus vähintään 200 hengen yleisötapahtumille. Tapahtumatuki tulee kaiken kaikkiaan tarpeeseen. Emme ole vielä varmoja siitä, miten epidemia hiipuu. Tavoitteen tulee olla, että tapahtumia edelleen valmistellaan ja järjestellään ainakin loppukesäksi. Aika näyttää, kuinka onnistumme hallitsemaan tautitilannetta ja onko panostus oikeasuhtainen juuri nyt. Kaikki tukipaketit maksetaan joka tapauksessa tulevien vuosien aikana.

Lisätalousarvion kohteista päätettiin kehysriihen yhteydessä. Kehys ylittyy määräaikaista koronasta ja sen jälkihoidosta johtuen. Samalla päätettiin, että kehystasoon palataan uskottavalla tavalla vaalikauden loppuun mennessä.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

On tarpeen, että myös yleishyödyllisesti toimivat tapahtumanjärjestäjät, kuten yhdistykset, säätiöt ja yleishyödylliset osakeyhtiöt, pääsevät valtionavustuksen piiriin. Nyt saadaan tukea kesäteattereille. Mukana ovat myös kesäjuhlat mukaan lukien uskonnolliset tapahtumat. Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisee hakuilmoitukset, joista hakemisen yksityiskohdat ilmenevät.

Tukea jaetaan myös muun muassa museoille, orkestereille ja taiteen perusopetukselle. Meidän tulee auttaa lapsia ja nuoria ja kaikenikäisiä uudelleen harrastusten alkuun. Syksyllä alkaa maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä, mikä auttaa lapsia palaamaan hyvien harrastusten pariin. Samalla koulut ja järjestöt pääsevät hyvään yhteistyöhön keskenään.

Liikunnan tukipaketti ohjautuu järjestöille ja tappioita kärsineiden tapahtumien järjestäjille. Liike on lääke monella tavalla. Liikkumattomuus tulee meille pitkällä juoksulla kalliiksi. On tärkeää, että eri-ikäiset kansalaiset palaavat liikunnan pariin mahdollisimman pian.

Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvio edistää monella tapaa kansalaisten hyvinvointia ja luo toivoa paremmasta, kun rakennamme Suomea uudelleen.

18.25 Jouni Ovaska kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! On hienoa kuunnella näitä puheenvuoroja, joissa arvioidaan tätä tilannetta ja pohditaan ja mietitään, mitä voidaan tehdä ja mitä hallitus on nyt tehnyt. Se päivällinen keskustelu täällä oli vähän ikävä — täällä ikenet vilkkuen haukuttiin hallitusta viime viikon puoliväliriihestä, mutta ei niinkään puhuttu tästä varsinaisesta asiasta. En haluaisi korostaa mitään vastakkainasettelua, mutta nyt tässä on sille paikka. Kyllä monesti kun joku tehdas lakkaa tai tuotantolinja siirretään, nopeasti tämä talo reagoi ja me poliitikot reagoimme tai ammattiliittojen johtajat rientävät sinne paikan päälle antamaan sympatiaa, mutta ei välttämättä mitään muuta, mutta sitten kun puhutaan taiteesta ja kulttuurista, silloin se ymmärtäminen ja vastaantulo jää aika vähäiseksi. Kyllä on myönnettävä, että valitettavasti hallitus on reagoinut tähän tilanteeseen myöhään, mutta on tärkeää, että on vihdoinkin reagoinut. Silloin monelta artistilta, näyttelijältä, taiteilijalta tuli viestejä, että paljon on lämpimiä sanoja mutta kaivataan myös niitä tekoja.

Nyt hallitus on niitä tekoja tehnyt ja tuonut tämän esityksen tästä lisätalousarviosta. Siinä huomioidaan hyvin alan moninaisuus ja työn erilaiset muodot. Erityisen lämmintä oli se, kun luin Paula Vesalan Twitter-päivitystä, jossa hän totesi seuraavaa: ”Kiitos Suomen hallitukselle suomalaisen kulttuurin, liikunnan ja tapahtuma-alan tukemisesta. Moni kulttuuri- ja tapahtuma-alan ihminen itki tänään jo pelkästään siksi, että he kokivat työllään olevan arvoa ja heillä ihmisarvo.” Kyllä tämä toivottavasti, kun me nautimme tuolla kulttuurista, käymme teatterissa ja erilaisissa tapahtumissa, herättää ja muistuttaa siitä, mikä merkitys näiden ihmisten työllä on meille kaikille, kaikkien suomalaisten hyvinvoinnille ja jaksamiselle. Erityisen tärkeää nyt, kun koronasta pyristellään eroon, on aikaansaada se, että ihmiset pääsevät nauttimaan tästä tarjonnasta ja että osaltaan myöskin tämä toimiala saadaan takaisin jaloilleen.

Toivottavasti tämä kaikki, mitä tässä on tapahtunut, herättää meitä siihen, mikä merkitys kulttuurialalla on ja minkälaisia toimia siellä tarvitaan, ja ennen kaikkea toivottavasti ne epäkohdat, joita heillä esimerkiksi liittyen juuri näihin korvauksiin tai erilaisiin palkanmuodostuksiin on, saadaan jatkossa korjattua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hyrkkö.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

18.28 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Tämä tukipaketti tulee huutavaan tarpeeseen. Se on eräänlainen alkusammutus tilanteessa, jossa kulttuuri- ja tapahtuma-alan hätä on kytenyt jo vähintään vuoden päivät ja roihunnut valtoimenaan jo hyvän aikaa. No, nyt hetkeksi helpottaa, mutta urakkahan ei ole tietenkään ohi. Suurin kiitos tästä kuuluu kulttuurialan toimijoille, jotka ovat väsymättömästi pitäneet ääntä työtovereidensa, elinkeinonsa, oikeudenmukaisuuden ja kulttuurin puolesta. On hienoa, että hallitus pysähtyi kuuntelemaan näitä ihmisiä.

Vihreiden tavoitteena oli saada aikaan mittaluokaltaan riittävä kokonaisuus. Painotimme erityisesti freelancereiden tukien kokoluokkaa, kohdentumista ja jakoperusteita. Pyrimme varmistamaan, että tapahtumatakuusta tehdään toimiva ja että mitkään toimijat eivät jää väliinpuotoajiksi. Tämän paketin myötä Taiteen edistämiskeskus Taiken kautta jaettavat freelancereiden tuet moninkertaistetaan. Tukea tulee jakoon aiemmin päätetyn 15 miljoonan lisäksi lähes 65 miljoonaa euroa. Se tarkoittaa tuhansia uusia apurahoja ihmisille, joiden toimeentulo on rajoitusten takia kärsinyt. Tämä ratkaisu ei ole täydellinen, mutta se on todella tärkeä. Paketti olisi saanut olla vielä tätäkin suurempi. Ne menetykset alalla ovat dramaattisia.

Tämän yhteydessä olisi mielestäni kannattanut rakentaa uusi mekanismi takautuviin kompensatioihin ammatillisfreelancereille. Kun sellaista ei nyt saatu läpi, on tietenkin tärkeintä tehdä tästä mallista mahdollisimman toimiva. Alan toimijoiden esittämä kritiikki ja palaute Taiken jakokriteerejä ja hakukäytäntöjä kohtaan on otettava vakavasti. Taiken on osoitettava, että se pystyy toimimaan nopeasti, joustavasti ja oikeudenmukaisesti. Olen tästä asiasta jättänyt myös kirjallisen kysymyksen kulttuuriministerille.

Arvoisa puhemies! Kulttuurialan on päästävä vihdoin sinnittelyn jälkeen oikeasti toipumaan. Kaikkia kysymyksiä ei näillä muutaman tonnin apurahoilla edes ratkaista. Levykoelmia, soittimia ja työvälineitä on myyty leivän saamiseksi pöytään, ja tämä vuosi on ollut myös henkisesti musertava monille. Nämä takautuvat kompensatiot olisivat kenties olleet tehokkaampi apu sen toiminnan uudelleen käynnistämiseen ja myöskin vahvempi signaali arvostuksesta.

Nyt on kuitenkin olennaista, että jokainen koronan kolhima kulttuurialan ammattilainen saa tiedon tästä tukipaketista, että jokainen tukeen oikeutettu sitä hakee ja myöskin saa. Tiedän, että se ei ole mitenkään helppoa. Moni on lopen uupunut, ja toivon, että löydämme keinoja auttaa ja kannatella niitä ihmisiä, joilla eivät omat voimat tai oma osaaminen meinaa riittää. Olen ehdottanut kulttuuriministerille, että ministeriö yhdessä alan toimijoiden kanssa voisi organisoida tukea, jotta varmistetaan, että nämä apurahat myös löytävät perille.

Tämä tuntuva tukipaketti on tärkeä osoitus, että hallituksella on aito halu kulttuuripoliitiikan korjausliikkeeseen. Sen täytyy näkyä myös tulevista päätöksissä. Esimerkiksi rajoitusten purkamisessa on edelleen käännettävä kaikki kivet, jotta kulttuuriala pääsee turvallisesti avautumaan mahdollisimman pian. Aivan yksittäisenä esimerkkinä olisi hyvä mahdollistaa se, että ravintoloissa voisi ruoan lisäksi nauttia myös annoksen kulttuuria.

Arvoisa puhemies! Hallitukselta ja laajemminkin eduskunnalta ja koko tässä maassa tarvitaan näkemystä kulttuurialan arvostuksen kasvattamisesta ja kulttuurialan toipumisesta akuutin kriisin jälkeen. Tiivis yhteistyö alan toimijoiden kanssa on ainoa tapa jälleenrakentaa paitsi näitä alan toimintaedellytyksiä, myöskin luottamusta. Nämä ihmiset tuntevat kulttuurialan parhaiten, ja heitä kannattaa kuunnella.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Adlercreutz poissa, edustaja Kettunen poissa. — Edustaja Holopainen, Mari.

18.33 Mari Holopainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Käsillä on tärkeä lisätalousarvio, joka vihdoinkin tuo merkittävää helpotusta kulttuurialalle vähän isommassa muodossa, ja kuten täällä on useaankin kertaan tuotu esiin, niin on ymmärrettävä paremmin, että kulttuuri on tärkeä elinkeino ja työllistäjä. Se työllistää jopa 140 000 ihmistä Suomessa. Tämä ei ole mitenkään vähäpätöinen asia, päinvastoin, ja myöskin hallitusohjelmassa on sitouduttu luovien alojen edistämiseen. Meillä on edelleen mahdollisuuksia kasvaa luovien alojen osalta verrattuna muihin Euroopan maihin. Jotenkin tuntuu, että suomalaisessa elinkeinopolitiikassa on edelleen jumiuduttu puhumaan lähinnä vain teollisuudesta, vaikka kun puhumme työllisyysvaikutuksista, niin erityisesti silloin esimerkiksi palvelualoilla ja kulttuurilla on aivan ratkaiseva merkitys.

Tässä keskustelussa aikaisemmin muun muassa kokoomuksen taholta tuotiin esiin, että tämä kehys on Suomen talouspolitiikan tärkein työväline. Tämä on aika surullista, jos me näin ajatellaan. Kyllä meidän pitäisi keskittyä siihen, miten me kasvatetaan tuottavuutta, miten me pärjätään kansainvälisessä kilpailussa, miten me lisätään työllisyyttä ja hyvinvointia ja miten me kehitetään eteenpäin sellaista taloutta, joka on myös ilmastokestävää ja ympäristökestävää, joten ehkä myös tässä salissa on mahdollisuuksia tältä osin huomioida paremmin meidän elinkeinoja ja meidän toimialoja. Ja nyt viimeistään tämä koronavirusi on osoittanut sen, kuinka tärkeää kulttuuri on, niillekin, jotka ehkä sitä ovat epäilleet tai jotka eivät ole sitä ajatelleet.

Olen tosi iloinen, että tässä paketissa esimerkiksi on mukana avustuksia pienille ja keskisuurille elokuvateattereille. Nostan täältä esimerkkinä sen. Meillä on tilanne, jossa on mahdollista, että isommat ketjut syövät pieniä tällaisen kriisin jälkeen. Tämä on todellinen uhka, ja silloin, jotta me pystytään pitämään kiinni mahdollisimman laajasta valikoimasta elokuvia, meidän on muistettava, että se ei pelkästään markkinaehtoisesti toimi, vaan moni pienen ja keskisuuren elokuvateatterin pitäjä, yrittäjä, tekee sitä rakkaudesta lajiin.

Sen lisäksi on huomioitava, että tässä kokonaisuudessa on toki ratkaisevaa myös, miten epidemiatilanne kehittyy, ja olisi tosi tärkeää hyödyntää tässä sitä tutkimustietoa, joka tuo esiin esimerkiksi sen, että ulkotiloissa koronavirus tarttuu huomattavasti heikommin kuin sisätiloissa. Ja jotta me päästään eteenpäin tämän epidemian hallinnan osalta, pidetään tarunnat matalina ja päästään avaamaan yhteiskuntaa, niin pitäisi uusia luovia ratkaisuja siihen asti pystyä keksimään, sellaisia ratkaisuja, joissa toteutuu mahdollisimman laaja mahdollisuus esimerkiksi kulttuuritapahtumille ja muille elinkeinoille mutta samalla pyritään pitämään ne riskit tämän epidemian uudelleenleviämisestä matalina. Tosiaankin ulkوتاapahtumat varmasti tarjoavat yhden erinomaisen mahdollisuuden nyt laajentaa tätä yhteiskunnan avaamista etenkin kesäaikana, ja sen jälkeen toivottavasti olemme jo edenneet merkittävästi myös tämän epidemian torjunnan osalta eli olemme saaneet rokotekattavuuden jo hyvin korkealle tasolle.

Tulemme käsittelemään tätä lisätalousarviota varmasti huolella eduskunnassa. Olen iloinen, että tämä on nyt saatu. Ei se toki kaikkiin toiveisiin ja kaikkeen ahdinkoon millään tule tarjoamaan ratkaisua, mutta on hyvin merkittävä panostus kulttuurialoille.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

18.38 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä käsitellään tänä päivänä tämän vuoden toista lisätalousarviota, ja muutoksiahan siinä on valtiovarainministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön ja TEMin pääluokkiin.

Kun olen kuunnellut tuolla huoneessani tätä keskustelua, niin täällähän on kritisoitu sitä, että tätä menokehystä... Siis todella kun olen istunut aika monessa tällaisessa riihessä, niin se valtiontalouden menokehys on nimenomaan se, jota on haluttu noudattaa. Täällä on nyt sitten vähän kritisoitu sitä, että kokoomus kritisoi tämän ylittämistä, mutta kyllä minun täytyy sanoa, että toivottavasti nyt silmät aukeavat kuin kissanpojalla ihmisillä, että tämä Suomi-neito syö enemmän kuin tienaa, ja sillä ei ole muuta kuin huonot seuraukset. Sen, joka sitä kritiikkiä nyt sitten ei kestä kuunnella, kannattaa miettiä esimerkiksi omaa taloutaan: olisiko se mahdollista omassa taloudessa aina vain lisätä velkaa? Ei olisi. Kukaan ei halua sellaista tehdä. Miksi sitten onnistuu meiltä päättäjiltä, joiltakin, tehdä se valtiontaloudelle? Mielestäni se on kaksinaamaista touhua.

No joo, mutta itse tähän lisätalousarvioon: Lisätalousarviossahan nyt korjataan näitä koronapandemian aiheuttamia ongelmia. Täällä on paljon hyvääkin kyllä, sitä ei voi ollenkaan kieltää, ja kun olen tuolla sivistysvaliokunnassa puheenjohtajana, niin me ollaan todella esitetty valtavan suurta huolta nimenomaan esimerkiksi liikunnasta, lasten ja nuorten harrastuksista, niiden suluista, ja siitä, mitä siitä seuraa sitten lasten hyvinvoinnille, ja sitten tietysti kulttuuri ja taide ovat olleet todella vaikeuksissa. Eihän tässä korona-ajassa mitään muuta hyvää puolta ole ollut kuin se, että on ymmärretty se kulttuurin oikea merkitys. Se on hyvinvoinnille ja terveydelle todella tärkeää.

Tässä lisätalousarviopaketissa annetaan kulttuuriin ja taiteeseen 127 miljoonaa euroa, liikunnalle esitetään lisäystä 18,5 miljoonaa, ja tapahtumatakuun toteuttamiseksi hallitus esittää 80 miljoonaa euroa. Tässä tapahtumatakuussa on nyt vain kyllä sellainen ongelma, että vielääkään sitä esitystä ei ole täällä. Sehän sai juuri pyyhkeitä lainsäädännön arviointineuvostolta, ja se jouduttiin sitten uudelleen palauttamaan. Siitä syystä tässä on tietysti vähän hankala tilanne, kun emme vielä tiedä, mitä se on, mutta joka tapauksessa kritiikkiä siitä on tullut arviointineuvostosta, ja sitten myöskin nämä lausunnot näyttävät siltä, että se tuli aivan liian myöhään ja siinä ei oteta koko ketjua. — Kiitos. Jatkan vielä seuraavassa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koponen, Ari.

18.41 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Tässä lisätalousarviossa on hyviä asioita, mutta joissain aikataulu kyllä tökkii pahemman kerran.

Ministeri Pekonen lupasi muun muassa, että tekijänoikeuskorvausten vaikutus työttömyysturvaan oltaisiin linjattu jo käydyssä kehysriihessä. Itse en ainakaan ole tämän osalta kuullut mitään uutisia. Ongelmana on myös, että tapahtumatakuun rahat homehtuvat budjetissa, kun meillä ei ole lakiesitystä, minkä perusteella ne jaettaisiin. Hallitus myös puhuu olevansa koulutuksen kunnianpalautuksen hallitus, mutta haluaisin kyllä muistuttaa, että esimerkiksi lukiokoulutuksessa on edelleen noin 100 miljoonan euron vaje. Tässäkään lisätalousarviossa opetukseen ei ole budjetoitu ollenkaan rahaa.

Loppuun vielä taloudesta. Hallitusohjelman kirjaus: ”Työllisyysasteen nousu on hallitusohjelmassa tulopohjan keskeisin yksittäinen elementti.” Ja vielä perään toinen: ”Jos näyttää siltä, että tavoitetta ei saavuteta, hallitus ryhtyy määrätietoisin toimenpiteisiin tavoitteen saavuttamisen varmistamiseksi. Hallitus ei sulje mitään työllisyyttä parantavaa

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

keinoa tarkastelun ulkopuolelle.” Ikävä kyllä kehysriihi todisti, että nämä ovat jälleen keran vain kauniita sanoja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

18.42 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Vielä hieman jatkan. Tuossa äsken sanoin tuosta tapahtumatakuusta. Siitähän meillä ei vielä tiedetä, mihin se 80 miljoonaa laitetaan, mutta siitä totean vain sen, että se on aivan liian myöhään. Esimerkiksi Seinäjoella Provinssirock, Tangomarkkinat jouduttiin perumaan. Jos tämä olisi tullut kolme kuukautta sitten, niin minä uskon, että me oltaisiin uskallettu niitä sitten järjestää, ja se on aika kova juttu meidän kokoiselle kaupungille, jossa nämä tapahtumat ovat hyvin merkityksellisiä myös talouden näkökulmasta.

Mutta sitten tärkeää on se, että se tapahtumatakuu ottaa huomioon sen koko ketjun eikä vain ainoastaan esiintyjää. Siellähän hyvin paljon työntekijöitä tarvitaan tällaisten tapahtumien järjestämisessä.

Mutta siitä kulttuurialasta sitten kaiken kaikkiaan: Kulttuuriin ja taiteeseen se 127 miljoonaa on ihan hyvä, mutta nyt on kyllä tärkeää huomioida, että se tuki saadaan oikeasti kohdennettua oikein ja että nimenomaan ne väliinputoajat saataisiin identifioitua. Ja tästä on otettukin jo sitten yhteyttä, elikkä on huoli siitä, että tämä tuki varmasti kohdentuu oikein. Tuki tulee allokoida rajoituksista eniten kärsineille aloille niiden menetysten perusteella.

Hakemisesta on huolehdittu myöskin: Kulttuurialan freelancereille kohdennetun tuen jakamisessa tulee hyödyntää nykyaikaisia välineitä ja välttää byrokratian hidasteita. Hakemisessa tulee arvioida ammattimaisuutta ja menetyksiä aiempien tulojen ja tulotason romahtamisen perusteella. Hakulomakkeessa ei tule pyytää apurahajaksojen suunnitelmaa tai muuta materiaalia taiteellisen profiilin tai työn arvioimiseksi. Näin on toivottu. Aiemmat tulot osoittavat menetykset sekä toiminnan ammattimaisuuden. Mikäli tuki jaetaan apurahamuodossa, apurahakauden tulee olla saajan itse määriteltävissä, näin toivotaan. Ja kyseisten taiteenalojen asiantuntijoita tulee kuulla mekanismin valmistelussa oikean kohdentamisen takaamiseksi ja epäselvyyksien välttämiseksi.

Nämä ovat kyllä tuiki tärkeitä toivomuksia, kun nyt tätä rahaa, tätä 127:ää miljoonaa, ruvetaan jakamaan, ettei siinä ei käy sitten niin kuin silloin viime vuoden puolella, kun tulivat nämä yritystuet. Sehän ei mennyt ihan niin kuin Strömsössä, niin että nyt toivottavasti ollaan viisastuttu ja otetaan huomioon nimenomaan näitä toivomuksia, mitä alan henkilöt itse ovat esittäneet.

Me ollaan sivistysvaliokunnassa kuultu näitä huolia, ja tarkoitus on jatkaa sitten vielä, saadaan evästystä hallitukselle. Sivistysvaliokunnassahan sinänsä kyllä, voi sanoa, kaikki ovat kulttuuritoimijoiden puolella, eli siinä mielessä olemme ihan yksimielisiä näistä asioista. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle covid-19-epidemian torjuntaan tarvittavien tavaroiden verovapauden voimassaolon jatkamisesta

Hallituksen esitys HE 69/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Vanhanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.01 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on tutun asian jatkopäätös. Hallitus esittää eduskunnalle, että covid-19-epidemian torjuntaan tarvittavien tavaroiden arvonlisäverovapauden voimassaoloa jatketaan kahdeksalla kuukaudella. Arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä muutettaisiin näin ollen siten, että lain voimassaoloaika päättyisi 30. huhtikuuta 21 sijasta 31. joulukuuta vuonna 21. Esitys perustuu komission 19. huhtikuuta antamaan päätökseen, jonka mukaan alun perin viime vuoden huhtikuussa annettua päätöstä sovelletaan tämän vuoden loppuun asti. Komissio jatkoi soveltamisaikaa nyt kolmannen kerran.

Lain soveltamisala säilyisi samana. Covid-19-tartunnan estämisessä, testaamisessa ja hoitamisessa käytettävien tavaroiden kotimaiset myynnit ja muista jäsenvaltioista tapahtuvat yhteisöhankinnat ovat verottomia. Verottomuus koskee myyntejä julkisen terveyden ja sairaanhoidon sekä sosiaalihuollon palveluntuottajille sekä Tullin hyväksymille organisaatioille.

Ehdotettujen muutosten vaikutukset julkiseen talouteen riippuvat siitä, kuinka paljon covid-19-epidemian torjuntaan tarvittavia tavaroita hankitaan ja kuinka kauan epidemia kestää. Nyt kyseessä oleva esitys vähentäisi vuoden 21 tasolla valtion verotuottoja arviolta yhteensä noin 12 miljoonalla eurolla. Esitys liittyy valtion vuoden 21 toiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

15.02 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille, ja kun täällä vähän kaivattiin, että eikö koskaan edustaja Heinonen kiitä mistään, niin kyllä kiittää. Tämä esitys on hyvä ja tervetullut. Tässähän on kyse aiemmin tehdyn arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta ja alvin vapautuksesta, jota nyt jatketaan vuoden loppuun asti ja joka koskee siis covid-19-tartunnan estämisessä, testaamisessa ja hoitamisessa käytettävien tavaroiden kotimaista myyntiä ja muissa jäsenvaltioissa tapahtuvien yhteisöhankintojen määräaikaiseksi tarkoitettua verovapauden muuttamista tuolla kahdeksalla kuukaudella.

Kun tässä puhutaan nyt näistä maskeista ja muista materiaaleista, jotka tähän liittyvät, niin itse kyllä en malta olla nostamatta esille, että meillä tämä kotimainen tuotanto on jää-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

nyt vähän luvattoman vähälle käytölle. Meillä lähdettiin aika hyviä innovaatioita tuomaan suojausten puolelle ja maskien puolelle, ja vähän minua häiritsee, arvoisa puhemies, esimerkiksi se, että tämä eduskunnan siniset — vaikka sininen on hieno väri — maskit ovat kiinalaista tuotantoa ja tietojeni mukaan nuo mustat, jotka ovat tyylikkäämmän näköisiä, vähän tuollainen ministerimalli, ovat kuulemma vielä huonompia tuon värjäyksen takia. Nythän ihan tuoreet uutiset kertoivat, miten näissä Kiinan tuontimaskeissa on aika paljon myös sellaisia testaukseen liittyviä juttuja, mutta myös erilaista pölyä ja muuta. Tätä palautetta muuten tulee jonkin verran myös — no, me lähes kaikki käytetään näitä jo työsämme — hoiva-alan ihmisiltä, että osa saa näistä maskeista myös hengitysoireita ja kokee sen vaikeaksi. Ja tietysti toivoisin, että meillä löytyisi jo pian tie ulos siitä, niin että pienet lapset näkisivät hoitajien kasvoja ja myös dementoituvat vanhukset näkisivät hoitajien kasvoja. Toivon, että se löytyy.

Mutta oikeastaan minun huoleni liittyy siihen, että tämä kotimainen tuotanto on jäänyt vähän pieneen arvoon. Meillä on hienoja innovaatioita, ja toivon, että tämäkin lakiesitys, jossa alvin verovapauden jatkoa nyt esitetään, voisi osaltaan vauhdittaa sitä, että näitä hankintoja tehtäisiin kotimaisilta toimijoilta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Marttinen.

15.05 Matias Marttinen kok: Arvoisa rouva puhemies! On tietysti ikävä nyt tuottaa edustaja Heinoselle pieni pettymys, kun hän pääsi kerrankin kehumaan hallitusta, mutta totean, että todennäköisesti kokoomus tulee jättämään tähän esitykseen vastalauseen, koska tähän liittyy nyt edelleen tämä neutraliteettiongelma sen osalta, että tämä esitys ei kohtelee yhdenvertaisesti julkisia ja yksityisiä tuottajia. Olemme tehneet tämän lukuisia kertoja jo aikaisemmin, verojaostossa ja valtiovarainvaliokunnassa, ja olemme kiinnittäneet huomiota siihen, että tässä tilanteessa ei ole mitään perusteita siihen, että näitä tuottajia kohdellaan tällä tapaa eri tavalla. Olemme tuoneet myös nämä perusteet meidän vastalauseessamme esille, ja tulemme siten esittämään, että 38 c §:ää tullaan muokkaamaan niin, että myös yksityiset tuottajat pääsevät tämän vapautuksen piiriin.

Oikeastaan kysyisin nyt ministeriltä: Kun te varmasti tunnette tämän kysymyksen ja tiedätte, että tähän liittyy tällainen ongelmakohta, niin miten voi olla mahdollista, että onko-han tämä nyt kolmas vai neljäs esitys, joka koskee nimenomaan... [Aki Lindén: Neljäs!] — Siellä näyttää edustaja Lindén, että neljäs kerta, kiitoksia. — Neljäs kerta on siis, kun tämä esitys on täällä eduskunnan käsittelyssä. Miten voi olla mahdollista, että tätä asiaa ei vielä-kään olla laitettu kuntoon? Tämä on tosiaan epätarkoituksenmukainen ja johtaa neutraliteettiongelmiin, ja olisi kyllä tärkeää, että tässä tilanteessa nämä kaikki tuottajat olisivat samalla viivalla. Pyytäisin siis ministeriltä vastausta siihen, minkä takia tätä pykälää ei ole vielä-kään korjattu. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindén.

15.07 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä asia ei tietenkään ole valtiontaloudellisesti suuri ja vaikuttaa kovin tekniseltä, mutta on kaksi syytä, joiden takia pyysin puheenvuoron.

Ensimmäinen tuli tuossa valtiovarainministerin esittelyn lopussa: Tämä asiahan oli äsken juuri keskustelussa olleessa lisätalousarviossa 9 miljoonan euron summalla mukana

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

sillä tavalla, että niiltä osin vähenevät valtion tulot. Sen takia ne menolisäykset, 277 miljoonaa plus tulojen vähennys, 9 miljoonaa, aiheuttavat sen tarpeen lisärahoitukselle tässä tapauksessa velanotolla, äskeisessä asiassa 286 miljoonalla eurolla.

Edustaja Marttisen puheenvuoroon: Todellakin tämä on nyt kolmas jatko, mistä seuraa, että tämä asia on neljännen kerran nyt meillä ollut esillä.

Toinen syy, miksi pyysin tämän puheenvuoron, oli tietyllä tavalla kuitenkin jatkoa tuolle äskeiselle keskustelulle, koska itse tämä 9 miljoonaakin oli siinä äskeisessä lisätalousarviossa esillä: Minua eilen hätkähdytti asia, joka voi tuntua nyt kovin kaukaiselta tähän asiaan liittyen. Tv-uutisissa kerrottiin, että Baijerissa oli päädytty siihen, että ensi syksynä, syys—lokakuussa, ei järjestetä Oktoberfestiä. No, ensinnäkin kyseessä on tapahtuma, joka kerää muistikuvani mukaan kuusi miljoonaa osallistujaa ja jonka liiketaloudellinen vaikutus on satoja miljoonia euroja — en rohkene veikata, onko peräti miljardi, mutta ainakin satoja miljoonia euroja. Tämä päätös tehtiin siis Baijerissa, jota konservatiivit ovat johtaneet varmasti koko sodanjälkeisen kauden. Ja tämä asia liittyy nyt meidän äskeiseen keskusteluunme sillä tavalla, että ei muuallakaan Euroopassa nyt niin kuin hirveän kevyesti suhtauduta siihen, miten ensinnäkin tämä nykyinen tilanne vielä pystytään hallitsemaan ja miten tästä sitten pystytään nousemaan. Ei tämä ole vain yhden tai kahden vuoden kuoppa. Sen takia on perusteltua, että mennään liukuvalla tavalla takaisin kehyksiin, niin että siellä vielä vuonna 23 on tietty määrä rahoitusta, joka ylittää kehyksen, ja sitten vähän suurempi vielä tietysti vuonna 22, joka on lähempänä, ja sillä tavalla palataan normaaliin ja luodaan edellytyksiä. Eli tässä mielessä halusin osaltani jatkaa tätä keskustelua, jota äsken kävimme, koska tämä 9 miljoonaa euroa oli osa myös lisätalousarviota. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

15.10 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Äsken edustaja Heinonen otti esille asian yhteydessä kotimaisen maskiteollisuuden versus kiinalaisen maskiteollisuuden. Taitaa olla lähemmäs vuosi, kun ensimmäisen kerran ministeri Vanhasen istuessa siellä puhuin tästä kiinalaisesta maskiasiasta. Tämä on ihan uskomatonta, että me ollaan täällä oman yhteiskuntamme eduksi ja puhutaan kustannuskilpailukyvyistä ja suomalaisista työpaikoista ja nyt on mennyt noin vuosi siinä, että me edelleen pidetään täällä eduskunnassa kiinalaisia maskeja. Kovasti siinä koronan alkutilanteessa pyydettiin ja kehoitettiin suomalaisiakin yrityksiä niitä tekemään.

Miten tämä on mahdollista? Minua niin kuin suoraan sanoen hävettää pitää täällä salissa kiinalaista maskia päässä. Suomesta on myyty sellu Kiinaan ja painettu siellä maskeja ja nyt tuodaan tänne takaisin. Ne ovat varmasti edullisia, mutta jotain toimia toivoisin, että täällä kotimaassakin voisi jotain suojavälineitä pystyä valmistamaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Vanhanen 3 minuuttia.

15.11 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen: Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa todetaan, että tämä vähentää verotuottoja 9 miljoonalla. Huomaan äsken esittelypuheenvuorossa maininneeni 12 miljoonaa. Pitäydytään siinä lisätalousarvioon kirjatussa summassa.

Tämä rajausta julkisen palvelun tuottajiin vastaa komission antaman päätöksen mukaista rajausta, mutta tiedän sen, että sinällään kyllä teknisesti se olisi varmastikin myös laajen-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

nettavissa yksityisiin. Mutta tämä oikeastaan kahdella ensimmäisellä kerralla käytiin läpi, ja päädyttiin siihen, että pidämme tästä rajauksesta kiinni. Tätä esitystä laadittaessa sitä ei edes harkittu, että olisi muutettu, vaan ehdotetaan jatkoa entisellä järjestelmällä nyt sitten vuoden loppuun asti.

Tämä on hyvä kysymys, missä asioissa meillä pitäisi olla kotimaista tuotantoa. Kun pandemia alkoi, niin meillä oli paljon keskustelua siitä, mikä meidän huoltovarmuuden tila on, mikä kyky meillä on tuottaa niitä tarvikkeita, joita tällaisessa tilanteessa tarvitaan. Monet yritykset ovat olleet liikkeellä, mutta varmasti sekä näissä suojavarusteissa että ylipäättään tarvikkeiden valmistamisessa kuitenkin loppukädessä pitää pystyä pärjäämään laatu—hinta-suhteella ja toimitusvarmuudella ja muulla, mikä on sitten johtanut siihen, että hyvin monet eri tahot Suomessa, jotka kilpailuttavat näitä, ovat päätyneet ulkomailta tehtyihin tuotteisiin. Se herättää aiheellisen kysymyksen, kuinka kilpailukykyinen Suomi on, ja toisaalta, riittääkö pienessä maassa tuotantokapasiteettia tämäntyyppisiin erityistuotteisiin, joita sitten normaaliaikana ehkä ei tarvita niin paljoa, että kannattava tuotanto olisi järkevää. Kysymys on, mikä on sitten ikään kuin eurooppalainen vastuu siitä, että meillä olisi edes Euroopassa huoltovarmuutta. Siinä ehkä olisi, voi sanoa, kulutusmassaa normaaliaikana riittävästi.

Minä uskon, että nämä kaikki kokemukset pitää pandemian jälkeen käydä kyllä hyvin tarkkaan läpi ja löytää sellainen oikea tasapaino kansallisen, kotimaisen huoltovarmuuden ja eurooppalaisen huoltovarmuuden välillä ja siinä, minkälaiset sopimusjärjestelmät, varmuusjärjestelmät ovat silloin, kun me eurooppalaiset olemme sidoksissa siihen, että tarvitaan globaalia tuotantoa, niin että meillä on luotettavuus, että saamme tarvittaessa riittävät määrät, on sitten kyse lääkkeistä tai suojavarusteista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

15.14 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille hyvästä vastauksesta ja pohdinnasta myös tästä omasta tuotannosta ja huoltovarmuuskysymyksestä, joista aika paljon kävimme vuosi sitten keskustelua, ja myös edustaja Marttiselle tästä muistutuksesta, että tämä koskisi sekä yksityistä että julkista puolta.

Sain tuossa oman puheenvuoroni jälkeen jo Rovaniemeltä kuntalaispalautetta ja kävin tuossa valtiosalin puolella puhelimesta sen kuulemassa. Täytyy ne terveiset tuoda, eli kyllä siinä osittain tietysti tuotiin esille myös tätä hintakysymystä. Siihen ei tietysti hallitus emmekä me poliitikot pysty vaikuttamaan, mitä ne tuotantokustannukset Suomessa ovat verrattuna vaikkapa siihen Kiinan tuotantoon, mutta tämän asian päällä aika vahvistikin olevan henkilön palaute liittyi nimenomaan sitten tähän testaamiseen. Siinä kuulemma olisi vielä Suomessa paljon tehtävää, että olisi perusteelliset [Puhemies koputtaa] ja hyvät järjestelmät siihen, että tuo testaaminen sujuisi jouhevasti ja pystyttäisiin saamaan markkinoille myös näitä kotimaisia. Tietysti siinä silloin vastinparina on se, että se testaus olisi aukotonta myös sen Kiinan tuonnin osalta, jossa nyt näitä tietynlaisia ongelmia on havaittu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän edustaja Heinosta anteeksi. Olin vielä tuossa miinutun kategoriassa itse.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräihin muihin lakeihin tehtävistä muutoksista hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevista lainsäädännöstä johtuen

Hallituksen esitys HE 56/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.16 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus antoi joulukuussa 2020 eduskunnalle sote-uudistusta koskevan esityksen. Esityksellä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirretään vuoden 23 alus-
sa kunnilta hyvinvointialueille.

Nyt käsittelyssä olevassa tänäisessä niin sanotussa Sote 100 -esityksessä ehdotetaan teknisiä muutoksia lainsäädäntöön, jotta lainsäädäntö päivittyy vastaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa säädettävää uutta järjestäjäjärkennetta ja järjestämisvastuuta. Tämä tehdään siis sosiaali- ja terveydenhuollon substanssilakeihin, minkä vuoksi tätä on kuvattu myös Sote 100 -pakettina.

Ehdotetuilla muutoksilla ei puututa säännösten sisältöön eli ei tehdä substanssilakeihin sinänsä muutoksia, lukuun ottamatta Uudenmaan erillisratkaisuun liittyvää tietojohdamista koskevaa täydennystä, joka tehdään sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annettuun lakiin, sekä terveydenhuollon ammattihenkilölakiin tehtävää täsmennystä. Muutoin pyritään pitämään nämä muutokset teknisinä.

Arvoisa puhemies! Teknisiä muutoksia tehdään pääosin käsitteistöön, jotta se vastaisi sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta koskevassa esityksessä ehdotettuja käsitteitä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muun muassa lisättäväksi lakeihin tarpeen mukaan informatiivisia viittauksia sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta koskevassa esityksessä ehdotettaviin lakeihin ja kumotaan osin päällekkäistä sääntelyä, kuten valvontaa, yhteistyötä ja yleisiä järjestämisvastuuta koskevia säännöksiä. Muutoksia esitetään tehtäväksi yhteensä 109 lakiin seitsemän eri ministeriön hallinnonalalla, joten kysymyksessä on varsin mittava paketti.

Esityksessä noudatetaan sote-järjestämislain hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevaa ratkaisua, että jatkossa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä on osaltaan sekä kunnalla että hyvinvointialueella. Tämän sääntelyn mukaisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevat tehtävät, kuten ehkäisevä päihdetyö ja ehkäisevä lastensuojelu, ovat jatkossakin sekä kunnan että hyvinvointialueen tehtäviä.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Osa esitykseen sisältyvistä laeista pitää sisällään sääntelyä, joka on Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvaa. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi viittaukset kuntaan viittauksiksi hyvinvointialueeseen, ja tästä johtuen esityksessä ehdotetaan lisättäväksi edellä mainittuja sosiaalihuollon HYTE-tehtäviä koskeviin lakeihin säännös koskien Ahvenanmaata. Näillä säännöksillä on tarkoitus siis ainoastaan säilyttää nykytila.

Sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annettuun lakiin ehdotettava lisäys koskee sote-uudistusta koskevassa esityksessä ehdotettua Uudenmaan erillISRatkaisua. Uudenmaan erillISRatkaisun asiakas- ja potilastietojen rekisterinpitoa koskevasta ehdotuksesta huolimatta järjestämisvastuun ensisijaisuus tarkoittaa sitä, että Uudenmaan hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungilla olisi oikeus käsitellä ja yhdistellä tunnisteellisesti potilastietoja, jotka ovat syntyneet kunkin omassa toiminnassa tai ovat sen omiin rekistereihin tallennettuja, sekä potilastietoja, joita HUS-yhtymä tuottaa rahoitusvastuun perusteella sen lukuun. Edellä mainituista syistä johtuen säädettäisiin toisiolaissa Uudenmaan hyvinvointialueen ja Helsingin kaupungin mahdollisuudesta seurata, miten HUS-yhtymä tuottaa heille palveluja.

Arvoisa puhemies! Tämä Sote 100 -esityksen kokonaisuus on sellainen, että lakien olisi tarkoitus tulla voimaan sote-uudistuksen aikataulussa eli 1.1.23. On muistettava, että esitys voidaan hyväksyä vasta sen jälkeen, kun varsinainen sote-uudistusta koskeva esitys on hyväksytty. — Näin, kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

15.21 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri ja edustajakollegat! Meillä on käsittelyssä hallituksen esitys 56/2021, ja sivujahan tässä on yli 700, ja niin kuin ministeri Kiuru esitteli, niin kyse on niin sanotusta Sote 100 -kokonaisuudesta.

Oikeastaan omat kysymykseni lähinnä liittyvät siihen, miksi tämä lainsäädäntö tuodaan erillään tästä isosta kokonaisuudesta eli itse sote-paketista. Olisiko nämä hyvä kuitenkin yhdessä ja rinta rinnan käsitellä eduskunnassa? Ja jäin myös miettimään sitä, että kun me olemme valtiovarainvaliokunnassa tehneet myös aika perusteellista työtä, tai yritimme tehdä perusteellista työtä, näiden talousvaikutuksien osalta liittyen tuohon sote-uudistukseen, niin tämä kokonaisuus ei olisi tulossa lainkaan valtiovarainvaliokuntaan lausunnolle. Sitä ehkä on syytä arvioida.

Tämän kokonaisuuden substanssia ja kysymyksiä varmasti käy tuossa myöhemmin läpi meiltä myös edustaja Sarkomaa ainakin, mutta en voi olla toteamatta sitä, että kun totesin tuossa aiemmin, että yritimme ainakin opposition toimesta tehdä perusteellista ja hyvää työtä valtiovarainvaliokunnassa tämän soten perusratkaisun ympärillä, niin siihen ei meille kyllä oikein kunnollisia mahdollisuuksia annettu. Jouduimme siis jättämään yhdessä kristillisdemokraattien kanssa tuohon sote-uudistukseen vastalauseen valtiovarainvaliokunnan lausunnossa ja toteamaan, että sote-uudistus ei paranna ihmisten palveluita mutta se itse asiassa heikentää meidän julkista talouttamme. Kuulimme valtiovarainvaliokunnassa Suomen parhaita asiantuntijoita, joiden lähes yksimielinen näkemys oli, ettei tämä Sanna Marinin hallituksen sote-uudistus sisällä sellaisia kannustimia laadukkaaseen ja tehokkaaseen palvelutuotantoon, joita pitäisi tehdä.

Uudistumista Suomessa väistämättä tarvitaan — siitä me olemme varmasti kaikki yhtä mieltä, jotta kasvava hoidon tarve voidaan taloudellisesti kestävästi järjestää. Tämä halli-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

tuksen esitys, jonka osana tämä Sote 100 nyt on käsittelyssämme, kuitenkin tarkoittaa suoraan ja rajua heikennystä nykytilanteeseen. Tämä tuli kyllä meidän valiokunnan käsittelyssä aika selvästi esille.

Hallituksen malli johtaa sosiaali- ja terveysjärjestelmämme nykyisen vahvuuden, julkisen ja yksityisen sektorin, hyvän ja kustannustehokkaan työnjaon hylkäämiseen. Ja edelleen ne huolet ovat suuria, että mitä tapahtuu Coxalle, mitä tapahtuu Sydänsairaallalle ja monelle muulle, eikä niitä ole edustaja Ilmari Nurmisen vakuuttelu Coxa-ryhmässä hälvettänyt yhtään, enempi ehkä vain sekoittanut sitä kokonaisuutta, kun tätä ratkaisua on yritetty etsiä. Haluankin antaa kiitosta niille, jotka ovat sielläkin ryhmässä aivan kiihottomasti tuoneet esille näitä ongelmakohtia tämän nivelsairaala Coxan ja Fimlabin sekä Sydänsairaalan ja näiden osalta, eikä niitä ole itse asiassa ainakaan toistaiseksi ratkottu.

On todettu, että toteutuessaan tämän soten seuraus tulee olemaan sote-sektorin palveluiden romuttuminen mutta myös kuntien elinvoima- ja koulutuspalveluiden leikkaukset sekä kasvavat kustannukset. Tämä on myrkyä haja-asutusalueiden elinvoimalle ja palvelutarjonnalle. Ihmettelenkin, että keskusta on lopulta tämäntyyppistä pakettia ja kokonaisuutta eteenpäin viemässä. Tämä on raju palveluiden keskittämistoimenpide nimenomaan maaseudulta kaupunkeihin ja myös itse asiassa päätösvallan siirtäminen maaseudulta kaupunkeihin.

Meillä on monia maakuntia, ja en itse asiassa ollut yhtään yllättynyt, kun kuuntelin emeritakansanedustaja, ministeri Sirkka-Liisa Anttilan kommentteja Kanta-Hämeen osalta. Siellä käytännössä päätösvalta siirtyy kahdesta muusta kaupungista ja maaseutualueelta yhteen kaupunkiin eli ylivoimaisesti suurimpaan Hämeenlinnan kaupunkikeskittymään. Enkä ollut yllättynyt, että jopa keskustan riveistä oltiin vakavasti huolissaan tästä kehityksestä.

Asiantuntijoiden palautteen perusteella esitykseen sisältyvät kannustimet on rakennettu vastoin tavoitetta. Ne itse asiassa kiihdyttävät hyvinvointialueiden kustannuskasvua. Ja hallituksen sote-uudistuksen hyväksyminen heikentäisi siis palveluiden lisäksi myös julkista taloutta.

Tämä Sote 100 on tiiviissä yhteydessä tähän sote-uudistukseen, ja tämän tuoreimman arvion mukaan Helsingin ja Uudenmaan alueiden sote-rahoitus vähenisi 300 miljoonaa euroa tämän uudistuksen myötä. Esitys siis vaarantaisi alueen sote-palvelut, HUSin toiminnan ja korkeatasoisen erikoissairaanhoidomme. Esityksestä puuttuu ratkaisut yliopistollisen opetuksen ja tutkimuksen rahoituksesta, ja vaarassa on esimerkiksi korkeatasoinen syöpätutkimus ja siten potilaiden mahdollisuus saada parasta mahdollista hoitoa. Näin totesi meidän edustajamme, kokenut, sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa että valtiovarainvaliokunnassa toimiva edustaja Sarkomaa tuon meidän lausuntomme jälkeen.

Jouduimme myös vähän tuomaan esille sitä huolta, että parlamentarismista ei tämän esityksen käsittelyssä ole juurikaan piitattu. Kysymyksiimme ei ole vastattu, valiokuntia on järjestetty päällekkäin, asiantuntijoiden vakavia varoituksia ei ole otettu huomioon ja niin edelleen. Lista on pitkä, ja itse asiassa ei voinut olla tulematta mieleen tämän kehysriihen aikana, sovittiinko kehysriihessä, että keskusta ei lähde hallituksesta, jotta he saavat maakuntansa tai itse asiassa hyvinvointialueensa.

Itse asiassa valtiovarainvaliokunta ei pystynyt hoitamaan kunnolla tehtävänsä ja hallituspuolueet veivät lausunnon äänestysvoimalla eteenpäin, vaikka uudistuksen rahoitusmalli ei ole edelleenkään valmis. Hallituksen esityksen taloudellisia vaikutuksia kuntiin ja

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

alueille ei siis tiedetä, mutta hallituspuolueiden edustajia tämä ei meidän valiokunnassa haitannut.

Kristillisdemokraattien Sari Essayah totesi, että esitys romuttaa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan palvelulupauksen. Viesti oli vakava ja huolestuttava. [Puhemies koputtaa] Essayah totesi — puhemies, pieni kappale — että lisäksi maakuntamallin varjossa osa hallituspuolueista ajaa verotusta kiristävää maakuntaveroa, ja työryhmässä pohditaan jo myös terveyspalveluiden [Puhemies koputtaa] Kela-korvauksen poistamista, mikä vaikeuttaisi entisestään pieni- ja keskituloisten mahdollisuuksia käyttää palveluja. Ja kyllä nyt pitää kysyä arvoisalta ministeriltä [Puhemies koputtaa] ja sosiaalidemokraattien kansanedustajilta, miten te tällaista uudistusta oikein ajatte.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sarkomaa.

15.29 Sari Sarkomaa kok: Kunnioitettu rouva puhemies! Tämä käsillä oleva Sote 100 -esitys on kovin odotettu juuri sen takia, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja monessa muussa valiokunnassa olemme käyneet läpi tätä hallituksen maakunta-sote-esitystä, ja niin kuin niistä lausunnoista nähdään, mitä nyt valiokunnat ovat antaneet, esitys on monin tavoin puutteellinen ja monin tavoin vahingollinen, ja oli suuret odotukset varmasti oppositiopuolueissa mutta ennen kaikkea hallituspuolueissa, että näitä pahimpia valuvikoja olisi näillä Sote 100 -lakiesityksillä korjattu, mutta pettymys on kyllä suuri. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on siis aloittanut tämän kokonaisuuden kuulemisen, ja ihan sen voin sanoa, että tekninenhän tämä ei ole — olin kuulevinani, että ministeri Kiuru sanoi, että nämä ovat lähinnä teknisiä uudistuksia.

Ihan suurin huoli on Uudeltamaalta: Siellä Helsinki, Espoo, Vantaa, Lääkäriliitto, THL, monet tahot, ovat vedonneet, että ei tätä yhteisrekisterimenettelyä kumota, niin kuin tässä lakipaketissa nyt kumotaan. Se tarkoittaa sitä, että Uudellemaalle tulee kuusi eri rekisteriä ja tieto ei kulje. Kysymys on siitä, että jo nyt hoitajapulaan kaatuva Uudenmaan terveydenhuolto joutuu siihen, että näitä tietoja lähtevät hoitajat ja lääkärit etsimään. Kysymys on myöskin potilasturvallisuudesta. Ne lausunnot ovat olleet todella tiukkoja, ja ihmettelinkin kyllä, että tämäntyppinen heikennys vielä eduskuntaan tuodaan. Totean, että tämä on vain yksi osa tätä Sote 100 -lakipakettia.

No, iso pettymys on myöskin HUSin mäellä, tuolla Meilahden mäellä. Odotimme, että tähän lakipakettiin olisi tullut ratkaisu yliopistolliseen tutkimukseen ja opetukseen, koska sehän puuttuu tästä hallituksen varsinaisesta maakunta-sote-lakipaketista. Tämän päivän tutkimushan on tulevaisuuden hoitoa. Valtiovarainvaliokunnassa teimme ponnin, jonka eduskunta hyväksyi tällä eduskuntakaudella, ja eduskunta on sillä ponnellaan edellyttänyt, että osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta on ratkaistava yliopistotasaisen terveydenhuollon tutkimuksen ja opetuksen rahoitus — mutta se puuttuu.

Eli tämä esitys on monin tavoin haasteellinen, ja on todella tärkeää, että se tässä nyt avataan. Kysymys ei ole pelkästään tekniikasta.

Rouva puhemies! Kun viittasin siihen, että tämä esitys on torso, ja totean, että kokoomuksen eduskuntaryhmä tekee työtä sen puolesta, että tässä muodossa tätä ei missään nimessä pidä hyväksyä, niin kyllä ihan Helsingistä totean, että Helsingin kaupunki on ollut huolissaan tästä rahoitusmallista. Tuommoinen 30 miljoonan euron rahoitusleikkaus olisi Helsinkiin tullut, mutta nyt kun on taas vähän laskettu uudestaan tätä rahoitusmallia — se hän on keskeneräinen, ja valtiovarainvaliokunnassa asiantuntijat laidasta laitaan totesivat,

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

että historian suurinta uudistusta ei pitäisi tehdä niin, että rahoitusmalli on niin keskeneräinen ja on epävarmaa, mitä sieltä tulee — niin Helsinkiin tulevatkin 65 miljoonan euron leikkaukset, ja nämä kyllä vaarantavat pääkaupungin terveyspalvelut. Lupasitte erillisratkaisua Helsingille — teitte erillisryöstön.

Haluan vielä sanoa, että kun korona on runnellut Helsinkiä ja kasvattanut entisestään hoitojonoja — meillä hoitajapula on räjähtämässä käsiin — niin kun yhdistetään esimerkiksi nyt tämä rekisteriasia ja tämä leikkaus, kyllä me olemme pulassa siinä, miten me tulevaisuudessa voimme turvata palvelut. Tämä maakunta-sote on ratkaistu sillä tavalla, että isolta osalta alueista leikataan rahaa, ja ketkä sen joutuvat maksamaan? Selkänahassaan hoitajat ja veronmaksajat tällä alueella. En näe sitä mahdollisuutta, että tätä esitystä kannattaisin.

No, tästä Sote 100 -lakupaketista kuulumme valtiovarainvaliokunnassa todellakin mittavan määrän asiantuntijoita, ja kyllä sieltä tuli ihan lähes yksimielinen näkemys, että uudistus ei sisällä kannustimia laadukkaaseen ja tehokkaaseen palvelutuotantoon ja että tämä ei paranna palveluita vaan päinvastoin. Olen täysin samaa mieltä ministeri Kiurun kanssa siitä, että Suomi, kasvavan hoidontarpeen maa, tarvitsee uudistuksen, mutta sen pitää parantaa palveluita, ja tämä maakunta-sote kyllä toimii aivan päinvastoin.

Valiokunnan lausunto on erittäin kriittinen, erittäin kriittinen, mutta ymmärrän, että hallituspuolueet eivät tohtineet ihan ääneen sanoa johtopäätöksiään, ja se ainoa johtopäätös on kyllä se, että vastuullisinta hallituksen olisi vetää tämä esitys pois. Kyllähän ministerit itsekin ovat sanoneet, että rahoitusmalli on keskeneräinen, ja en näe mitään muuta mahdollisuutta. Varmasti perustuslakivaliokunta sitten katsoo tämän, että täytyy olla tiedossa eduskunnalla rahat, kun uudistus hyväksytään.

Kaiken kaikkiaan Uudenmaan osalta täytyy sanoa, että kun puhutaan 300—400 miljoonasta eurosta, niin tässä ei ole kysymys vain peruspalveluiden vaarantamisesta vaan myös koko meidän korkeatasoisen erikoissairaanhoidon vaarantamisesta. Olisin toivonut, että tässä Sote 100 -lakupaketissa olisi ollut se vastaus, joka on tullut yksimielisesti kaikilta yliopistollisista sairaaloilta ja niiden johdolta, mutta heidän huutoansa tässä ei ole kuultu. Kyllä tässä on iso vaara, että kun opetus ja tutkimus jäävät ilman rahoitusta, niin esimerkiksi korkeatasoinen syöpätutkimus ja siten potilaiden mahdollisuus saada parasta mahdollista hoitoa tässä vaarantuu.

Mutta lopuksi sanon yhden asian: Johdan Helsingin ja Uudenmaan kansanedustajien neuvottelukuntaa, ja me olemme noin yksi neljäsosa koko eduskunnasta. Me puheenjohtajisto teimme yhteisen kannanoton, jossa todellakin nostimme huolen näistä kaupunkien elinvoiman hiljaisista hautajaisista. Me nostimme huolen siitä, minkälainen vaikutus tällä uudistuksella on Helsinkiin, Espooseen, Vantaaseen, koko Uuteenmaahan, pelastustoimeen, vapaapalokuntiin, koko tähän kokonaisuuteen. Olemme kuulleet yhdessä huolella erikseen alueemme kuntia ja edustajia, ja huoli on siellä yhteinen ja kovin vakava. Me pyydämme kannanotossa, joka on jaettu valtiovarainvaliokunnalle, hallintovaliokunnalle ja sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, että nämä vakavat huolet korjattaisiin ennen kuin tämä uudistus hyväksytään. Olemme huolissamme sote-rahoituksen leikkauksista ja tämän vaikutuksista kuntien elinvoimaan, mutta olemme huolissamme myös kuntien mahdollisuudesta selvitä tehtävistään ja erityisesti sivistyksellisistä oikeuksista. Vantaan kaupunginjohtaja totesi, [Puhemies koputtaa] että Vantaa esimerkiksi ei kykene sivistyksellisistä oikeuksista huolehtimaan. [Puhemies koputtaa] Vetoan, että Helsingin ja Uudenmaan kansanedustajia kuullaan ja vähintään nämä vakavat valuviat korjataan.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laiho.

15.36 Mia Laiho kok: Arvoisa rouva puhemies! Käsitlemme nyt niin sanottua hallituksen Sote 100 -lkipakettia, joka liittyy tähän isoon sote-muutoslakipakettiin. Nostan siitä esille pari huomioitavaa asiaa.

Ensinnä täytyy ihmetellä tämän lakipaketin puutteita. Tässä on mukana sisällöllisiä muutoksia, vaikka tämä oli tarkoitettu tekniseksi lakipaketiksi, ja ne muutokset ovat sellaisia, jotka vaikuttavat potilaiden hoitoon sekä sosiaali- ja terveystalouden ammattilaisten työhön.

Ensimmäinen kohta tässä koskee terveydenhuoltolain 9 §:ää, jota esitetään kumottavaksi. Tässä poistettavassa pykälässä säädetään sairaanhoitopiirien julkisen terveydenhuollon tuottajien yhteisestä potilasrekisteristä eli käytännössä mahdollistetaan potilastietojen saumaton liikkuminen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä. Nyt Uudenmaan alueella erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuolto jäävät eri alueille niin, että HUS vastaa erikoissairaanhoidosta ja sitten on hyvinvointialueet, jotka vastaavat perustason hoidosta, ja nyt sieltä lähtisi tämä niitä yhdessä pitävä liima eli yhteisrekisteri pois, mikä tarkoittaisi sitä, että tällä uudistuksella vietäisiin terveydenhuoltoa kymmenen vuotta taaksepäin. Tällä on merkittävä merkitys potilastietojen saatavuudessa, hoitajien ja lääkärin työnteossa sekä myös potilasturvallisuudessa. Tässä otetaan loikka menneisyyteen, jos nykyisenkaltaisen yhteisrekisterin poistetaan Uudeltamaalta käytöstä. Nyt on huomioitava, että muualla maassa tällainen yhteisrekisteri olisi mahdollinen hyvinvointialueella, mutta tämä jäisi pois siis vain Uudenmaan alueelta ja Uudellemaalle tulisi yhteensä kuusi eri rekisterinpitäjää. Tämä hankaloittaisi merkittävästi sujuvaa potilaiden hoitoa ja vaarantaisi potilasturvallisuutta. Kysynkin: Miksi hallitus on päätenyt purkamaan Uudellamaalla yhteisrekisterin, vaikka se EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan olisi mahdollista ja myöskin Suomen tietosuoja-asiantuntijoiden mukaan se olisi mahdollista? Miksi on tehty tällainen ratkaisu? Toivottavasti ministeri Kiuru voi tähän vastata. Ollaanko tälle tekemässä jotakin?

Toinen asia, mikä myös on erittäin harmillista, on se, että tästäkin hallituksen sote-esityksestä puuttuvat säädökset ja ratkaisut siitä, miten yliopistotasoinen sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus järjestetään ja rahoitetaan. Yliopistosairaaloiden asema pitäisi määritellä laissa ja tehtävänmukainen rahoitus turvata, ettei tilanne johtaisi korkeatasoisen koulutuksen ja tutkimuksen ja ennen kaikkea korkeatasoisen hoidon heikentymiseen. Sote-uudistuksella ollaan valitettavasti rikkomassa toimivia käytänteitä, toimivia hoitojärjestelyjä eri puolilla Suomea. Yksi merkittävä asia on yliopistosairaaloiden rahoitus ja niiden turvaaminen. Yliopistosairaalan ylläpito vaatii erilaisia resursseja kuin aluesairaalan tai keskussairaalan, koska siellä pitää pitää valmiutta kapea-alaisiin, erikoisosaamista vaativiin tehtäviin, ja onkin kohtuutonta, että se rahoitus pitää järjestyä hyvinvointialueelta, kun yliopistosairaalat vielä sattuvat sijaitsemaan niillä kaupunkialueilla, joilla pääsääntöisesti rahoitus vähenee tässä sote-uudistuksessa. Tämä ei ole mitenkään järkevää, ja se ei ole kestävä, ja se ei ole potilaiden korkealaatuisen hoidon ja erikoissairaanhoidon turvaamisen kannalta jatkossa järkevää.

Sote-tietojen integraatio Uudellamaalla sekä yliopistosairaaloiden aseman huomioiminen lainsäädännössä ovat välttämättömiä korjata ja tarkentaa lainsäädännössä. Ne ovat merkittäviä asioita ihmisten yhdenvertaisen hoidon, oikeuksien ja koko sote-uudistuksen kannalta, ja nämä pitää määritellä laissa sote-lakipaketin yhteydessä. Ei voi olla niin, että

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

hyväksytään iso sote-lakipaketti ja nämä asiat jäisivät auki. Nämä liittyvät olennaisella tavalla tähän koko lakiuudistukseen.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama asia itse sote-uudistuksesta. Nythän sote-uudistuksen tavoitteena on se, että hoitoonpääsy paranee ja rahoitus on kestäväällä pohjalla. Ajattelun palvelutarpeiden kasvua ja väestön ikääntymistä. Nyt tämä hallituksen sote-esitys ei vastaa kumpaankaan tavoitteeseen. Tämä ei ole rakentava esitys, tämä on hajottava esitys. Tämä rikkoo toimivia rakenteita, kuten sanoin: esimerkiksi yliopistosairaaloiden asema ja Tampereella Sydänsairaalan ja Coxan toiminta ovat vaarassa, Länsi-Pohjan sairaala, Savonlinnan sairaala. Täällä on paljon asioita. Oppilashuollossa ollaan siirtämässä koulukuraattorit ja psykologit hyvinvointialueiden vastuulle, pois sieltä koulun työyhteisöstä.

Ei pidä rikkoa sitä, mikä ei ole rikki, vaan pitää korjata sitä, mikä on rikki. Ja nyt valitettavasti tässä ollaan tekemässä vuosisadan pahin uudistaminen, [Puhemies koputtaa] ja tämä valitettavasti tulee osumaan meidän kaikkien kansalaisten iholle ja hoitoon.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindén.

15.44 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Käsitlemme sote-uudistuksen vaikutuksesta muutettavia muita lakeja, joita on melkein sata, eli niin sanottua Sote 100 -kokonaisuutta. Sote-uudistus on tämän eduskunnan kevätkauden tärkein ja suurin lakikokonaisuus. Olen havainnut myös paljon sellaista kritiikkiä, joka perustuu joko väärinkäsityksiin tai tahallisiin tulkintoihin, joilla haetaan perusteluja sille, että tätä uudistusta vastustetaan. Mielelläni käyn ne kaikki läpi tai ainakin tärkeimmät niistä. Sille tarjoutuu lähiaikoina runsaasti mahdollisuuksia, joten nyt otan aivan tietoisesti hieman toisen lähestymistavan.

Kansanterveyslaki tuli voimaan 1.4.1972. Se oli erittäin merkittävä laki, jolla vahvistettiin maassamme perusterveydenhuolto. Edeltävinä vuosikymmeninä eli 1950- ja 1960-luvuilla oli terveydenhuollon painopisteenä ollut keskussairaalaverkoston rakentaminen, joka olikin sotavuosien jälkeen suuri taloudellinen ponnistus. Maaliskuussa 1985 kävi eduskunta kaksi päivää kestäneen keskustelun terveystalouden selonteosta ministeri Kuuskoski-Vikatmaan johdolla. Yli sata kansanedustajaa osallistui keskusteluun. Seuraavana vuonna valtioneuvosto hyväksyi asiakirjan nimeltä ”Terveyttä kaikille vuoteen 2000: Suomen terveystalouden pitkän aikavälin tavoite ja toimintaohjelma”. Se on edelleen Suomen merkittävin terveystalouden asiakirja.

Vuonna 1991 astui voimaan erikoissairaanhoitolaki, joka yhdisti 99 sairaalakuntainliittoa 21:ksi sairaanhoitopiiriin kuntayhtymäksi. Pääministeri Lipposen ensimmäisen hallituksen lopulla käynnistyi valtion ja kuntien yhteinen kunnianhimoinen hanke ”Terveydenhuolto 2000-luvulle”. Sitä jatkettiin Lipposen toisen hallituksen toimesta Kansallisella terveyshankkeella 2000-luvun alussa.

Paras-hanke käynnistyi pääministeri Vanhasen ensimmäisen hallituksen aikana. Siitä haluan mainita seuraavaa: Eräät kuntien edustajat olivat silloin pettyneitä, kun ei tuolloin päätetty siirtää erikoissairaanhoitoa valtiolle, koska juuri erikoissairaanhoidon vuosittain vaihtelevat menot koettiin kunnissa erittäin vaikeana asiana. Pääministeri Vanhasen toisen hallituksen peruspalveluministeri Risikko — edustaja Risikko — esitti 29.8.2009 mallin, joka oli oikeastaan ensimmäinen sote-malli. Tämän niin sanotun Risikon mallin mukaan maahamme muodostettaisiin viisi suurta piiriä vastaamaan erikoissairaanhoidosta ja vaatimmista sosiaalipalveluista ja muut terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palvelut yhdistettäisiin niin sanotuilla sote-alueilla, jollaisina voisivat toimia vähintään tietyn kokoiset kau-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

pungit tai kuntien yhteenliittymät. Vuonna 2011 voimaan tulleeseen terveydenhuoltolaikiin, joka on tärkeä laki, nämä hallinnolliset reformit eivät kuitenkaan sisältyneet, vaan se säädettiin niin sanottuna sisältölakina.

Vuonna 2011 aloittaneen pääministeri Kataisen hallituksen ohjelmaan sisältyi sote-uudistus. Se perustui niin sanottuihin vahvoihin peruskuntiin, jotka huolehtisivat peruspalveluista, ja viiteen suureen piiriin, jotka vastaisivat erityispalveluista. Intensiivinen ja monivaiheinen valmistelu ajautui kuitenkin umpikujaan. Sitä yrittivät ratkaista talvella 2013 asetetut selvityshenkilöt ja keväällä 2013 niin sanottu Orpon työryhmä. Lakiesitys valmistui joulukuussa 2013, mutta se sai osakseen laajaa kritiikkiä, koska se perustui liian moniin ja liian pieniin sote-alueisiin.

Pelastukseksi tuli keväällä 2014 hallituksen ja opposition yhteinen, siis kaikkien silloisen kahdeksan eduskuntapuolueen linjaus, josta suuri ansio lankeaa silloiselle oppositiojohtajalle Juha Sipilälle. Tämä malli oli radikaali: koko maahan viisi sote-alueita, jotka vastaavat kaikista julkisista sote-palveluista. Sen valuviaksi osoittautui kuntiin pohjautuva rahoitus. Olisi ollut liiaksi kuntien itsehallintoa rajoittavaa säätää, että kunnat edelleen keräävät sote-palveluiden rahoituksen verotuksellaan ja luovuttavat sitten enemmistön tästä käytettäväksi ja päätettäväksi toiselle hallinnolle. Vapaaehtoisesti tämä tietenkin on mahdollista, ja vähäisemmässä laajuudessaan tämä toteutuu kaiken aikaa sairaanhoitopiirien osalta.

Vuosien 2015—2019 eduskuntakausi on jo niin lähihistoriaa, että sen sote-uudistusta en tässä käy tarkasti läpi. Marraskuussa 2015 oli silloisen hallituksen sisäisissä neuvotteluissa päädytty 18 alueeseen ja siihen, että valtio niin sanotusti saa kuntien rahat, jotka ohjataan sote-alueille, jotka järjestävät sote-palvelut. Osana tätä oli niin sanottu valinnanvapausmalli. Ripeästi valmisteltu ja laajan kentän valmisteluun ja osin jo kokeilujen kautta toteutukseenkin johtanut malli ajautui kuitenkin lainsäädännöllisiin vaikeuksiin juuri monituottajuuteen valitun mallin takia ja jäi toteuttamatta.

Tämän lyhyen historiakatsauksen tarkoitus oli antaa taustaa sille, miksi me olemme nyt säätämässä sote-uudistusta ja miksi juuri tällaista sote-uudistusta. Se on hallinnollinen ja taloudellinen reformi, joka olisi pitänyt tehdä jo 10—15 vuotta sitten. Kuntapohjainen sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmä on vahvasti eriarvoistava, eikä se ole taloudellisesti kestävä, eikä vapaaehtoinen kuntien välinen yhteistyö ole kymmenessä vuodessa ulottunut kattamaan vielä edes viidennestä maamme väestöstä, joten tarvitaan lainsäädännön voimaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ikonen.

15.50 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Meillä käsillä oleva Sote 100 -lakipaketti liittyy tähän isoon, laajaan sosiaali- ja terveyspalveluiden kokonaisuudistukseen. Ensin muutama sana tästä kokonaisuudesta:

Sosiaali- ja terveyspalveluita on tarpeen uudistaa, mutta tämä tapa, jolla hallitus on tällä uudistuksella uudistamassa näitä palveluita, ei auta meitä siinä, että ihmiset pääsisivät entistä nopeammin ja sujuvammin hoitoon. Se ei tuo meille yhtään lääkäriä, hoitajaa tai sosiaalityöntekijää lisää, ja tämä ei vastaa siihen meidän yhteen ydinkysymykseen.

Toinen haaste meillä sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamisessa on, miten me saamme rahat riittämään myöskin tulevaisuuden palveluihin. Siihenkään tämä uudistus ei tuo ratkaisua, ja jos puhutaan siitä, miten me saamme sitä kustannusten kasvua hillittyä, niin

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

tämä uudistus itse asiassa seuraavien kymmenen vuoden aikana kasvattaa sote-kustannuksia, eli se ei tuo kestävyYTEenkään meille ratkaisua.

Lisäksi tässä on lukuisia elementtejä, joilla rajoitetaan yksityisen ja kolmannen sektorin palvelutuottajien käyttämistä. Me näemme, että tämä uudistus on hyvin julkishallintouskova. Sinällään julkishallinto on nähdäkseni yksi hyvä palvelutuottaja. Me tarvitsemme kaikenlaisia palvelutuottajia, niin julkista, yksityistä kuin kolmannen sektorinkin palvelutuotantoa, mutta tässä tehdään tarpeettomia rajoituksia. Ja niin kuin täällä aikaisemmin on mainittu, tässä jopa meidän sidosyksikköinä toimivien julkisyhtiöiden, Coxan, Sydänsairaalan, eräiden muiden, nykyistä hyvää toimintaa ollaan vaarantamassa tällä uudistuksella, ja on mahdoton käsittää, miksi näin halutaan tehdä.

Lisäksi tämä romuttaa meidän nykyisten kuntien toiminnan: Meidän hyvinvointiyhteiskunta on tänä päivänä yhtä kuin hyvinvointikunnat. Kunnat pystyvät välineillään vaikuttamaan oikeastaan kaikkiin ihmiselämän osa-alueisiin, ja se, mitä tämä uudistus tekee, on se, että se vie osan näistä kunnan tehtävistä, synnyttää uusia katkoskohtia palveluihin ja vie ison osan rahoituksesta, keskimäärin kaksi kolmasosaa kuntien verotuloista, ja tämä vaikuttaa edelleen kuntien kykyyn selvitä jäljelle jäävistä tehtävistä ja myös kuntien rahoitusasemaan, investointikykyyn. Sitä kautta tämä on paljon laajempi kysymys kuin pelkkä sote.

Tällä uudistuksella on myös keskeisiä vaikutuksia: Tämä keskittää niin päätöksentekoa kuin palveluita hyvin suurella todennäköisyydellä, eikä tätä huolta helpota yhtään se, että meillä on valtava määrä palautetta ja me olemme myös juuri tässä viimeisen viikon aikana saaneet useilta valiokunnilta kriittisiä lausuntoja tähän sote-uudistukseen liittyen. Se tahti, millä sote-uudistusta nyt aiotaan runnoa ennen kesää voimaan, huolettaa kyllä kovasti. Näitä huolia, mitä tähän on ilmaistu, ei tulla kykenemään ottamaan huomioon siinä päätöksentekokyvyssä.

Nyt palaan kyllä siihen, kun edustaja Lindén täällä äsken kävi ansiokkaasti läpi historian sote-uudistusten osalta: Olen itsekin ollut yli kymmenen vuotta eri rooleissa viemässä ja rakentamassa aina erilaisia ratkaisuja, mutta oikeastaan tämän historian osalta päädyn itse aivan päinvastaiseen johtopäätökseen. Nyt kun on yritetty useita kertoja erilaisilla malleilla tehdä tällaista mammuttimaista sote-uudistusta ja se on joka kerta kaatunut kuin dominopalikat tai törmännyt seinään ja sitä ei ole kyetty tekemään, ehkä on kuitenkin paikka pysähtyä ja arvioida uudelleen ja miettiä, miten me saamme vaikuttavimmin ratkaisut näihin suuriin kysymyksiin. Rohkenen väittää, että täsmäratkaisulla me pystymme näitä ratkaisuja tuottamaan; haemme niitä välineitä, joilla saamme ihmisten hoitoonpääsyä nopeutettua sekä ihmisten omia vaikuttamismahdollisuuksia ja itsemääräämistä vahvistettua, otetaan tieto ja teknologia hyötykäyttöön, huolehditaan siitä, että me saamme riittävästi osaavaa työvoimaa, rakennetaan niitä leveitä hartioita kuntayhteistyöllä ja sitä kautta sieltä pohjalta — Paras-laista on itse asiassa saatu ihan hyviä kokemuksia — ja uudistetaan rahoitusta, tuodaan kannustavuutta sille puolelle. Uskon, että näillä ratkaisulla me pääsemme hyvin pitkälle tässä uudistuksessa. Eli sanon vain, että tällaista isoa hallinnon uudistusta ei kannata tehdä ainoastaan uudistamisen ilosta tai vain siksi, että meille on syntynyt mantra, että sote-uudistus pitää tehdä.

Sitten tähän varsinaiseen lakipakettiin, Sote 100:aan, joka meillä nyt on tänään käsillä: Tässäkin kokonaisuudessa, vaikka tätä sanotaan tekniseksi, on useita merkittäviä puutteita, ja tartun tässä puheenvuorossa nyt tiedonkulun heikkenemiseen ja yliopistosairaaloiden unohtamiseen.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Tästä laista ollaan poistamassa pykälää potilastietojen saumattomasta siirrosta perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä, mikä herättää suurta huolta Uudellamaalla. Tämä on itse asiassa kymmenen vuoden peruutus terveydenhuollolle. Sen sijaan, että tästä laista etsitään esteitä yhteisrekisterille, pitäisi hakea ratkaisuja tiedon integraation parantamiseksi, sillä rohkenen väittää, että sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmät ovat vielä liian kaukana toisistaan, jotta me saisimme tiedon parhaalla mahdollisella tavalla tukemaan asiakkaan hoitoa ja tiedolla johtamista. Tähän meidän tulisi satsata päinvastoin entistä enemmän, että saamme sen tiedon kulkemaan ja tukemaan näitä prosesseja entistä paremmin.

Lisäksi tästä hallituksen sote-paketista, samoin kuin varsinaisesta lakipaketistakin, puuttuvat edelleen säännökset ja ratkaisut siitä, miten yliopistollinen sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus ja koulutus järjestetään ja rahoitetaan. Tämä yliopistosairaaloiden asema on määriteltävä laissa, ja tämän tehtävän mukainen rahoitus tulee turvata, jottei korkeatasoinen koulutus ja tutkimus vaarannu. Tämä on haastavaa, koska tuntuu, että oikein selkeää kuvaa ei tunnu hallituksellakaan olevan siitä, miten tähän ollaan ratkaisua tuomassa. Jos me olemme näin isoa uudistusta viemässä eteenpäin ilman, että yliopistosairaaloiden rooli ratkaistaan, pidän sitä hälyttävänä.

Arvoisa puhemies! Sekä tietojen integraatio Uudellamaalla että yliopistosairaaloiden asema valtakunnallisesti ovat niin merkittäviä asioita ihmisten yhdenvertaisen hoidon, oikeuksien ja koko sote-uudistuksen kannalta, että nämä on määriteltävä laissa varsinaisen sote-lakipaketin yhteydessä. Nämä eivät voi jäädä auki, kun tästä sote-uudistuksesta täällä salissa päätetään. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kauma.

15.57 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Tässä lakipaketissa on kysymys sote-uudistusta koskevasta lainsäädännöstä johtuvista teknisistä muutoksista, ja lisäksi siinä tehtäisiin Uudenmaan erillISRatkaisuun liittyvä tietojohdamista koskeva sisällöllinen täydennys. Lausunnonantajista Espoo, Lohja, Inkoo, Kirkkonummi ja Raasepori ovat tuoneet esille, että uusi sääntely tarkoittaisi sitä, että tulevaisuudessa hyvinvointialue ei voi saada toisen hyvinvointialueen potilastietoja tietojohdamista varten, ja näin ollen myöskään HUS ei voisi lain nojalla saada hyvinvointialueita koskevia tietoja omaa tietojohdamistaan varten.

Arvoisa puhemies! Me puhumme tässä nyt Sote 100 -lakipaketista, mutta tässä yhteydessä on syytä puhua myöskin varsinaisesta sote-uudistuksesta, koska mielestäni nämä, mitä äsken luettelini lausunnonantajista, kuvastavat hyvin sitä, millä tavalla tätä uudistusta on valmisteltu. Saimme viime viikolla talousvaliokunnassa päätökseen lausunnon, ja vaikka olen kolmannella kaudella eduskunnassa, niin en ole vielä kertaakaan aiemmin ollut sellaisessa käsittelyssä eduskunnan valiokunnassa, että jokin asia runnotaan läpi sillä tavalla, että lopputuloksena saadaan lausunto, jossa asiantuntijoiden näkemykset on ikään kuin käännetty pääläelle. Näkemykset olivat kauttaaltaan hyvin negatiivisia, mutta siitä huolimatta hallituspuolueiden enemmistöllä sitten saatiin siitä jollakin tapaa positiivinen lausunto. Se on minusta hyvin hämmästyttävää.

Kaikkein suurimmat ongelmat tässä liittyvät mielestäni rahoitusmalliin sekä palveluiden saatavuuteen. Ensinnäkin rahoituksen osalta on hyvin alimitoitusti katsottu, minkä verran itse asiassa jo tähän valmisteluun menee rahaa, ja myöskin, mitä sitten vuositasolla vielä erikseen menee. Täsmäntäen sanottuna jo esivalmisteluun vuosina 2021—2022 me-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

nee arviolta 550 miljoonaa, joista suurin osa on näitä ict-kustannuksia, ja sen jälkeen erityisesti palkkaharmonisointiin ja muihin, hallinnon järjestelykustannuksiin, menee 350—850 miljoonaa euroa. Nämä kustannukset on arvioitu aivan alakanttiin tässä, ja perusteluni on se, että kun tässä joudutaan tekemään palkkaharmonisointia, niin nämä kustannukset on laskettu mediaanipalkkojen avulla, vaikka käytännössä hyvin todennäköisesti palkat joudutaan korjaamaan ylöspäin, eli nämä kustannukset ovat varmasti lähempänä tätä 850:tä kuin tätä 350:tä miljoonaa.

Arvoisa puhemies! On myöskin todettava, että asiantuntijat totesivat useaan otteeseen, että myöskään palveluiden tarjonnan, palveluiden saatavuuden, osalta ei ole saatavissa parannuksia ja voi olla, että joidenkin henkilöiden kohdalla käy jopa niin, että huononee palveluiden saatavuus. Tämä perustuu siihen, että jatkossa tämä järjestelmä, mikä meillä nyt on, tulee entistä vahvemmin olemaan julkisen palvelutuotannon varassa ja näissä lakimuutoksissa on paljon rajoituksia yksityisille ja kolmannen sektorin toimijoille, joita tähän mennessä on hyvin laajasti käytetty eri puolilla Suomea. Se, että nämä muutokset sitten saadaan aikaan, hyvin todennäköisesti saavat aikaan sen, että monilla jonotilanne heikenee ja ne, jotka pystyvät käyttämään yksityisiä palveluita tai työterveyspalveluita, käyttävät niitä edelleen, mutta ne, jotka eivät esimerkiksi voi hankkia vakuutusta, ovat huonommassa asemassa. Ja, arvoisa puhemies, siinä mielessä ihmettelen kyllä tätä sote-uudistusta, koska luulisin, että vasemmistohallituksen tavoitteena olisi nimenomaan eriarvoisuuden vähentäminen eikä sen lisääminen. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Juuri näin!] — Mutta näin ei tässä uudistuksessa tule käymään.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä tuoda esiin ne lausumaesitykset, joita me kokoomuslaiset olemme esiin. Olemme siis huolissamme sekä tästä rahoituksesta että eriarvoisuuden lisääntymisestä tämän sote-uudistuksen myötä. Nämä 13 lausumaesitystä ovat seuraavat:

Ensinnäkin toivomme, että eduskunta edellyttää, että velvoitteesta käyttää virkalääkäriä luovutaan. Useissa asiantuntijakuulemisissa saimme tietää, että virkalääkäriin käyttö lisää byrokratiaa ja kustannuksia sekä keskittää päätöksentekoa julkiselle puolelle ja hankaloittaa myöskin lääkäri—potilas-suhteen kehittymistä.

2. kohta: ”Eduskunta edellyttää, että yksityisillä toimijoilla on jatkossakin oikeus järjestää toimintansa valitsemallaan tavalla.”

3. kohta: ”Eduskunta edellyttää, että neuvolatoimintaa ei tule määritellä julkiseksi toiminnaksi.” Monet asiantuntijat, joita täällä kuultiin, totesivat sen, että nimenomaan neuvolatoiminnassa on se, että se tosiasiaa estää ulkoistusten tai yksityisten palvelutuottajien käytön ja pakottaa käytännössä myöskin purkamaan olemassa olevia ulkoistuksia. [Anneli Kiljusen välihuuto]

Arvoisa puhemies! 4. kohta: ”Eduskunta edellyttää, että pääkaupunkiseudun erityispiirteet, kuten maahanmuuton kasvu ja segregaatio, huomioidaan rahoituslaskelmissa.” Kaupunkien lausunnoissa kävi selvästi ilmi, että erityisesti pääkaupunkiseudun kysymystä maahanmuuton hyvinvointikustannuksista ei ole huomioitu riittävällä tavalla.

5. kohta: ”Eduskunta edellyttää, että alihankintaa koskevat rajoitukset poistetaan.” Tekstin perusteluissa todetaan, että alihankinnan määrä voi olla korkeintaan 32—49 prosenttia.

6. kohta: ”Eduskunta edellyttää, että julkisia ja yksityisiä palveluntuottajia kohdellaan yhdenvertaisesti.”

7. kohta: ”Eduskunta edellyttää, että julkisten ja yksityisten palvelujen kustannusten vertailuun kehitetään ja otetaan käyttöön yhteinen kustannuslaskentamalli.”

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

8. kohta: ”Eduskunta edellyttää, että palveluiden järjestäminen ja tuottaminen erotetaan velvoittavasti lainsäädännössä.”

9. kohta: ”...että palvelusetelin käyttö mahdollistetaan kaikissa kiireettömissä toimenpiteissä.”

10. kohta: ”...että turvataan asiantuntijoiden työskentely ammatinharjoittajana jatkossakin.”

11. kohta: ”...että etävastaanottojen, sähköisten palveluiden sekä muiden tuottavuutta ja palvelun laatua parantavien toimintatapojen kehittämiseen kannustetaan.”

Ja vielä kaksi viimeistä:

”...että kestävyysvajeen paheneminen estetään tekemällä tarvittavat korjaukset sote-malliin.”

Ja viimeisenä: ”...että rahoitusmallissa huomioidaan yliopistosairaaloiden tehtävät, kuten opetus- ja tutkimustoiminta sekä valmiuden ja varautumisen ylläpitäminen.”

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. [Eduskunnasta: Miksi? Eikö vielä ministeri?]

Tämä on näitä meidän pelisääntöjä. On sovittu, että tässä vaiheessa käytetään 45 minuuttia, ja se on nyt käytetty.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.05.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.45.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Keskustelu ja edustaja Mäkinen.

18.46 **Riitta Mäkinen sd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Nyt jatketaan keskustelua, joka tänään aikaisemmin päivällä jäi vähän vajaaksi. Tuolloin oli hyvin vahvasti esillä se, että tämän sote-uudistuksen osalta on ollut paljon erilaisia epäselvyyksiä liittyen näihin perusteluihin ja varsinaisiin momentteihin ja lakipykäliin. Yksi ehkä keskeinen tällainen epäselvyys ja ehkä väärinymmärryskin on ollut se, että tämä sote-malli tulisi nyt jotenkin ratkaisevalla tavalla ajamaan yksityisen sektorin kokonaisuudessaan alas. Tässä yhteydessä on syytä ymmärtää ja huomioida se, että tämäkin malli on edelleen monituottajamalli. Järjestämislain pykälissä ei kielletä esimerkiksi hyvinvointialueita tekemästä kokonaisulkoistuksia sen alueen sisällä. Kysymys on vain ja ainoastaan siitä, että jonkun tietyn alan kaikkia palveluja ei voida ulkoistaa, ja me kyllä varmasti kaikki ymmärrämme, miksi näin on. Ne perustelut sille ovat hyvin selkeät. Ja on pakko myöntää, että tuolla omassakin kotikaupungissani on ikäviä esimerkkejä siitä, kuinka esimerkiksi vanhusten ympärivuorokautisessa hoivassa on mennyt useamman sadan hengen, vanhuksen, ympärivuorokautinen toimintayksikkö nurin, ja kyllä se oli aivan akuutti kriisitilanne siinä vaiheessa, kun kaupungin piti kyetä ottamaan vastuu itselleen takaisin siitä, niin että nämä vanhukset eivät sitten jääneet aivan oman onnensa nojaan.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Mutta yhtä kaikki, hyvinvointialueilla tulee olemaan hyvin paljon harkintavaltaa ja päättäntävaltaa siinä, millä tavalla palvelut tällä alueella tuotetaan, ja aivan yhtä lailla kuin tänä päivänä ovat yksityiset toimijat ja myös järjestöt vahvasti tässä yhteistyössä mukana, koska on aivan selvää, että ilman yksityistä sektoria ja sen täydentävää roolia näitä palveluja ei yksinkertaisesti pystytä turvaamaan, ja sen takia tässä hallituksen esityksessä ei missään tapauksessa lähdetäkään siitä, että tästä monituottajamallista luovuttaisiin. Ja aivan keskeinen rooli on edelleen käytössä olevilla palveluseteleillä, ja se on etenkin pk-yritysten kannalta äärimmäisen tärkeää ja sitten toisaalta myös se, että nämä kilpailutukset ja hankinnat toteutetaan riittävän pieninä, jotta myös näillä alueen toimijoilla on aidosti mahdollisuus olla mukana näissä kilpailutuksissa.

Mutta ehkä yksi sellainen asia, joka on tässä yhteydessä syytä tuoda kuitenkin esille: Rahoituksen määräytymiskriteereistä on käyty paljon keskustelua, ja ihan yleisesti tiedetään se, että niissä on vielä epäselvyyksiä. Sen takia on äärimmäisen tärkeää, että näitä kriteereitä ja näitä tarvetekijöiden kertoimia vielä täydennetään ja päivitetään ajankohtaisilla laskelmilla ennen tämän lain voimaantuloa.

Mutta meillä Keski-Suomessa on huolenaihe tällä hetkellä pelastustoimen osalta olemassa, ja se on ihan relevantti. Meillä vaikuttaa siltä, että noin 3 miljoonan euron edestä pelastustoimen rahoitus olisi nyt heikkenemässä. On toki totta, että kokonaisuudessaan hyvinvointialueille siirtyy noin miljardin euron edestä rahaa näiden palvelujen järjestämiseksi, ja on varmasti niin, että jonkun verran siellä pystytään sitten allokoimaan varoja, mutta yhtä kaikki, kun nyt me tiedämme, että tässä mallissa kuitenkin julkisella vallalla on viimesijainen vastuu siitä, että nämä palvelut aidosti pystytään järjestämään, niin on tärkeää, että myös pelastustoimen osalta nämä tarkat laskentakriteerit täsmentyvät ja niitä täydennetään, aivan kuten näitä kaikkia muitakin kriteerejä ja laskelmia tullaan kohteilemaan. Ja tämä on oikeastaan sellainen asia, että uskon, että tämä huoli jaetaan hyvin laajasti siltä osin kuin on alueita, joissa tämä realisoituu. Se, että tarvitaan tällainen kansallinen yhtenäinen laskentamalli, on luonnollisesti näiden kustannusten nousun hillitsemiseksi aivan äärimmäisen tärkeää, mutta esimerkiksi Keski-Suomessa pelastustoimen kustannukset ovat olleet keskivertoa korkeammat, ja siitä tämä tilanne nyt tällä hetkellä on seurausta. Minä henkilökohtaisesti uskon, että tämän tyyppiset ongelmat kyllä tulevat ratkaistuiksi, mutta tämä on sellainen problematiikka, joka on kuitenkin syytä tuoda tässä keskustelussa esille. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

18.51 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä me käsittelemme niin sanottua Sote 100 -lakupakettia, eli aika pitkälle on tällaisia teknisiä muutoksia, mutta näillä saattaa olla kauaskantoisia vaikutuksia.

Se, mikä tässä on surullista, on, että nämä Sote 100 -lait eivät millään lailla auta tätä vaikeaa tilannetta, mikä meillä nyt on käsillä, kun meidän pitäisi saada täällä eduskunnassa mahdollisimman hyvä tästä sote-uudistuksesta. Valitettavasti se ei sitä vielä missään nimessä ole. Siinä on aikataulu täysin epärealistinen. Palvelujen saatavuuteen tämä ei auta mitään. Tämä on pelkkää hallintoa, ja lisätään vain hallintoa.

Palvelujen järjestäminen ja tuottaminen keskittyvät, mutta niin myös itse palvelut. Totta kai siis maakuntakeskuksethan pärjäävät aivan varmasti, koska sinnehan ne keskittyvät, mutta entäs sitten ne muut, reuna-alueet? Olen todella surullinen siitä, mitä esimerkiksi

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

meidän alueella, Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjanmaan alueella, tämä sote-uudistus tulee tar-koittamaan näille muille kunnille.

Rahoitusmalli on valitettavan järkyttävä, koska sehän tarkoittaa sitä, että hyvin monet menettävät rahaa, myöskin mainitsemani meidän alueen maakunnat. Sitten tämä uudistus-han syventää kestävyysvajetta, koska kaikkia kustannuksia, mitä tästä nyt seuraa, ei ole edes laskettu. Onhan Kuntaliitto aikaisemminkin tuonut niitä, mutta nyt on Kuntaliittokin tuonut esiin julkisuuteen aivan sellaisia uusia menoeriä, mitä ei ollut vielä ollut ilmennyt-kään, ja mitä se tarkoittaa, kun monia miljoonia kunnista lähtee nyt?

Sen lisäksi poistetaan Kela-korvaukset, koska tämä yksityispuolen allergia on niin vah-vaa tällä hallituksella, ja sitten se oli kaiken huippu, että myös julkisyhteisöt ovat nyt luu-pin alla, elikkä myöskin esimerkiksi Sydänsairaalan ja Coxan, jotka ovat osoittautuneet erittäin laadukkaiksi, kustannusvaikuttaviksi organisaatioiksi hoitamaan potilaita, toimin-taa ollaan nyt alas ajamassa. En voi mitenkään ymmärtää sitä, että jos on julkisomisteinen yhtiö ja pelätään, että se menee konkurssiin, kun se on yksi tunti, kun järjestetään yhtiöko-kous ja sen sairaanhoitopiirit ottavat itselleen. Nämä esimerkithän, joista edeltävässä pu-heenvuorossa oli, ovat niitä sellaisia surullisia tapauksia, että yksityinen sektori on mennyt konkurssiin, mutta tässähän on kysymys julkisista yhtiöistä.

No, kaiken kaikkiaan vielä sanon tästä, että opiskelija- ja oppilashuollon palvelut heik-kenevät ja sitten kuntien mahdollisuudet vaikuttaa kuntalaistensa terveydenhuoltoon heik-kenevät täysin. Kun se kuntalainen asuu siellä kunnassa ja siellähän se saa sen hyvinvoin-nin eräänlaiset edellytykset, niin kunnalla pitäisi olla mahdollisuus myös vaikuttaa hänen sosiaali- ja terveyspalveluihinsa. — Jatkan seuraavassa. Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Wallinheimo.

18.55 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa rouva puhemies! Koronapandemiankin aikana Marinin hallitus runnoo läpi sote-uudistustaan. Samat puolueet, jotka vielä viime kaudella alleviivasivat sitä, että soten kaltainen historiallinen iso uudistus pitää tehdä maltilla asian-tuntijoita kuunnellen ja vaihtoehtoja harkiten, ovat nyt heittäneet nämä hyvät periaatteet romukoppaan. Asian päällä olevat valiokunnat runnovat nyt etä-, Teams-kokouksia sotes-ta kuuleman mukaan pahimmillaan useamman kokouksen verran päivässä.

Yleensä hosumalla saadaan aikaan vain sutta ja sekundaa, ja näin on käymässä myös täs-sä tapauksessa. Valuvikoja löytyy sieltä sun täältä. Yksi keskeisimpiä valuvikoja kaikkien muiden sote-vikojen ohella on se, että uudistus vaarantaa myös pelastustoimen rahoituk-sen ja aseman ja sitä kautta suomalaisille tärkeät turvallisuuspalvelut. Vaje pelastustoimen osalta on noin 80 miljoonaa euroa, ja sen ovat myöntäneet sekä Marinin hallituksen sote-ministeriryhmä että sisäministeri Ohisalo. Uusista hyvinvointialueista juuri oma maakun-tani Keski-Suomi olisi yksi suurimmista menettäjistä. Suhteessa vaje meillä olisi 12 euroa per asukas eli yhteensä runsaat 3,2 miljoonaa euroa. Vetoankin nyt hallitukseen ja nimen-omaan keskisuomalaisiin hallituspuolueiden edustajiin tämän vajeen korjaamiseksi. On tärkeää, että meidän kaikkien tarvitsemien sote-palveluiden järjestämis- ja tuotteistamista-paa uudistetaan, mutta se ei saisi tapahtua keskisuomalaisen arjen turvallisuuden kustan-nuksella.

Samassa yhteydessä toivon, että hallituksessa muutoinkin korjataan sote-uudistukselle suunniteltua yleiskatteellista rahoitusmallia. Ongelmana tässä on pelastustoimen kannalta se, että kaavaillussa uudessa rahoitusmallissa ei olisi konkreettista palomuuria pelastustoi-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

melle ja muille sote-toimijoille annettavan rahoituksen välillä. Siksi edustaja Mäkisen äs-
keinen puheenvuoro, jonka hän piti, oli oikeansuuntainen, mutta pelkäänpä, että se jää vain
sanahelinäksi.

Tiedämme, että tulevina vuosina Suomen väestö ikääntyy ja paineet sote-menojen puo-
lella kasvavat. Tämä tulee johtamaan hyvinvointialueilla tulevaisuudessa säästöpainaisiin.
Koska sote-menoista on vaikea laajan lakisääteisyyden vuoksi säästää, on todennäköistä,
että hyvinvointialueilla säästöjä tullaan etsimään pelastustoimen puolelta. Tällaista tule-
vaisuutta ei varmasti kukaan päättäjä halua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

18.58 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä käytettiin kaksi erinomaisen hyvää
puheenvuoroa pelastustoimesta, ja entisenä sisäministerinä minä olen todella hyvilläni sii-
tä, että te olette nostanut huomioon pelastustoimen rahoituksen. Nimittäin kun se on yleis-
katteellista ja se ei todella ole mitenkään korvamerkitty, niin siinä on suurena vaarana se,
että siinä käy niin, että kun sotessa tarvitaan lisää rahaa, mikä on aivan väistämätöntä, kun
palvelutarpeet lisääntyvät, niin sitten se otetaan sieltä pelastustoimesta. Surullista tässä on
se, että pelastustoimen tavoitteet nostetaan mutta määrärahat lasketaan, ja se tulee olemaan
erittäin vakavaa, ja olen tyytyväinen siitä, että täällä sitä huolta esitettiin.

Samanlaista huolta olisin tietysti hallituspuolueilta odottanut myöskin siinä vaiheessa,
kun tehtiin erikoissairaanhoidon keskittämisesetusta, joka tuli voimaan tammikuussa. Sii-
nähän kävi sillä tavalla, että aivan viime metreillä Keski-Suomen keskussairaalan asema
pyyhittiin sieltä pois. Ei ollut muuta, kuin että sen otsikossa oli vain viiva vedetty Keski-
Suomen keskussairaalan päälle, ja se oli kyllä anteeksiantamatonta mielestäni. Aikoinan-
sa, kun tehtiin keskittämisesetusta omana aikanaan, ei olisi tullut mieleenkään, että sitä
muutetaan sillä tavalla, että Keski-Suomen keskussairaala tuolla tavalla joutuu luopumaan
näistä keskitetyistä palveluista. No, monet muutkin siinä kärsivät, totta kai, mutta erityises-
ti Keski-Suomen keskussairaala, ja olen erittäin tyytyväinen, että siellä esimerkiksi kan-
sanedustajat nimenomaan kokoomuksesta ja myöskin muut kokoomuslaiset päättäjät pyr-
kivät taistelemaan, että näin ei kävisi.

Sitten Sote 100 -laeista kaiken kaikkiaan. Täällähän on muutamia semmoisia teemoja,
kuten tämä laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä. Siinä on kyllä tärkeä asia,
että sitä viedään eteenpäin ja nimenomaan siten, että se auttaisi eikä heikentäisi palveluja.
Tässä on nyt kyllä suuri vaara, että tämä malli, mitä täällä esitetään, heikentää tilannetta.

Sitten kaiken kaikkiaan tämä Uudenmaan integraatiokysymys: sehän on aivan omaa
luokkaansa, palvelujen integraatio täällä, koska tässä tulee olemaan erilainen malli kuin
muussa Suomessa. En sitä sano, että se on yhtään huonompi tai parempi, mutta integraa-
tiohaaste siinä on.

Ja sitten kaiken huippu on tämä laki rajat ylittävästä terveydenhuollosta, jota ei vielä-
kään ole saatu tänne taloon, elikkä tämä EU-direktiivi, potilasliikkuvuusdirektiivi, joka oli-
si pitänyt implementoida jo aikoja sitten. Se oli melkein valmis silloin viime kaudella, mut-
ta sitten se kaatui tämän kokonaisuuden kaatumisen kanssa, mutta nyt pitää nopeasti saada
tämä rajat ylittävä terveydenhuolto. Se edes vähän auttaisi tässä kaaoksessa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta ja tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 73/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan nyt 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu alkaa, ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.06 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus antoi perjantaina 30.4.21 eduskunnalle esityksen laeiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta ja tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan tartuntatautilain 58 d §:n 4 momentin 1 kohtaa muutettavaksi siten, että lähikontakteilla tarkoitettaisiin jatkossa ihmisten oleskelua kasvotusten tai samassa sisätilassa alle kahden metrin etäisyydellä toisistaan yli 15 minuutin ajan. Muutoksen myötä kahden metrin etäisyyttä toisiin henkilöihin ei edellytettäisi alueellisesti tai toiminnallisesti rajatuissa ulkotiloissa. Kahden metrin turvaväli koskisi siis vain sisätiloissa tapahtuvaa toimintaa. Ehdotettu muutos mahdollistaisi nykyistä paremmin erilaisten ulkotiloissa järjestettävien tapahtumien ja urheilu- ja liikuntapalveluiden järjestämisen tautitilanteen nyt parantuessa.

Tällä hetkellä tartuntatautilain väliaikaiset säännökset ovat voimassa 30.6.21 saakka, mutta covid-19-epidemiatilanteen yhä jatkuessa säännösten voimassaolon jatkaminen on edelleen tarpeen, kuitenkin tällä äsken todetulla korjauksella. Sen vuoksi esityksessä ehdotetaan voimassa olevien 58 a—58 h ja 59 a—59 e §:ien sekä 91 §:n 1 momentin voimassaolon jatkamista 31.12.21 saakka.

Arvoisa puhemies! Uusien covid-19-tapausten määrä on kääntynyt viimeisten viiden viikon aikana Suomessa selvästi laskuun, mikä on merkki siitä, että epidemia on tällä hetkellä rauhoittumassa. Annetut suositukset ja rajoitukset ovat tuottaneet lopulta tulosta ja nyt estävät reilusti tartuntojen syntymistä. Myös koronavirusrokotusten eteneminen näkyy erityisvastuualueilla. Koko maassa jo yli 88 prosenttia 70 vuotta täyttäneistä on saanut yhden rokotuksen, ja maassamme rokoteohjelma etenee tiukkaan tahtiin.

Vaikka valtakunnallinen ilmaantuvuus on pienentynyt, Suomessa esiintyy kuitenkin suuria alueellisia eroja ilmaantuvuudessa ja epidemian ajallisessa kehityksessä. On huomattava esimerkiksi, että tämän päivän tilastojen mukaan kuudella alueella ollaan yli 50:n ilmaantuvuudessa, siis 50:n ja 100:n ilmaantuvuuden välissä, per kaksi viikkoa 100 000:ta kohti, ja samaan aikaan on huomioitava, että kahdella alueella ollaan lähes 50:ssä ilmaantuvuudeltaan. Ja näin voikin sanoa, että Suomen ilmaantuvuus on vieläkin korkea lähes

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

50—100:n alueilla, joita on siis kahdeksan tällä logiikalla. Se on 21 alueesta vielä aivan liian paljon.

Tilanne voi myös muilla, perustason ja kiihtymisvaiheessa olevilla alueilla heiketä nopeastikin, mikäli ihmisten väliset kontaktit lisääntyvät merkittävästi ja tartunnat pääsevät leviämään väestössä vapaammin. Lisäksi Suomessa jo havaitut ja viime viikkoina yleistyneet virusmuunnokset tuovat huomattavaa epävarmuutta näihin juuri kuvailemiini positiivisiin näkymiin perustason alueidenkin osalta. Se riski, että muuntovirusia esiintyy Suomessa kaikissa maakunnissa, on tänä päivänä totta, ja myös näiden virusvarianttien osalta tilanne saattaa äityä epävarmaksi ja heikkenevään suuntaan. Herkimmin tarttuva brittivariantti on levinnyt Suomessa laajasti, ja sen leviämisestä valtavirukseksi aiemmin kiertäneen viruskannan sijaan on selkeitä havaintoja.

Kuten maaliskuussa uhkasi Suomessa käydä ja kuten useissa maissa on jo käynyt, juuri virusmuunnokset ovat voineet saada aikaan vakavien tautitapahtumien lisääntymistä ja aiheuttaneet nimenomaan sairaala- ja tehohoidon kapasiteetin nopeaakin ylikuormittumista. Kapasiteetin ylikuormittuminen aiheuttaa paitsi koronatartunnan saaneiden hoidon vaarantumisen myös muista sairauksista kärsivien hoidon viiveitä ja hoidon laadun huomattavaa heikkenemistä.

Arvoisa puhemies! Loppuvuoden epidemiatilannetta ei voida tässä vaiheessa tietenkään täysin ennustaa. Maailmalta on jo nähtävissä esimerkkejä tilanteista, joissa covid-19-epidemia on lähtenyt räjähdysmäisesti kasvuun sen jälkeen, kun epidemia on ensin laantunut ja rajoitustoimia on purettu, ja tämä osoittaa sen, että paranevasta tautitilanteesta huolimatta tartuntamäärät voivat lähteä yllättäen kasvuun ja epidemiatilanne voi pahentua lyhyessäkin ajassa merkittävästi.

Esityksessä mainitulla rajoitussääntelyllä ei pystytty yksin vaikuttamaan koronaviruksen leviämiseen, mutta rajoitukset ovat selvästi olleet tarpeen ja välttämätön osa julkisen vallan eri alueille ulottuvien suositusten, rajoitusten ja velvollisuuksien muodostamaa keinovalikoimaa. On otettava huomioon, että mitä voimakkaammin säännökset puuttuvat perusoikeuksiin, sitä korkeampi on niiden soveltamiskynnys. Säännösten voimassaolo ei itsessään merkitse rajoitustoimien käyttöönottoa, mutta ne ovat keinovalikoimassa mukana.

Arvoisa puhemies! Tartuntatautilain tarkoituksena on ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. Toimenpiteiden tulisi olla lähtökohtaisesti ennakoivia, jotta epidemian leviämistä voitaisiin tehokkaasti estää. Näin ollen tilanteessa, jossa covid-19-epidemia on edelleen maailmanlaajuisesti merkittävä uhka ihmisten terveydelle ja hengelle, ja tilanteessa, jossa uusia virusmuunnoksia löydetään edelleen, on välttämätöntä, että viranomaisilla on laissa säädettyjä keinoja epidemian leviämisen estämiseen ja ehkäisemiseen, mikäli epidemiatilanne Suomessa pahenisi uudelleen. Tällä tavoin voidaan ennakoivasti ja oikea-aikaisesti ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ihmisten hengen ja terveyden suojelemiseksi ja terveydenhuollon kantokyvyn turvaamiseksi. Ennakoivat ja oikea-aikaiset toimet voivat pelastaa ihmishenkiä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

16.13 Mia Laiho kok: Arvoisa rouva puhemies! Tällä lakiesityksellä, joka on käsittelyssä, tartuntatautilain 58 d §:ää muutettaisiin ja tartuntatautilakia väliaikaisesti muutettaisiin niin, että useat tartuntatautilakiin tehdyt muutokset olisivat voimassa vuoden loppuun

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

saakka. Tämä on merkittävä lakiesitys, vaikka se onkin väliaikainen, koska se koskettaa merkittävää määrää yrityksiä, elinkeinonharjoittajia ja työntekijöitä.

Epidemiatilanne tällä hetkellä on onneksi menossa suotuisampaan suuntaan, kuten ministeri Kiuru äsken kertoikin. Monet yrittäjät ovat kuitenkin olleet erittäin tukalassa ja ahdistavassa tilanteessa jo vuoden ajan, sekä ravintolayrittäjät että myös eri liikunta-alojen yrittäjät, tapahtuma-alojen yrittäjät, ja tällä lain jatkolla kyllä aiheutetaan lisää huolia ja ahdistusta, mielenterveysongelmia näille yrittäjille, kun he joutuvat jatkuvasti elämään koko loppuvuoden siinä pelossa, milloin heidän toimintaansa tullaan taas rajoittamaan.

On ymmärrettävää, että osa näistä toimista pidetään voimassa liittyen esimerkiksi terveysturvallisiin käytänteisiin, mutta kyllä täällä on joukossa varsin rankka lakiesitys, jonka mukaan asetuksella pystytään määräämään esimerkiksi ravintoloita sulkemaan ovensa jo kello 19.00 ja alkoholitarjoilu aikaisemmin. Tämä on kyllä ruokaravintoloille aivan merkittävä asia, ja moni yritys on jo mennyt nurin. Moni työntekijä on tullut lomautetuksi ja irtisanotuksi, ja tämä kyllä varmasti osaltaan on edesauttamassa sitä, että moni työntekijä tullaan edelleen irtisanomaan, ja valitettavasti nämä työntekijät ovat usein niitä, jotka ovat nuoria ja joilla voi olla monia eri työsuhteita ja palkkataso ei ole edes kovin korkea.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta oli hyvin tarkka näitten tartuntatautilain muutosten voimassaolosta nimenomaan sen takia, että pitää olla välttämätöntä ja oikea-aikaista, kun lähdetään rajoittamaan elinkeinotoimintaa, ja olisi nyt tärkeää, että huolellisesti arvioidaan perustuslakivaliokunnassa, voidaanko näin pitkälle ajalle antaa tällaista mandaattia ministeriölle ottaa käyttöön uudelleen näin rankkoja toimenpiteitä, ilman että sitä arvioidaan välillä eduskunnassa.

Nämä ovat voimassa kesäkuun loppuun, ja se on tietenkin juuri tuossa kesän korvalla, mutta eivät eduskunnan kesätauat saa olla määrittelemässä sitä, miten lain säätämistä tehdään, jos sille on tarvetta. Tarvittaessa pitää sitten uudestaan kokoontua tänne, jos tilanne pahenisi uudestaan.

Arvoisa puhemies! Nostan tässä esille myöskin rajaturvallisuuden, koska tällä hetkellä rajoilla on sisärajavaalvonta ja matkustajamäärät ovat hyvin pienet ja tällä hetkellä rajat pystytään hoitamaan, mutta kun sisärajavaalvonnasta luovutaan, niin rajojen liikennemäärät kasvavat oleellisella tavalla, ja jos silloin eivät ne turvalliset rajakäytännöt ole käytössä, niin sieltä tulee uutta virusmuunnosta. Kysynkin tässä, mikä on reilua ja oikeudenmukaista. Jos rajoille ei saada riittäviä toimia, sen seurauksena mahdollisesti taas uudelleen joudutaan näihin rankkoihin rajoittamistoiimiin, jotka yrittäjien, elinkeinonharjoittajien lisäksi kohdistuvat siinä yhteydessä todennäköisesti myös lapsiin ja nuoriin. Tämä rajojen koronavuotomahdollisuus on saatava tukittua, ja sen pitäisi olla ensisijainen toimenpide, ja on ministeriön ja hallituksen vastuulla saada Suomen raja pitämään.

Arvoisa puhemies! Vielä nostan tässä esille kasvomaskeja. Kun tässä tartuntatautilakia taas ollaan päivittämässä, niin miksi niitä kasvomaskeja ei tähän voitu nostaa lain tasolle, koska se olisi ollut yksinkertaista tehdä? Nyt jälleen kerran, monettako kertaa, tätä tartuntatautilakia ollaan täällä eduskunnassa käsittelemässä, ja olisi ollut pieni vaiva nostaa se lain tasolle. Ihmisetkin ovat jo tottuneet maskeja käyttämään.

Nostan vielä loppuun esille ennakoitavuuden yritystoiminnassa. Se on erittäin tärkeää. On ollut aivan luokattoman huonosti tietoa etukäteen siitä, millaisilla rajoitteilla elinkeinotoimintaa voidaan harjoittaa sekä yrittäjien että työntekijöiden suhteen, ja se on tälläkin hetkellä epävarmaa, ja tämä lakiesitys tulee jatkamaan sitä epävarmuutta valitettavasti jatkossakin.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.20 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Jäin kyllä odottamaan kovasti, mitä kokoomus tässä yhteydessä ehdottaa, mutta ehkä kuulemme sen myöhemmin. On jotenkin kovin helppoa olla oppositiossa tällaisen aikana, kun syntyy semmoinen käsitys, että tämä myönteinen kehitys, joka on saatu viidessä viikossa aikaiseksi, on ikään kuin tullut itsestään täysin riippumatta siitä, että täällä on otettu käyttöön aika voimakkaitakin rajoituksia, joita silloin käyttöön otettaessa myös arvosteltiin sieltä salin oikealta laidalta aika voimakkaasti. Mutta ne ovat tuottaneet, toki yhdessä rokotusten kanssa, sen hyödyn, että meillä on tällä hetkellä ilmaantuvuus alle 60:ssä, kun se kävi korkeimmillaan 175:ssä — se on aivan dramaattinen muutos viidessä viikossa, ja ei ole sattumaa, että se on tullut sen jälkeen, kun meillä otettiin näitä voimakkaimpia rajoituksia käyttöön. Jotenkin tuntuu siltä, että kun puhumme välineistä, joita meillä täytyy olla käytössä sitä varten, jos tilanne huononee, niin sitten ne taas demonisoidaan ja nähdään erittäin huonoina.

Toteaisin, että meillä on tällä hetkellä tilanne semmoinen, että tämä koko maan ilmaantuvuusluku, siis 100 000:ta asukasta kohti kahdessa viikossa, on 55, joka on varsin hyvä, mutta Päijät-Hämeessä se on 97, Uudellamaalla 90, Varsinais-Suomessa 82, Länsi-Pohjassa 75 ja Pirkanmaalla 59. Nämä ovat yli tämän 55 kaikki, ja näillä alueilla asuu 3 miljoonaa suomalaista. Eli ei tämä korona nyt valitettavasti ole ohi, ei meillä eikä muualla maailmassa. Aiemmassa keskustelussa viittasin siihen itseäni hätkähdyttävään uutiseen, kun Baijerissa peruutettiin syys—lokakuussa heidän valtava massatapahtumansa Oktoberfest, jossa käy noin 5—6 miljoonaa vierailijaa vuosittain. Se tuntui kovin kaukaiselta, ja moni meistä oli ajatellut varmasti, että niin Suomessa kuin Keski-Euroopassakin korona on ohi kyllä viimeistään sitten syksyllä. Näinhän sitä koko aika me toivomme, että se on ohi jossakin vaiheessa, mutta tällaisiinkin aika radikaaleihin johtopäätöksiin siellä kokoomuksen sisarpuolueen yksinvaltaisesti hallitsemalla alueella on jouduttu kuitenkin menemään.

Eli kyllä minä peräisin nyt vastuuta tähän asiaan. On erittäin hyvä, että me jatkamme tätä lainsäädäntöä näiltä osin, teemme sen pienen hienosäädön, mikä liittyy etäisyyksiin siellä ulkotiloissa. Kysymyshän on, niin kuin jo sanoin, siitä, että meillä pitää olla välineet. Ei niitä välineitä käytetä, ellei ole tarpeellista. On siellä tartuntatautilaissa monta muutakin aika kovaa pykälää, joita sitten muissa pahoissa tilanteissa voidaan käyttää: siellä on eristämispykälät ja siellä on monia muita. Eihän se tarkoita, kun ne pykälät ovat siellä, että ihmisiä laitettaisiin johonkin eristykseen tai karanteeniin, ellei semmoiseen ole joitain oikein erityisiä perusteluja. Sen takia nämäkin pykälät pitää olla meillä välineistössä, jotta niitä tarvittaessa voidaan soveltaa. Tästähan yksinkertaisimmillaan tässä asiassa on kysymys. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

16.23 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Lindén edellä totesi, niin välineistöä varmasti edelleen tarvitsemme, eikä tämä covid-epidemia valitettavasti vielä ohi ole, vaikka hyvään suuntaan kyllä koko ajan mennään ja toivottavasti pian pääsimme tästä eroon.

Mutta se, mikä itseäni tämänkin esityksen kohdalla huolestuttaa, on se, onko meillä ymmärretty riittävän hyvin liikunnan, urheilun myönteiset vaikutukset kansanterveyteen, koko väestön fyysiseen ja henkiseen terveyteen. Olen kyllä huolestunut siitä, että mieles-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

täni meillä on ollut jonkin verran ylimitoitettuja rajoituksia nimenomaan liikunnan osalta, eli on suljettu esimerkiksi kuntosaleja tai suuria liikuntatiloja, joissa olisi voitu turvavälein ja tehostetulla hygienialla tätä liikuntaa jatkaa. Toki ulkoliikunta on aina suositeltavaa, mutta eivät kaikki sitä harrasta, ja jos ajatellaan myös tämän vakavamman covid-taudin ehkäisyä, niin Suomessa tehohoitoon joutuneista yli 80 prosenttia on ylipainoisia ja jo ihan ylipaino-ongelman hallitsemisessa on tärkeä kiinnittää huomiota tähän liikuntaan.

Hiukan minua huolestuttaa tässä se, että tässä kuitenkin uutena asiana nyt määritellään sisällä tapahtuvat kontaktit alle kahden metrin etäisyydellä kiellettäväksi ja tämä tulee jo melko alhaisen ilmaantuvuuden vallitessa. Jos ajatellaan vaikkapa palloilulajeja, kamppailulajeja ja tanssiurheilua, niin kyllä niissä sitä kontaktia tulee, ja kuitenkin näitten tartuntojen määrä harrastuksissa ja kuntosaleilla on ollut kokonaisuudessaan melko vähäinen. Itse toivoisin, että liikuntaa ja liikuntamahdollisuuksia lähdetäisiin avaamaan niin pian kuin mahdollista, jotta voidaan vaikuttaa kansanterveyteen myönteisellä tavalla varsinkin nuorten kohdalla, mutta kyllähän se on tärkeää kaikkien kohdalla, niin ikääntyvien kuin keski-ikäisten kohdalla.

Mielestäni olisi kyllä valiokunnassa syytä melko kriittisesti tarkastella, onko tämä todellakin välttämätöntä tältä osin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lundén.

16.26 Mikko Lundén ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! On täysin ymmärrettävää, että tartuntalakiin tarvitaan pykälät, joilla rajoituksia voidaan asettaa silloin, kun tartuntatilanne sitä edellyttää. On myös hyvä, että pykälät ovat nyt voimassa vuoden loppuun eikä niitä muuteta kolmen kuukauden välein. En siis vastusta tämän esityksen hyväksymistä siinänsä. Se, mitä pidän ongelmallisena, on kuitenkin hallituksen toiminta, kun se on säätänyt lain mahdollistamia asetuksia. Rokotukset etenevät, ja tartuntaluvut laskevat nyt ympäri maata. Jo viidessä maakunnassa ilmaantuvuus on alle 10, mutta mitä tekee hallitus? Onko rajoituksia poistettu tai lievennetty silloin, kun tautitilanne sen mahdollistaisi?

Ravintoloita koskevat rajoitukset ovat edelleen varsin tiukat, vaikka viikoilla 1—8 ravintoloihin jäljitettiin vain 2,4 prosenttia kaikista tartunnoista. Muun muassa Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa ravintoloihin ei edelleenkään pääse illalla syömään. Sosiaali- ja terveysvaliokunta edellytti mietintöönsä 9 kuuluvissa lausumissa, että rajoitukset on suhteutettava vallitsevaan epidemiatilanteeseen, taloudelliset menetykset korvataan ravintoloille, ulko- ja sisätilojen erilaiset riskiprofiilit huomioidaan ja vähäriskisempään toimintaan tulee kevyempiä rajoituksia.

Hyvä hallitus, kertoisitko meille, kuinka pitkään aiotte jatkaa ravintoloiden kurittamista? Milloin Helsingissä saa mennä terassille ja juoda työpäivän jälkeen tuopin, vaikka pääsisi töistä viiden jälkeen? Tai milloin kotikaupungissani Salossa voidaan syödä ravintolassa myös iltakahdeksalta? Moni yrittäjä haluaisi vastaukset näihin kysymyksiin, sillä heidän elinkeinonsa on kiinni näistä päätöksistä ja merkitys on suuri myös heidän työntekijöilleen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kauma.

16.27 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Tässähän nyt tartuntatautilain määräyksiä pidennetään vuoden loppuun saakka, ja varmasti sillä on hyvä tarkoituksensa ja perusteltu

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

tarkoituksensa. Kuitenkin on sellaisia yksittäisiä toimialoja ja asioita, joihin ehkä kannattaa kiinnittää huomiota, ja varmasti valiokunnissa tulemme näin tekemään.

Mutta itse olen aika lailla samoista asioista huolissani kuin edustaja Räsänen tässä aikaisemmin: siitä, että muistettaisiin, että suomalaisten hyvinvointi on muutakin kuin koronasta irti olemista. Se liittyy hyvin pitkälti myöskin liikuntaan, urheiluun, urheiluseurojen toimintamahdollisuuksiin. Nythän tässä tulee uusi säännös siltä osin, että sisätiloissa tapahtuva kontakti tai oleskelu alle kahden metrin etäisyydellä kielletään. Ja myöskin tässä on melko lailla alhainen tämä ilmaantuvuusluku, jos ajatellaan tilannetta, minkä edustaja Lindén esimerkiksi juuri tuossa kuvaili, sitä, missä ollaan käyty, ja sitä, missä ollaan tällä hetkellä. Tässähän sanotaan niin, että kun on 25 tautitapausta 100 000:ta asukasta kohden kahden viikon aikana, niin näihin rajoituksiin voitaisiin mennä.

Ja, arvoisa puhemies, olen myöskin huolestunut, kun tiedetään, että Suomi on iso maa maantieteellisesti katsottuna ja meillä on suuria sairaanhoitopiirejä ja maakuntia, sanotaan vaikka Uusimaa taikka Lappi, joissa voi olla niin, että yhdellä alueella on näitä tautikeskitymiä mutta sitten maantieteellisesti koko muu iso alue on lähes koronavapaa. Tuntuu epäoikeudenmukaiselta sekä niitä yrittäjiä kohtaan että myöskin niitä liikkuja kohtaan se, että koko tätä aluetta tarkasteltaisiin samankaltaisesti, niin että toivon, että tässä pyritään nyt siihen, että pystyttäisiin hienojakoisemmin myöskin näitä alueita käsittelemään ja muistettaisiin se, että kansalaisten hyvinvointi todella on paljon kiinni myöskin liikkumismahdollisuuksista, erityisesti, kun tämä koronatilanne on kestänyt näin pitkään.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

16.30 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Täällä peräänkuulutettiin kokoomuksen ratkaisumalleja tähän tilanteeseen, ja kuten aikaisemmassa puheenvuorossani nostin esille, totta kai hygieniakäytänteet ja niiden noudattamiset ovat tärkeitä. Nostin esille myös tämän kasvomaskiasian, jossa hallituksella on asenneongelma, ja on monia muita, mitä ihmiset ovat jo tässä oppineet tämän epidemian kestäessä käyttäytymisen suhteen.

Mutta nämä tartuntatautilain muutokset, mitä on tehty, on tehty hyvin kireiksi ja tiukoiksi ankarimmillaan. Ja kuten me olemme nähneet, niin kyllä niitä sitten käyttöön otetaan ja on otettu tietenkin erityisesti niillä alueilla, joilla tartuntamäärät ovat korkeammat, Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa. Niin tietenkin voi olla missä päin Suomea tahansa.

Samalla näille alueille kohdistuu merkittäviä rasituksia, oli sitten kyse lasten ja nuorten liikuntaharrastuksista tai muiden ihmisten liikuntaharrastuksista, hyvinvoinnin ja mielen terveyden kannalta ja myöskin, niin kuin sanoin aikaisemmin, yrittäjien ja toimeentulon kannalta, ihmisten toimeentulon kannalta. Meidän pitäisi löytää semmoinen kultainen keskitie siihen, kuinka paljon ollaan valmiita ihmisiä ruoskimaan erilaisilla rajoituksilla. Nyt tilanne on parempaan päin menossa, ja hyvä niin.

Edustaja Lindén toi täällä esille, että näillä rajoituksilla on ollut vaikutusta, mutta kysyn: Kuinka paljon esimerkiksi niistä kuntosaleista on lähtenyt tartuntoja? Kuinka paljon on ruokaravintoloista lähtenyt tartuntoja? Emme me ole saaneet näihin valiokunnassa vastauksia. [Aki Lindén: Ei voidakaan tietää!] Tähän samaan aikaan, kun laitettiin tiukoilla rajoituksilla ruokaravintoloita kiinni, oli se ravintolasulku, ja sitten oli tiukat rajoitukset sen jälkeen, osui myös muita rajoituksia paljon ja tuli yleistä tietoisuutta ihmisille siitä, että epidemiatilanne on taas hankalampi ja pitää kaikkien ryhdistäytyä. Se, että sanotaan, että ne rajoitukset nyt olivat ne, jotka tässä purivat, on kyllä kaukaa haettu. Meillä oli paljon eri-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

laisia rajoituksia, joilla yhdessä ihmisten tietoisuuden ja ihmisten käyttäytymisen kanssa on saatu pidettyä tilannetta hallinnassa. Tämä on monimutkainen kokonaisuus, mutta ei ihmisiä [Puhemies: 3 minuuttia!] voi ruoskia loputtomiin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

16.33 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Päivi Räsänen otti puheeksi liikunnan ja siihen liittyvät kysymykset. Hyvä, että asia tuli esille.

Liikkumattomuuden hinta yhteiskunnalle on miljardiluokkaa, hieman laskentatavasta riippuen. Se skaala on useitakin miljardeja, mitä saadaan, mutta joka tapauksessa miljardeista puhutaan. Nyt korona-aikana — tietysti hyvin pitkälle ymmärrettävistäkin syistä — on jouduttu tekemään rajoituksia. Välillä on ammuttu vähän ylitse, välillä ali, mutta joka tapauksessa kansalaiset ovat tässä tilanteessa joutuneet tilanteeseen, jossa liikkuminen on vaikeutunut varsinkin sisätiloissa. Erityisen huolestuttavaa se on tietysti siinä, että lapset ja nuoret ovat joutuneet lopettamaan harrastuksen, ja kun tulee vuoden tauko nuorelle harrastuksessa, niin se voi olla sitten se viimeinen tauko ja on vaikea päästä takaisin harrastuksen pariin, kun tämä tilanne tästä helpottaa.

Toivomukseni ministereille siellä aitiassa on, että kun hallituksessa näitä asioita käsittelette, niin mahdollisuuksienne mukaan pystyisitte pohtimaan keinoja, joilla tätä liikuntavelkaa ja nimenomaan lasten liikuntavelkaa ja harrastuksen takaisin löytämisen kynnystä voitaisiin madaltaa. Minulla ei ole suoria vastauksia siihen, miten se tehdään, mutta teillä on virkamieskoneisto takana ja hyviä ajatuksia varmasti itsellänne. Asia on tärkeä ja meillä yhteinen.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.35 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vielä puheenvuoron tähän keskusteluun, kun niin usein sanotaan, että ei voida tietää, kuinka moni tartunta on tullut ruokaravintolasta, kuinka moni on tullut enemmän alkoholipainotteisesta ravintolasta, kuinka moni on tullut kuntosaleilta, kuinka moni on tullut työpaikoista, kuinka moni on tullut busseista, kuinka moni on tullut lähijunasta ja niin edelleen ja niin edelleen. Ei voidakaan tietää. Ei tämmöinen koronavirus ole mikään värikuula, joka lentää sillä tavalla ihmisestä toiseen, että pystytään kaikilta osilta jäljittämään ja tietämään, keneltä ja milloin se on tullut ja keneen se on päätynyt. Se, mitä me tiedämme tässä, on se, että ihmisten väliset lähikontaktit etenkin sisätiloissa altistavat näille, ja ei missään maassa maailmassa olla Suomea paremmin pystytty tätä asiaa lähestymään, vaan me joudumme silloin kohdentamaan niitä rajoituksia juuri ihmisten välisiin lähikontakteihin ja etenkin sisätiloissa.

Mitä liikunnasta on puhuttu, olen täysin samaa mieltä edellisten puhujien kanssa. Liikunta on aivan olennaisen tärkeää kansanterveydelle, ja onneksi enemmänkin sitten yksilötasolla on voinut tietysti Suomen olosuhteissa tässä koko ajan harjoittaa liikkumista, on sitten kysymys hiihdosta, juoksemisesta tai muusta, mutta seuratoiminnalle tämä kieltämättä on haaste — nimimerkillä ”Kahden, toivottavasti aika lahjakkaankin, nuoren isovanhempi” tässä totean näin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt meillä on jälleen tähän varattu aika lopumassa, ja antaisin ministeri Kiurulle 1—2 minuutin puheenvuoron.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

16.36 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Joo, arvoisa puhemies, olen nopea.

Monenlaisia puheenvuoroja käytettiin tässä kokonaisuudessa, ja on aivan selvää tieteenkin, että rajoitukset ahdistavat niin kansakuntaa kuin sen ylintä päättävää elintä, ja tässä salissa on käyty paljon keskustelua siitä, minkälaiset rajoitukset ovat sellaisia, jotka me sitten siedämme suhteessa niistä koituvaan tehokkuuteen, ja minkälaisia säädämme.

Kiinnitän huomiota ensinnäkin edustaja Lundénin puheenvuoroon näistä rajoituksista ja niiden suhteuttamisesta tautitilanteeseen. Tehän sen sanoittekin: näin juuri tehdään. Meillä on Suomessa merkittävä osa perustasolla ja muutamia alueita kiihtymisvaiheessa, joissa on ravintolasääntelyä vapautettu heti, kun voitiin. Ihan oikeasti, tämä tarkoittaa sitä, että se on suhteutettu tautitilanteeseen.

En tiedä, oletteko katsonut päivän tilastoja — sanoin tuossa äskeisessä lähetekeskustelussa, että täällä täytyy ymmärtää, kuinka veitsenterällä me olemme niiden alueiden osalta, jotka ovat vieläkin epidemian leviämisvaiheessa. Meillä on kuusi aluetta, jotka ovat 50—100:n ilmaantuvuudessa per 100 000 per kaksi viikkoa, ja kaksi aluetta, jotka ovat lähes 50:ssä ilmaantuvuudeltaan. Puhun kahdeksasta alueesta, ja on vaikea ajatella, että näillä alueilla päästäisiin suvantovaiheeseen, jos meillä ensimmäinen asenne on se, että avataan kaikki rajoitukset. Se on täysin hybridistrategian vastaista, kun meidän ilmaantuvuus siellä on korkeimmillaan 50. Me ollaan oltu useita kuukausia yli sen hybridistrategian aivan eurooppalaisissa ilmaantuvuusluvuissa, ja kyllä meillä täytyy myös kansakunnan olla vastuussa siitä, että tämä tilanne myöskin jatkuisi sellaisena, että näilläkin alueilla päästään suvantokesään. Minä olen todella huolissani niiden ihmisten puolesta, jotka asuvat levinneisyysalueilla, tuleeko heille suvantokesää lainkaan tällä menolla. Siksi tautitilanne on ratkaiseva, kun rajoituksia puretaan, ja meillä on hyvä esimerkki siitä, että osalla on täysin vapautettu, pikku hiljaa menty siihen suuntaan, ja näin me tullaan sitten jatkossakin tekemään. Siis ravintolarajoitusten tarkoituksena on vapauttaa aukiolot kokonaan silloin, kun tilanne sellainen on.

Ja vielä lyhyesti, puhemies, tästä 25/100 000:sta. Edustaja Kauma otti siihen hampailaan kiinni, ja ymmärrän sen, että oppositiosta pitää terrierinä kaikenlaiseen tarttua, mutta kai te ymmärrätte täällä myöskin, että 25/100 000 per kaksi viikkoa — sehän tarkoittaa sitä, että ollaan vahvassa kiihtymisvaiheessa, epidemia saattaa levitä leviämisvaiheeseen. Eikö siinä vaiheessa, kiihtymisvaiheessa, täydy jo arvioida, voidaanko ottaa tiukempia toimia käyttöön, ettei tämä leviä leviämisvaiheeseen? Nyt tämä on se kysymys, mitä te joudutte täällä eduskunnassa myös pohtimaan. Me emme ole näissä yksin täällä aitiassa, vaan tämä on koko kansakunnan yhteispeliä, ja nyt tämä esitys on tänne tuotu, jotta ulkotapahumat saataisiin kesäksi auki. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.40.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.01.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä.

Edustaja Wallinheimo, poissa. — Edustaja Risikko.

19.01 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tässä oli vielä tästä tartuntatautilaista, ja täällä ministeri kertoikin siitä, että tässä jatketaan tartuntatautilain pykälien muuttamista ja tässä huomioidaan nimenomaan niitä välimatkoja. On mielestäni hyvä, että niitä on pohdittu. Mehän ollaan koko ajan puhuttu siitä, että pitää räätälöidä näitä, koska meillä on aivan erilainen tilanne eri alueilla tämän taudin suhteen. Siitä kyllä olen tyytyväinen, että siihen räätälöintiin sitten loppupeleissä ollaan menty, joskaan ei ihan niin kuin kokoomus on esittänyt elikkä niin, että huomioitaisiin se alue. Sen jälkeen kun tulivat nämä koronanyrkit, ne alueelliset nyrrit, niin sanotusti, niin sen jälkeen kyllä alkoi sitten tapahtua, ja siellä sitä räätälöintiä tapahtuu.

Nyt tämä muutos, että ulkona on vähän väljemmät säännöt, on kyllä ihan tervetullut, koska kyllähän tässä pitää tämän Suomenmaan nimenomaan hieman avautua, koska nyt kun tautitilanne on parempi, niin silloin kannattaa kyllä sitten sitä elämääkin nostaa ja nimenomaan hengittää vähän vapaammin. Me emme koskaan tiedä, miten kauan tässä rokottamisessa menee ja miten nopeasti laumasuoja saadaan oikeasti ja miten nämä rokotteet reagoivat sitten ja kauanko immuniteetti niiden avulla kestää. Mutta ainakin hyvällä mallilla nyt ollaan tämän rokottamisen suhteen, ja sitten koko ajan saadaan lisää tietoa myös taudin käyttäytymisestä.

Mutta sen minä sanon, että vieläkin pitää seurata tätä ulkomaanliikennettä. Se ei vielä kään ole ihan sitä, mitä sen pitäisi olla. Kyllä meillä pitää olla oikeus vaatia sitä, että on rokotettu tai on testattu, koska valitettavasti sieltä ulkomailta tulee niitä muuntoviruksia, jotka ovat sitten monesti resistenttejä näille rokotteille.

No joo, mutta joka tapauksessa hyvä, että tässä kuitenkin ollaan päästy pikkuisen vapautumaan. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 72/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään puoli tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu alkaa, ministeri Pekonen.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Keskustelu

16.40 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan pidennettäväksi kesäkuun loppuun asti voimassa olevan, väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain voimassaoloa vuoden 2021 syyskuun loppuun saakka. Tavoitteena on siis edelleen turvata palkansaajien toimeentuloa tilanteissa, joissa työllistyminen päättyy väliaikaisesti tai kokonaan, sekä tukea työn vastaanottamista ja työvoiman alueellista liikkuvuutta.

Esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi väliaikaisia muutoksia, joiden tavoitteena on yksinkertaistaa eräissä tilanteissa työttömyysturvan säännöksiä ja näin keventää etuushakemuksen käsittelyn edellyttämää työmäärää. Säännösten sujuvoittamista koskevat ehdotukset koskevat eräitä työttömyysetuuden sovittelutilanteita ja työttömyysetuuden maksamista ennakoon ilman päätöstä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan väliaikaisesti jatkettavaksi työttömyysetuuden sovittelun korotettua 500 euron suojaosaa eli sitä osuutta ansiosta, jota ei huomioida maksettaessa soviteltua työttömyysetuutta. Samoin ehdotetaan jatkettavan väliaikaista poikkeusta liikkuvuusavustuksen kokoaikatyön työmatkaa koskevaan avustuksen edellytykseen.

Nämä muutokset lisäävät työttömyysturvamenoa arviolta 19,4 miljoonalla eurolla. Tämä muodostuu pääasiallisesti työttömyysetuuden suojaosan väliaikaisen korottamisen jatkamisesta. Muilta osin muutoksilla arvioidaan olevan vähäisiä taloudellisia vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Covid-19-epidemian aikana työttömyysturvalainsäädäntöön tehdyillä muutoksilla on pyritty turvaamaan työttömien työnhakijoiden asemaa. Koronakriisin johdosta työttömyysetuuksien saajina on edelleen poikkeuksellisen korkea määrä ihmisiä. Tästä syystä nyt esiteltävien määräaikaisten poikkeusten jatkaminen on perusteltua.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja olemaan voimassa väliaikaisesti 30.9.2021 saakka.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle eläkesäätiöitä, eläkekassoja ja vakuutuskassoja koskevaksi lainsäädännöksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 28/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu alkaa, ministeri Pekonen.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Keskustelu

16.43 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä eläkesäätiöitä, eläkekassoja ja vakuutuskassoja koskevaksi lainsäädännöksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi on kysymys edellä mainittujen laitosten toimintaa säätelevän lainsäädännön kokonaisuudistuksesta. Ehdotuksella ei ole vaikutusta eläkkeisiin tai muihin etuuksiin.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eläkesäätiöistä ja eläkekassoista, laki lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista sekä uusi vakuutuskassalaki. Voimassa oleva eläkesäätiölaki ja vakuutuskassalaki sekä laki maksuperustaisista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa kumottaisiin.

Ehdotuksen tavoitteena on voimassa olevaa eläkesäätiölakia ja vakuutuskassalakia rakenteellisesti selkeämpi sääntely, jossa erilaista sosiaalista vakuutustoimintaa harjoittaviin laitoksiin sovellettavat säännökset erotettaisiin toisistaan. Myös eläkesäätiön ja eläkekassan selvitystilaa ja konkurssia koskevaa sääntelyä selkiytettäisiin. Nykyistä selkeämpi lainsäädäntö vähentää epäselvän lainsäädännön aiheuttamia ongelmia ja siitä aiheutuvia haittoja eläkevakuutustoiminnalle.

Esityksellä ei ole välitöntä vaikutusta lakisääteisiin etuuksiin, mutta sillä on välillisiä vaikutuksia koko eläkejärjestelmään. Vaikka lakisääteisessä työeläkejärjestelmässä vakuutetut edut eivät ole riippuvaisia siitä, missä eläkelaitoksessa vakuutusturva on järjestetty, toimiva ja tehokas työeläkelainsäädännön toimeenpano turvaa vakuutettujen etuja ja on omiaan edistämään riittävää ja kestävä eläketurvan tasoa.

Suomalaisessa työeläkejärjestelmässä eläkevakuuttamista harjoittavat työeläkevakuutusyhtiöt, eläkesäätiöt ja eläkekassat. Tämä on osa eläkejärjestelmän hajautusta, joka edistää riskien hallintaa ja turvaa vakuutettujen etuja. Eläkesäätiöiden ja eläkekassojen määrä on pitkään vähentynyt, ja tällä hetkellä niiden osuus lakisääteisestä työeläkevakuuttamisesta on noin 4 prosenttia.

Ehdotuksen tavoitteena on, että eläkesäätiöt ja -kassat säilyvät toimivina ja omat erityispiirteensä omaavina eläkelaitoksina. Eläkesäätiöiden ja eläkekassojen perustamista ja toiminnan jatkamista edistettäisiin mahdollistamalla hieman nykyistä pienempien laitosten toiminta.

Vakuutuskannan siirtoa työeläkevakuutusyhtiöstä lakisääteistä toimintaa harjoittavaan eläkesäätiöön ja -kassaan helpotettaisiin muuttamalla siirrettävän kannan kokoa, vastaanottavan laitoksen vakavaraisuuspääoman täydentämistä koskevia vaatimuksia ja siirtyvän vakavaraisuuspääoman laskentaa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2022 alussa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.47 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä lähetekeskustelussa lähetän nyt itselleni terveisiä sosiaali- ja terveysvaliokuntaan ja kiinnitän huomiota ennen kaikkea sairauskassoihin. Ne ovat pieni osa tätä kokonaisuutta. Tässä suurin osa ehdottomasti liittyy näihin eläkekassoihin ja eläkevakuutuslaitoksiin ja -säätiöihin, joista ministerikin tässä puhui.

Itse työskentelin työelämässä ollessani pääosin teollisuuspaikkakunnilla — tarkoitan ennen kaikkea nyt ehkä Poria ja Turkoa — ja siellä oli erittäin merkittävät työpaikkakas-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

sat, jotka tarjosivat sairauden hoitoon lisäetuksia. Niitä on toki yleensä ollut Suomessa teollisuuspaikkakunnilla, Tampereella ja pienemmilläkin paikkakunnilla, missä on ollut merkittäviä teollisuuslaitoksia, ja se on ollut leimallista niille. Pidin aina erittäin hyvänä tätä järjestelmää. Se oli sellainen, jossa työntekijät itse osallistuivat sen kassan hallintaan, ja sillä sitten annettiin lisäetuksia. Tyypillistä esimerkiksi aikanaan Porin kaupungissa oli, että merkittävässä määrin lääkekorvauksia, hammashuollon korvauksia, röntgentutkimuksia, fysikaalista hoitoa ja lääkärin vastaanottokäyntejä pystyttiin sitten rahoittamaan, ja tällä tavalla se tasasi sairauden kuluja.

Terveisinä sosiaali- ja terveysvaliokuntaan toivon, että kiinnitetään erityistä huomiota tähän puoleen kanssa. Eli ei varmaankaan ole tarkoitus miltään osin heikentää sairauskassojen toimintaedellytyksiä. Ne voisivat siellä jatkua, missä niitä tällä hetkellä edelleen on. Olen ymmärtänyt, että Suomessa ehkä suunnilleen 150 000 ihmistä olisi edelleen sairauskassojen piirissä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista

Hallituksen esitys HE 70/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Ministeri Harakka ilmoitti aikatauluongelmasta — ei ilmeisesti ole paikalla — joten mennään seuraavaan puhujaan. Edustaja Laakso.

Keskustelu

16.49 Sheikki Laakso ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä hieman itseäni häiritsee, millä tavalla kompensoidaan kunnille tästä aiheutuva lisäkustannus. Tai eihän tässä nyt vain ole tarkoituksena se, että tämä koko hanke maksatettaisiin kuljetusyrityksien selkänahasta, jos puhutaan vaikka autohankinnoista jätteenkuljetuksessa?

Arvoisa rouva puhemies! Tästä väkisinkin tulee mieleen, kun olen ihmetellyt tässä tovin aikaa, minkä takia jätteenkuljetuksissa on todella nopeassa tahdissa tarkoitus romuttaa kaksoisjärjestelmä. Onko tässä nyt se syy, minkä takia se pitää romuttaa, että saadaan tämä hallituksen esitys näppärämmin toimimaan? Ja johtuuko tästä samasta asiasta se, mikä taksiuudistuksessa tuli esiin, että STM ei ole selvittänyt millään tavalla sote-kyytien saatavuus-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

den ongelmaa? Siitäkö se johtuu, että tämä pitää saada sinne ensin ympättyä ja sitten saadaan nämä asiat hoidettua?

Voihan olla, että tämä on edustaja Laakson foliohattuilla, mutta jotenkin tämä sattuma nyt vain antaisi muuta ymmärtää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

16.51 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun näitä julkisten tavallansa liikennepalvelujen hankintoja lähdetään viemään tämmöiselle, voisiko sanoa, ekologisemmalle sähkö- tai vähäpäästöiselle linjalle, niin tässä tulee olemaan aika paljon hankaluuksia varmaankin. Jollakin lailla ihmettelen sitä, että yritetään haukata liian suuri kakku kerrallaan, kun tekniikka tai jakeluverkosto ei ole vielä riittävän toimiva.

Täällä todetaankin, että ”sähköisten henkilöautojen ja siten myös taksien käyttö edellyttää toimivaa latausinfrastruktuuria”. Se on täysin puutteellinen tällä hetkellä, ja pikalatauspisteet, mitä on, ainakin lukemieni lehtiartikkelien perusteella ovat erittäin kalliita vielä. Elikkä ymmärrän tämmöisen sähköautohimon, mikä tässä nyt taustalla on, tämmöisessä kasvukeskuksessa — siellä sillä voi olla jonkinlainen mahdollisuus toimia. Tuolla Etelä-Pohjanmaalla on keskiarvo ajosuoritteesta 47 kilometriä, ja jos maakunnasta lähdetään ajamaan keskustaupunkiin Kela-kyytiä tai jotain muuta, niin jollakin lailla näen, että se ei millään tavalla taloudellisesti tule toimimaan kuljettajan työajan puitteissa. Jos nyt kuljetus kestää tietyn hetken, saattaa olla pieni odotusaika, niin voi olla, että siellä paikan päällä ei voi ajaa mitään. Ei tähän kannataisi hätäillen lähteä.

Ja samaten, jos lähdettäisiin biokaasu- tai kaasuautoja rakentamaan ja niillä toimimaan, niin niidenkin jakeluverkosto on tällä hetkellä hyvin vajavainen, sanotaanko nyt, jo Tampereen yläpuolella, mutta ympäri Suomen vaillinainen.

Mutta näissä kannataisi antaa tekniikan kehittyä, ja vasta sen jälkeen, kun on tekniikka, mahdollinen jakeluverkosto ja muu olemassa, lähteä innokkaammin näitä edistämään. Että malttia näihin asioihin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

16.54 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti liikenteen päästöt on tarkoitus puolittaa vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoteen 2005. Jotta tavoite saavutetaan, on valmisteltu tämän tueksi myös fossiilittoman liikenteen tiekartta.

Liikenteen päästövähennyksiä pyritään edistämään kasvattamalla nolla- ja vähäpäästöisten ajoneuvojen osuutta julkisissa hankinnoissa. Samalla pannaan täytäntöön myös EU-direktiivin vaatimukset puhtaiden ja energiatehokkaiden ajoneuvojen edistämisestä. Direktiivi asettaa jatkossa jäsenmaille sitovat vähimmäisosuudet nolla- ja vähäpäästöisiä ajoneuvoja koskevilla julkisilla hankinnoilla.

Prosentuaaliset vähimmäisosuudet nolla- ja vähäpäästöisiä ajoneuvoja jakautuisivat hankintayksiköille kahdelle eri hankinta-ajanjaksolle vuosien 2021 ja 2030 välille. Lain soveltamisalaan kuuluvat ajoneuvohankinnat ja liikennepalveluhankinnat. Laki koskisi esimerkiksi kuntien ja valtion ostamia ajoneuvoja ja liikennepalveluita, kuten koulukuljetuksia, jätteiden keruuta, paikallisliikenteen bussipalveluiden ostoa ja Kela-kuljetuksia.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Laki taas ei koskisi kaukoliikenteen linja-autoja eikä esimerkiksi maa- ja metsätaloudessa käytettäviä ajoneuvoja tai kaksi- ja kolmipyöräisiä ajoneuvoja. Sääntelyn ulkopuolelle jäisivät esimerkiksi hälytysajoneuvot, asevoimien ajoneuvot ja rakennustyömaiden ajoneuvot. Lisäksi pyörätuolin käyttäjille tarkoitettut M2-luokan ajoneuvot olisi vapautettu vaatimuksista.

Mitä tulee alueellisten eroavaisuuksien huomioimiseen koskien kuntien hankintoja, erityispiirteinä huomioon otettavat asiat liittyvät esimerkiksi etäisyyksiin, taloudellisiin valmiuksiin, latauspisteiden saatavuuteen ja taksimarkkinoiden tilanteeseen.

Arvoisa puhemies! EU ja sen jäsenvaltiot ovat sitoutuneet Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteiden saavuttamiseksi vähentämään kasvihuonepäästöjä EU-tasolla vähintään 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Joulukuussa 2020 Eurooppa-neuvostossa päämiehet sopivat vuoden 2030 päästövähennystavoitteen kiristämisestä 40 prosentista 55 prosenttiin. Direktiivin asettamat prosentuaaliset ajoneuvojen vähimmäistavoitteet tulee kaikissa kolmessa kategoriassa saavuttaa kappalemäärittäin eikä esimerkiksi suoritteina mitaten.

Tämän tärkeän lain on tarkoitus astua voimaan elokuun alusta 2021, ja tätä valvovana viranomaisena toimisi Liikenne- ja viestintävirasto.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eskelinen.

16.57 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kunnat ja monet julkisyhteisöt ovat hyvinkin tietoisia näistä muutoksista, ja monissa kunnissa on jo näitä hankintoja tehtykin. Erityisesti jätehuolto-yritykset, energiayhtiöt ja vesihuolto-yritykset ovatkin jo siirtyneet aika monissa yhtiöissä sitten päästöttömiin ajoneuvoihin. Myös joukkoliikenteen viimeisissä kilpailutuksissa on jo huomioitu tätä tulevaa. Esimerkiksi kotikaupungissani Joensuussa oli pitkä joukkoliikennekilpailutus päästörajoituksien pohjalta, ja busseista 20 kappaletta tuli sitten sen liikennöitsijän kanssa, joka voitti kilpailutuksen; siinä oli 20 sähköbussia. He pärjäsivät äärimmäisen hyvin sitten myös hintakilpailussa, eli eivät nämä päästövaatimukset nyt automaattisesti ole nostamassa myös hintoja eivätkä ole sitten tavallaan kuntalaisten kukkarolla.

Se on selvä, että jakeluverkosto ei ole vielä kehittynyt, niin kuin täällä on puhuttu, ei sähkön eikä biokaasun osalta. Ongelmat ovat erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa ja suurten kaupunkien ulkopuolella, ja sitä tietysti nyt hallitus kovastikin yrittää esimerkiksi elvytyspaketin kautta viedä eteenpäin. Samoin on sitten huomioitava myös eri liikkumismuodot, ja niin kuin edellä edustaja Werning totesikin, se, missä tahdissa tätä liikennöintiä ja kalustoa sopeutetaan ja uudistetaan tämän lainsäädännön mukaan.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kvarnström.

17.00 Johan Kvarnström sd: Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä pyritään edistämään liikenteen päästövähennyksiä kasvattamalla nolla- ja vähäpäästöisten ajoneuvojen osuutta julkisissa hankinnoissa, ja tämä on tärkeä ja hyvä asia. Ympäristövaliokunta on jo viime kaudella korostanut julkisten hankintojen tärkeää roolia ilmasto- ja ympäristöpolitiikan tavoitteiden edistämisessä, ja hallitusohjelman mukaisesti olemme sitoutuneet puolittamaan liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Tämä on pieni mutta tärkeä osa isosta kokonaisuudesta, ja tämä esitys on yksi fossiilittoman liikenteen tiekartan toimenpiteistä. Eri toi-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

menpiteet liittyvät tietenkin toisiinsa, ja tämän esityksen näkökulmasta on samalla tosi tärkeää, että latausinfrastruktuuri kehittyy jatkossakin. Hankintakustannukset kasvavat jonkin verran tämän lakimuutoksen takia, mutta vastaavasti fossiilisten polttoaineiden kulu- tus myös laskee.

Ärade talman! Syftet med denna proposition och direktivet bakom den är viktigt och i tiden. Som miljöutskottet har konstaterat redan förra perioden är offentliga upphandlingar viktiga när det gäller att främja målen för klimat- och miljöpolitiken. Det handlar om en liten men viktig del av en stor helhet som handlar om att minska utsläppen som skadar klimatet, och det handlar samtidigt om att skapa en renare miljö att leva i.

Eftersom den tidigare lagen är från 2011 är det klart att en uppdatering är på sin plats då tekniken gått framåt och klimatförändringarna fortsatt och vi har ett mer systematiskt arbete både i Finland och inom EU för att minska trafikens utsläpp.

Det här är också en fråga som har behandlats över regeringsperioderna. I propositionen hänvisas till utskottens utlåtanden från 2018, och utifrån detta har vi skäl att hoppas och tro att en gemensam syn över regerings- och oppositionsgränsen kan nås.

Att vi nu gärna implementerar EU-direktivets minimikrav är självklart då Finland har ännu ambitiösare klimatmål än EU som helhet. Därför är det förståeligt och på sin plats att lagförslaget också innehåller miljö- och energieffektivitetskrav för upphandling av fordon och trafiktjänster som anskaffas genom koncessioner.

Ärade talman! Den här lagändringen leder oundvikligen till att anskaffningskostnaderna stiger en del, men samtidigt blir driften billigare och en gynnsam trafikutveckling stärks. Fördelarna är klart större än de praktiska svårigheterna och utmaningarna som finns med i bilden. Det offentliga kan och ska gå i bräsch och visa vägen i denna övergång. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

17.02 Tuomas Kettunen kesk: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tosiaan hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista ehdotetaan säädettäväksi uusi laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista, joka korvaisi vuodelta 2011 olevan ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa annetun lain.

Arvoisa puhemies! Aina kun lainvalmistelua tehdään, myös lausuntokierros käydään, ja lausuntokierroksella lausunnoissa on toivottu esimerkiksi, että nyt kun tässä on käyty keskustelua tästä biokaasusta, biokaasua ja biodieseliä käyttövoimanaan käyttävät henkilöautot ja kevyet hyötyajoneuvot katsottaisiin laissa puhtaiksi ajoneuvoiksi. Useissa lausunnoissa toivottiin tämän velvoitteisiin vähän pidempää siirtymäaika. Kun tässä nyt tätä lähetekeskustelua käydään, toivon, että tämä otetaan huomioon.

Muutamit lausunnonantajat toivoivat paaritaksien ja pyörätuolin käyttäjille tarkoitettujen M2-luokan ajoneuvojen rajaamista lain soveltamisalan ulkopuolelle. Ehdotuksia ei vitsiin ole otettu huomioon tässä esityksessä, sillä vitsiin EU-direktiivi ei mahdollista näissä kansallista liikkumavaraa, mutta kannattaa nämäkin ottaa huomioon.

Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja. Edustajat Mäenpää ja Eskelinen toivat esille tämän biokaasun ja nykyisen jakeluverkon biokaasun osalta. Muistutan, että biokaasu ja bio-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

kaasulla toimivat autot tulevat olemaan jatkossa mahdollisuus, koska tämä jakeluverkko-
han tulee laajenemaan jo olemassa olevien päätösten mukaisesti. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja ympä-
ristövaliokunnan on annettava lausunto.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 71/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päivä-
järjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestin-
tävaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Tähänkin lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä nouda-
tetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu alkaa. — Ministeri Harakka on vielä poissa, elikkä seuraavaksi Bergqvist.

Keskustelu

17.05 **Sandra Bergqvist r:** Värderade talman! Lagpaketet innehåller flera ändringar, men jag vill speciellt lyfta fram de ändringar som berör miljöskyddslagen för sjöfart och att verkställa EU:s reviderade fartygsavfallsdirektiv.

Målet med propositionen och bakomliggande EU-direktiv är bra. Man strävar efter att undvika att avfall från fartyg hamnar i havet och därmed förebygga förorening och nedskräpning av haven samt skador som det medför för den marina miljön och hälsan. Hos oss här i Finland är det här ett lagförslag som beaktar Skärgårdshavets och skärgårdens känsliga natur. Enligt direktivet ska hamnar kunna ta emot den typ av avfall och den mängd avfall som uppstår i de fartyg som normalt besöker hamnarna. Vissa undantag föreslås till denna regel, där småskalighet är en. Tidigare har gränsen gått vid 50 båtplatser. Nu föreslås att småbåtshamnar med minst 25 båtplatser och vinterförvaringsplatser omfattas av bestämmelsen.

Fokus ligger alltså på den typ av avfall som genereras på fartygen. Det här är till en viss del också motiverat. Varför vinterförvaringsplatser är en avgörande faktor för bestämmelserna om sophantering kan däremot ifrågasättas. Vintertid brukar båtarna ligga under pressningar eller upplyfta på olika ställningar inne i båthallar, och det borde inte egentligen i det skedet ens produceras så mycket skräp. Att då företagen åläggs orimliga krav om sophantering för båtar som inte ens används under största delen av året måste ifrågasättas.

Vi är säkert alla överens om att marint skräp är ett problem och att åtgärder är nödvändiga för att förebygga nedskräpning. Med tillräckliga och lättillgängliga sophanteringar i hamnarna finns det större chans att skräpet hamnar där det ska i stället för i naturen.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Arvoisa puhemies! Olemme varmasti kaikki samaa mieltä siitä, että meren roskaantuminen on ongelmallista ja että toimenpiteet ovat välttämättömiä roskaantumisen estämiseksi. Samalla on äärimmäisen tärkeää tarkistaa, että jätteiden vastaanottojärjestely on järkevä ja toimii tehokkaasti, kohtuullisesti ja tarkoituksenmukaisella tavalla. On suuri ero suuresta matkustajalautasta ja pienestä perämööttöriveneestä syntyvän jätteen välillä. Yksi malli sopii kaikille -lähestymistapa ei yksinkertaisesti ole järkevä. Tätä huomioidaan lakiesityksessä sillä, että jätehuolto on järjestettävä samoin tavanomaisesti käyttäville aluksille.

Mutta erilaiset venesatamat palvelevat myös eri tarkoituksia. Kaikki venesatamat, joissa on yli 25 venepaikkaa, eivät näytä samalta, ja niitä käytetään eri tarkoituksiin. Olen iloinen siitä, että hallitus on tehnyt muutoksia tänään käsittelemäämme lakiehdotukseen verrattuna lausuntokierroksella esitettyyn ehdotukseen. Painopiste on ympäristötietoisuudessa, mutta samalla on tärkeää myös edistää yrittäjyyttä saaristossa. Saariston laiturit toimivat kuin kaupungin pysäköintipaikat: tietyissä laitureissa viivytään pieni hetki sillä aikaa, kun käydään tankkaamassa, kaupassa tai syömässä rantaravintolassa. Ei ole oikeudenmukaista asettaa saariston pienyrittäjille kohtuuttomia vaatimuksia, joita ei sovelleta muihin yrittäjiin. Siksi sataman vähäisyyden tulkinta ja poikkeukset ovat erittäin tärkeitä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

17.09 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä olevan lain tarkoitus on laajentaa jätteiden vastaanottovelvoitetta huviveneiden osalta ja tuoda tarkennuksia kauppamerenkulkuun. Jätteiden vastaanottovelvoite ja käyttäjiltä perittävät kustannukset varmistavat, ettei synny taloudellista perustetta hävittää jätettä luontoon. Tämä sama periaatehan on käytössä myös esimerkiksi kiinteistöillä.

Meidän sukupolvemme tehtävä on suojella Itämerta ja myös pitää sisävedet puhtaina tuleville sukupolville. Esitetty sääntely vähentää Itämeren ja Suomen sisävesien roskaantumista sekä muovien ja ravinteiden päätymistä vesistöön. Itämeren suojeluun on sitouduttu hallitusohjelmassa, ja sisävedet ovat vähintään yhtä herkkiä roskaantumiselle ja muulle ympäristöä kuormittaville tekijöille, joten myös niiden suojeleminen on täysin perusteltua.

Esityksen tavoitteena on parantaa jätteiden vastaanottoa satamissa. Tätä tuskin kukaan haluaa vastustaa. Tällä esityksellä pantaisiin täytäntöön EU:n uudistettu alusjätedirektiivi, ja nämä ehdotettavat muutokset koskevat ennen kaikkea huvivenesatamia, kalastussatamia sekä yhteysalusten ja vesibussien käyttämiä satamia. Keskeinen muutos on, että alusten jätteiden vastaanottovelvoite laajenisi rannikolla ja sisävesillä 25—49-paikkaisille huvivenesatamille.

Tämä hallituksen esitys on erittäin kannatettava meidän sukupolvemme mutta ennen kaikkea tulevan sukupolven kannalta.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

17.10 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tärkeä hallituksen esitys merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Nyt lainsäädäntö tarkentaa satamien velvollisuuksia ja jätteidenkeräyksen säännöksiä. Tärkeä ja hyvä asia. Merien saastuminen on suuri maailmanlaajuinen ongelma, ja on yleisesti hyvä, että asiaan puututaan myös meillä Suomessa.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Puhemies! Muistutan vielä, että kalastaminen ja veneily ja muu vesillä liikkuminen on tärkeä osa suomalaista kulttuuria ja sen pitää olla mahdollista myös sitten jatkossakin, tuleville sukupolville. Meidän kannattaa nyt käyttää vesistöjämme niin, että myös tulevat sukupolvet pääsevät nauttimaan niistä täysipainoisesti. Se on kestävä kehitys. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaalilain 9 ja 46 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 60/2021 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 9/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 9/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Keskustelu alkaa, edustaja Kiuru.

Keskustelu

17.12 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Perustuslakivaliokunnan lausunto on myönteellinen. Esitystä pidetään tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena, niin kuin hie-
man voisi etukäteen arvella.

Ensinnäkin tämä lakiesitys vaalien osalta on tärkeä. Demokratia, sananvapaus, kansalaisvaikuttaminen ovat aina tärkeitä asioita, ja niiden edistäminen myös poikkeuksellisen aikana on tärkeää, tai on erityisen tärkeää poikkeuksellisen aikana. Esitys on väliaikainen, mutta näitä kokemuksia tästä voidaan käyttää ja on tarkoitus käyttää, kun jatkossa oikeusministeriössä mietitään varusmiesten mahdollisuuksia äänestää.

Aikataulusta: Tämä on nopealla aikataululla tehty, kohteena on noin 20 kuntaa, joihin tämä vaikuttaa, ja kunnilta on saatu lausuntoja. Osa kunnista on esittänyt, että tämä ei olisi velvoittava, ainoastaan mahdollistava järjestely, niin että varusmiehet pääsevät tällä tavalla äänestämään, mutta itse näkisin kyllä toisin, niin, että olisi hieman ongelmallista, jos eri varuskunnissa eri kunnissa olisi erilaiset järjestelyt, ja ei se tässä laissa niin menekään, vaan kaikilla on sama laki ja samat oikeudet ja mahdollisuudet.

Siihen, että varusmiehet pääsevät äänestämään: Nuorten ihmisten on tärkeää oppia äänestämään. Toinen vaihtoehto on se, että ei pääse äänestämään, ei opi äänestämään, ja siitä jää sitten pysyvä käyttäytymismalli. Tämän lakiesityksen suhteen hallitus ansaitsee kyllä kiitoksen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kinnunen.

17.14 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Sain hiljattain viestin äidiltä, joka oli keskustellut poikansa kanssa äänestämisestä. He kokivat sen tärkeäksi perusoikeu-

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

deksi. Äiti kirjoitti näin: ”Esikoisemme on tällä hetkellä suorittamassa varusmiespalvelustaan, ja olemme hänen kanssaan huolissamme, järjestyykö hänelle äänestysmahdollisuus, jos sattuu olemaan kiinni sekä varsinaisena että ennakkoäänestyksen päivänä.” Tämä lakiesitys on suora vastaus tähän äidin ja pojan toiveeseen. On hienoa, että nuoret haluavat käyttää äänioikeuttaan ja kokevat sen tärkeäksi.

Perustuslain mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Vaalilakia muutetaan nyt niin, että kuntavaaleissa toimitetaan laitosäänestys Puolustusvoimien varusmieskoulutusta antavien joukko-osastojen varuskunnissa ja Rajavartiolaitoksen varusmieskoulutusta antavissa yksiköissä.

Tämä lakimuutos turvaa varusmiesten äänestysmahdollisuudet terveysturvallisella tavalla korona-ajan poikkeavien järjestelyjen aikana. Esitys koskee noin 15 000:ta varusmiespalvelusta suorittavaa äänioikeutettua. Luvussa on mukana myös naisten vapaaehtoisista palvelusta suorittavien osuus. Heitä on noin 700.

Esitys on kokonaisuudessaan tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen. Perustuslain mukaan jokaisella Suomen kansalaisella ja maassa vakinaisesti asuvalla ulkomaalaisella, joka on täyttänyt 18 vuotta, on oikeus äänestää kunnallisvaaleissa ja kunnallisissa kansanäänestyksissä sen mukaan kuin lailla säädetään.

Perustuslakivaliokunta piti lakiesityksen tavoitetta hyväksyttävänä. Pidimme valiokunnassa tärkeänä sitä, että kuntavaalit järjestetään turvallisesti ja että kaikki äänioikeutetut voivat käyttää äänioikeuttaan. Varusmiespalvelusta suorittavat ovat palvelusta tehdessään erityisessä asemassa. Ketään ei kuitenkaan voi käskää käyttämään äänioikeuttaan.

Lakimuutos ei ole ongelmallinen myöskään suhteessa kansainvälisiin velvoitteisiin. Perustuslakivaliokunta kehotti aikaisemmin valtioneuvostoa selvittämään esimerkiksi Venetsian toimikunnan viime toukokuussa antaman raportin erityistoimenpiteiden soveltuvuutta Suomen kuntavaalien järjestämiseen. Esitys sopii yhteen Venetsian toimikunnan raportin periaatteisiin demokratiasta, ihmisoikeuksista ja oikeusvaltiosta. Perustuslakivaliokunta esittääkin, että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksytään muuttumattomana.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 60/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 43/2021 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 3/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa, edustaja Kontula.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Keskustelu

17.18 Anna Kontula vas (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esitys sisältää kolme tarkennusta jo käynnistyneen kuntakokeilun säädösperustaan:

Ensinnäkin esityksessä mahdollistettaisiin kuntakokeiluun valikoituneen työttömän siirtyminen toiseen kokeilukuntaan ja takaisin TE-toimiston asiakkaaksi tietyissä tilanteissa. Valiokunta kannattaa esitystä ja toteaa sen vastaavan eduskunnan taannoin hyväksymän lausuman toimeksiantoon.

Toiseksi esityksessä siirretään TE-toimistoista kokeilukuntiin sellaisten työvoimapolitiistien lausuntojen laatiminen, joihin liittyy enintään vähäistä harkintaa. Valiokunta kannattaa esitystä ja toteaa esityksen vastaavan eduskunnan taannoin hyväksymän lausuman toimeksiantoon. Muutos vähentää työttömyysturvabyrokratiaa ja on näin omiaan turvaamaan työttömyysetuuksien viivytyksetöntä maksamista. Valiokunta toteaa myös, että mahdolliset lisäresursointitarpeet kunnille on huomioitava pohjoismaisen työvoimapalvelumallin yhteydessä vuonna 22.

Kolmanneksi Ura- ja TYP-asiakastietojärjestelmien käyttöoikeuksia laajennetaan eräiltä osin. Valiokunta kannattaa tätäkin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

17.19 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää valiokunnan puheenjohtajaa hyvästä työstä ja koko valiokuntaa hyvästä esityksestä ja hieman käyttää puheenvuoron siitä, kun viime torstaina Ylen A-studiossa arvostamani kollega Halla-aho käytti sanontaa näin: ”Suomeen ei synny uusia työpaikkoja papereita pyörittämällä saati sillä, että paperin pyörittämisen lokaatiota vaihdellaan.” Tässä vaiheessa haluan tähän kyllä nyt kommentoida, kun mielestäni tämä on sopiva paikka tätä kommentoida, että jos arvoisa kollega Halla-aho on puhunut siitä, että Suomeen ei synny uusia työpaikkoja papereita pyörittämällä eikä paperin pyörittämisen lokaatiota vaihtamalla, niin minun mielestäni siinä on aika vanha käsitys: Noin 15 vuotta ollaan ajassa jäljessä, kun on TE-hallinnossa papereita pyöritetty. Nykyäänhän se tehdään jo pelkästään digitaalisin välinein.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan tuoda esille, että se, että näissä kuntien työllisyyspalveluissa pyöritettäisiin vain papereita, ei pidä paikkaansa, koska työllisyyspalveluissahan etsitään aktiivisesti myös piilotyöpaikkoja yrityksistä. Esimerkiksi meillä Kuhmossa on tällä hetkellä tällainen Elinvoimasampo ELSA-hanke käynnissä. Siellä kehitetään hankeosallistujien osaamista. Työnhakijan vanhentunut tai puutteellinen osaaminen on usein syy siihen, miksi työtä hakeva henkilö ei välttämättä työllisty yrityksiin. Tämän hankkeen hankeosallistujista yli kolmasosa työllistyi muutamassa kuukaudessa palkkatyöhön yrityksiin. Nyt tämä on ihan viimeisintä tietoa, että noin 120 hankeosallistujasta muutama viikko sitten työllistyi 45 henkilöä yrityksiin. Eli minun mielestäni on aika halventavaa puhua, että nämä työllisyyden kuntakokeilut ovat vain tempputyöllistämistä tai papereitten pyörittämistä. Siitäahan ei ole kyse.

Haluan kiittää valiokuntaa hyvästä työstä, ja olen iloinen siitä, että tämä työllisyyden kuntakokeilu etenee, koska tällä on oikeasti merkitystä siinä, että pitkäaikaistyöttömät pääsevät töihin, ja se on kaikista paras asia. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 43/2021 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 254/2020 vp
Valiokunnan mietintö StVM 3/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 254/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi merilain 1 luvun ja alusrekisterilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 9/2021 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 7/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 9/2021 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuntalain ja varainsiirtoverolain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 242/2020 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 5/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 242/2020 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ruokahallinnon tietovarannosta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 262/2020 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 7/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 5.5.2021 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 50/2021 vp

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 249/2020 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 5.5.2021 pidettävään täysistuntoon.

18. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 5.5.2021 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.04.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen